

VALKAS NOVADS

APSTIPRINĀTS
ar Valkas novada pašvaldības 2022.gada sēdes
lēmumu (protokols Nr.....§)

VALKAS NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022.-2028.GADAM

I DAĻA PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS 2. REDAKCIJA

IZSTRĀDĀTĀJS: VALKAS NOVADA PAŠVALDĪBA

VALKAS NOVADS

IEVADS.....	5
1.PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	8
1.1.TERITORIJA UN APDZĪVOJUMS	9
1.1.1.TERITORIJA.....	9
1.1.2.IEDZĪVOTĀJU SKAITS UN TĀ DINAMIKA	10
1.1.3.IEDZĪVOTĀJU KUSTĪBA	14
1.1.4.DEMOGRĀFISKĀ SLODZE	15
1.1.5.NODARBINĀTĪBA UN BEZDARBS.....	17
1.1.6.TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA INDEKSS.....	21
1.2.ZEMES IZMANTOŠANAS STRUKTŪRA	24
1.2.1.MEŽA ZEME UN TO APSAIMNIEKOŠANA	24
1.2.1.1.Purvi	25
1.2.1.2.Parki un parku meži	26
1.2.2.LAUKSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀS ZEMES UN TO APSAIMNIEKOŠANA	30
1.2.3.DABAS TERITORIJAS	30
1.2.3.1.Derīgo izrakteņu teritorijas.....	30
1.2.3.2.Virszemes ūdens objekti	31
1.2.3.3.Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	31
1.2.3.4.Ainava.....	32
1.2.4.KULTŪRVĒSTURISKĀS TERITORIJAS, KULTŪRAS UN DABAS PIEMINEKĻI.....	33
1.2.5.RAŽOŠANAS UN DEGRADĒTĀS TERITORIJAS.....	33

VALKAS NOVADS

1.2.5.1. Degradēto teritoriju saraksts	36
1.2.6. APBŪVES TERITORIJAS UN DZĪVOJAMĀIS FONDS	38
1.2.7. KAPSĒTU TERITORIJAS	40
1.2.8. TERITORIJAS VIENOTĪBA	41
1.3. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE	42
1.4. INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBA	55
1.4.1. IZGLĪTĪBA	55
1.4.2. KULTŪRA	60
1.4.3. SPORTS	65
1.4.4. JAUNATNES POLITIKA	67
1.4.5. SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA UN SOCIĀLIE PAKALPOJUMI	68
1.4.6. VESELĪBAS APRŪPE UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA	68
1.4.7. SABIEDRISKIE PAKALPOJUMI	69
1.4.7.1. Satiksme un sakari	69
1.4.7.2. Enerģētika un energoefektivitāte	73
1.4.7.3. Ūdensapgāde un kanalizācija	75
1.4.7.4. Sabiedriskā kārtība un drošība	80
1.4.7.5. Atkritumu apsaimniekošana	82
1.4.8. CEĻU INFRASTRUKTŪRA	83
1.4.9. TŪRISMA INFRASTRUKTŪRA	86
<u>2. SVID ANALĪZE</u>	<u>92</u>
2.1. PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJA	92
2.2. ZEMES IZMANTOŠANAS STRUKTŪRA	93

VALKAS NOVADS

2.3. UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE	94
2.4. INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪBA	94

VALKAS NOVADS

IEVADS

Valkas novada attīstības programmas izstrāde uzsākta saskaņā ar Valkas novada pašvaldības 2021. gada 29. jūlija lēmumu (protokols Nr.10, 13§) „Par Valkas novada attīstības programmas 2022.-2028. gadam izstrādes uzsākšanu”.

Valkas novada attīstības programma (turpmāk tekstā Attīstības programma) ir vidēja termiņa plānošanas dokuments 2022.-2028. gadam, kas nosaka novada attīstības prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus, kā arī finanšu resursus mērķu sasniegšanai. Attīstības programma nodrošina Valkas novada attīstības programmas 2015.-2021. gadam pēctecību, izvērtējot sasniegtos mērķus un rezultātus, un ņemot vērā izmaiņas sociālekonomiskajā situācijā. Katru otro gadu tiek veikts Attīstības programmas Investīciju plāna izvērtējums. Izstrādājot pašvaldības gada budžetu, tiek izvērtēti Investīciju plānā ietvertie projekti, tiek izdalīts finansējums aktuālāko/ dotajā brīdī prioritārāko projektu ieviešanai. Ik gadu finansējums tiek novirzīts ielu un mācību iestāžu uzlabošanai.

Izstrāde veikta saskaņā ar spēkā esošo Attīstības plānošanas sistēmas likumu, Teritorijas attīstības plānošanas likums un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādāto metodiku „Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”.

Attīstības programma sagatavota ņemot vērā:

- ✓ Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam (Latvija2030)¹ un ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus;
- ✓ Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021.-2027. gadam² (turpmāk tekstā – NAP2027) noteiktajām prioritātēm un Eiropas Zaļā kursa³ stratēģiskiem mērķiem.
- ✓ Reģionālā līmeņa plānošanas dokumentu Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030, Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmu 2021.-2027. gadam;
- ✓ Valkas novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2013.-2037. gadam, pašreizējās situācijas analīzi novadā, statistikas informāciju, novada speciālistu viedokļus, iedzīvotāju izteiktos viedokļus;
- ✓ Kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumentus un kopīgās intereses;
- ✓ Likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta noteikumus Nr.157 „Kārtība kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.
- ✓ Spēkā esošo Valkas novada attīstības programmu, tajā skaitā Uzraudzības pārskatu par Valkas novada attīstības programmas īstenošanas rezultātiem.

Valkas novada Attīstības programmu izstrādāja Valkas novada pašvaldības Attīstības un plānošanas nodaļa, konsultējoties ar izstrādes vadības grupu, nodaļu, struktūrvienību un iestāžu vadītājiem un speciālistiem, kā arī sadarbībā ar pagasta pārvalžu vadītājiem.

¹ <https://likumi.lv/ta/id/212467-pazinojums-par-latvijas-ilgtspejigas-attistibas-strategijas-lidz-2030-gadam-apstiprinasanu>

² NAP2027: <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

³ 2019.gada 11.decembra Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas Zaļai kurss”, COM(2019)640 final

VALKAS NOVADS

Izstrādes gaitā tika izveidota attīstības programmas izstrādes vadības grupa, kas veica konsultācijas ar novada ekspertiem, uzņēmējiem un novada iedzīvotājiem.

Valkas novada pašvaldība, uzsākot darbu pie Attīstības programmas izstrādes, aicināja iedzīvotājus un uzņēmējus sniegt savu viedokli par esošo situāciju Valkas novadā un izvirzīt priekšlikumus nepieciešamajiem darbiem un projektiem, kas būtu veicami Valkas novadā līdz 2028. gadam, aizpildot anketu. Anketas iedzīvotājiem un uzņēmējiem bija iespējams aizpildīt elektroniski vai papīra formātā novada bibliotēkās, pagastu pārvaldēs, kā arī izdrukājot un aizpildīto anketu iesniedzot, Valkas novada pašvaldībā, Valkā, Beverīnas ielā 3, iesniedzot Valkas novada pagastu pārvaldes ēkās, kā arī sūtot pa pastu Valkas novada pašvaldībai. Anketas tika saņemtas no 150 iedzīvotājiem un 12 uzņēmējiem un saņemtie priekšlikumi tika izvērtēti un iekļauti attīstības programmas Rīcību un Investīciju plānos.

Sabiedrības līdzdalības pasākumu ietvaros Valkas novada teritorijā tika organizētas sešas tematiskās darba grupas, kas ļāva dažādiem sabiedrības pārstāvjiem apspriest esošo situāciju, aktuālākās problēmas, un rast risinājumus attiecīgo problēmu risināšanai vai novēršanai:

- Veselības un sociālās aizsardzības grupa;
- Izglītības, sporta, kultūras un jaunatnes grupa;
- Pārvaldības un iedzīvotāju iesaistes grupa;
- Uzņēmējdarbības grupa;
- Infrastruktūras, mobilitātes un vides grupa;
- Pārrobežu sadarbības grupa.

Attīstības programmā ietvertas sekojošas daļas:

- ✓ Pašreizējās situācijas analīze - attīstības tendences, problēmas un izaugsmes resursi;
- ✓ Stratēģiskā daļa - vidēja termiņa attīstības prioritātes, rīcības virzieni un pasākumu kopums, vidējā termiņā sasniedzamie rezultāti;
- ✓ Rīcības plāns – attīstības programmas sadaļa, kas ietver konkrētu darbību kopumu attīstības programmā noteikto uzdevumu īstenošanai.
- ✓ Investīciju plāns - attīstības programmas sastāvdaļa, kas ietver konkrētu investīciju projektu kopumu attīstības programmā noteikto uzdevumu īstenošanai.
- ✓ Īstenošanas uzraudzības kārtība – uzraudzības un ziņojuma sagatavošanas periodiskums, ziņojumā analizējamie uzraudzības rādītāji;
- ✓ Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem.

Attīstības programmas izstrādes pamatprincipi

Izstrādājot Attīstības programmu, tika ievēroti Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. pantā noteiktie pamatprincipi:

- ✓ Ilgtspējīgas attīstības princips - tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus, saglabā un attīsta dabas un kultūras mantojumu;

VALKAS NOVADS

- ✓ Interesu saskaņotības princips - saskaņo dažādas intereses un ievēro attīstības plānošanas dokumentu pēctecību, nodrošina, lai tie nedublētos;
- ✓ Līdzdalības princips - visām ieinteresētajām personām ir iespēja līdzdarboties attīstības plānošanas dokumenta izstrādē;
- ✓ Sadarbības princips - valsts un pašvaldību institūcijas sadarbojas, tai skaitā izpildot attīstības plānošanas dokumentos izvirzītos uzdevumus un informējot cita citu par nosprausto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu;
- ✓ Finansiālo iespēju princips - izvērtē esošos un vidējā termiņā prognozētos resursus un piedāvā efektīvākos risinājumus attiecībā uz nosprausto mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaksām;
- ✓ Atklātības princips - attīstības plānošanas process ir atklāts, un sabiedrība tiek informēta par attīstības plānošanas un atbalsta pasākumiem un to rezultātiem, ievērojot likumā noteiktos informācijas pieejamības ierobežojumus;
- ✓ Uzraudzības un novērtēšanas princips - attīstības plānošanā un attīstības plānošanas dokumentu īstenošanā tiek nodrošināts to ietekmes izvērtējums, kā arī uzraudzība un pārskatu sniegšana par sasniegtajiem rezultātiem;
- ✓ Subsidiaritātes princips - politiku īsteno tā valsts vai pašvaldības institūcija, kura atrodas pēc iespējas tuvāk pakalpojuma saņēmējiem, un attiecīgie pasākumi tiek efektīvi īstenoti pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī;
- ✓ Attīstības plānošanas un normatīvo aktu izstrādes sasaistes princips - politiku plāno pirms normatīvā akta izdošanas, un, izstrādājot normatīvos aktus, ņem vērā attīstības plānošanas dokumentus;
- ✓ Līdzsvarotas attīstības princips - politiku plāno, sabalansējot atsevišķu novada teritoriju attīstības līmeņus un tempus;
- ✓ Aktualitātes princips - attīstības plānošanas dokumentus aktualizē atbilstoši situācijai;
- ✓ Dokumentu saskaņotības princips - pieņemot attīstības plānošanas dokumentu, nodrošina izmaiņu veikšanu arī citos saistītajos dokumentos un normatīvajos aktos, ievērojot tiesiskās palāvēības principu.

Valkas novada pašvaldība, izstrādājot, Attīstības programmu īpašu uzmanību pievērša **integrētas pieejas principam** attīstības plānošanā.

Šis princips paredz koordinētu telpisko, tematisko un laika dimensiju, nodrošinot interešu saskaņotību starp visiem pārvaldes līmeņiem un ieinteresētajām pusēm, izmantojot konkrētus instrumentus, lai sasniegtu noteiktos mērķus.

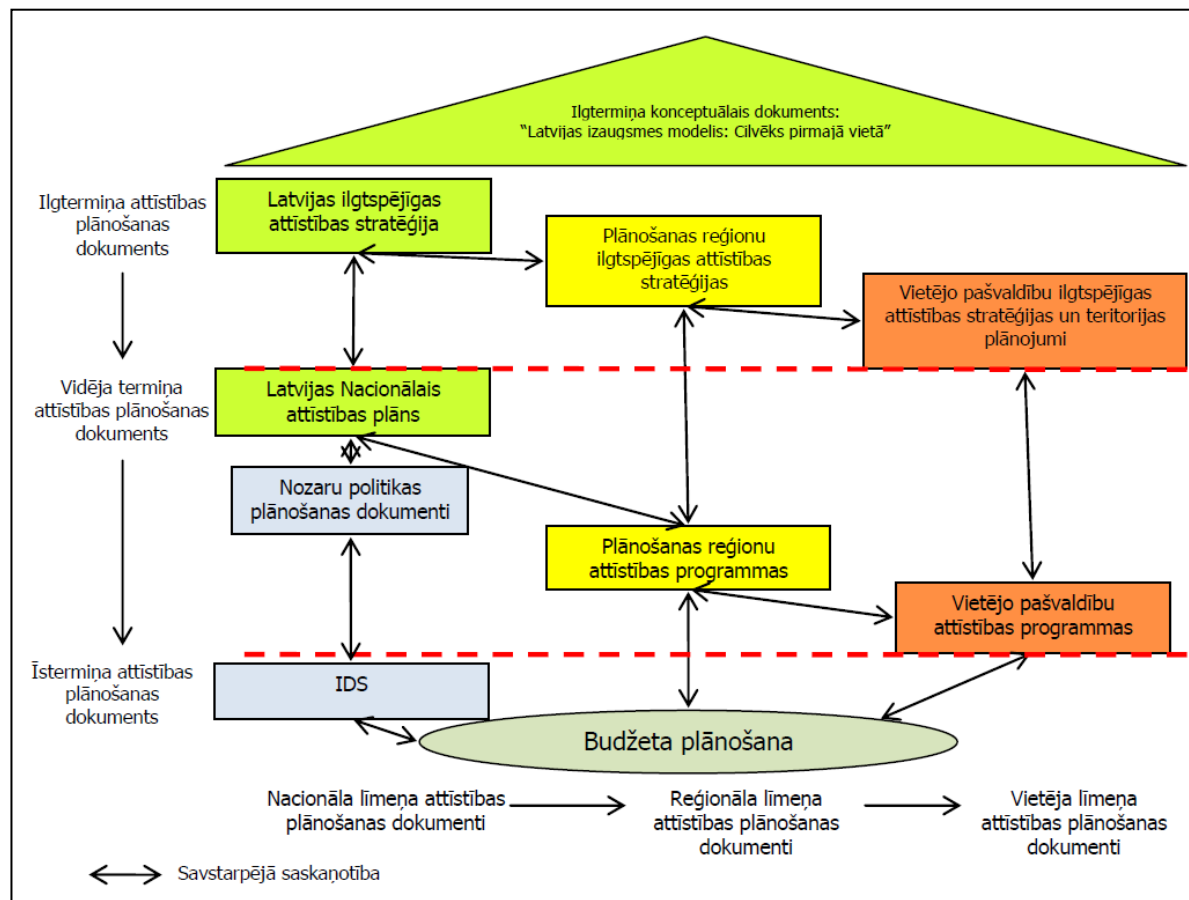
Telpiskā dimensija – paredz pasākumu īstenošanu, koordinējot tos telpā, uz konkrētās vietējās pašvaldības attīstības problēmām raugoties gan administratīvās teritorijas, gan plašākā mērogā, kontekstā ar apkārtējo teritoriju izaugsmi.

Telpiskās dimensijas līmeņi:

- Administratīvās teritorijas iekšienē – izvērtējot Valkas novada atsevišķu daļu (pilsēta/pagasti) izaugsmes potenciālu un vajadzības, paredzot pasākumus to līdzsvarotai attīstībai;
- Ārpus administratīvās teritorijas robežas – izvērtējot Valkas novada teritorijas ietekmi uz apkārtējām teritorijām.

Tematiskā dimensija – paredz nozaru savstarpēju koordināciju, panākot, ka atbalsts vienas nozares problēmu risināšanai, labvēlīgi ietekmē un papildina citu nozaru attīstību, tādējādi nodrošinot kompleksu atbalsta mehānismu.

1.attēls Attīstības plānošanas sistēma⁴.

⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likums

1.Pašreizējās situācijas raksturojums

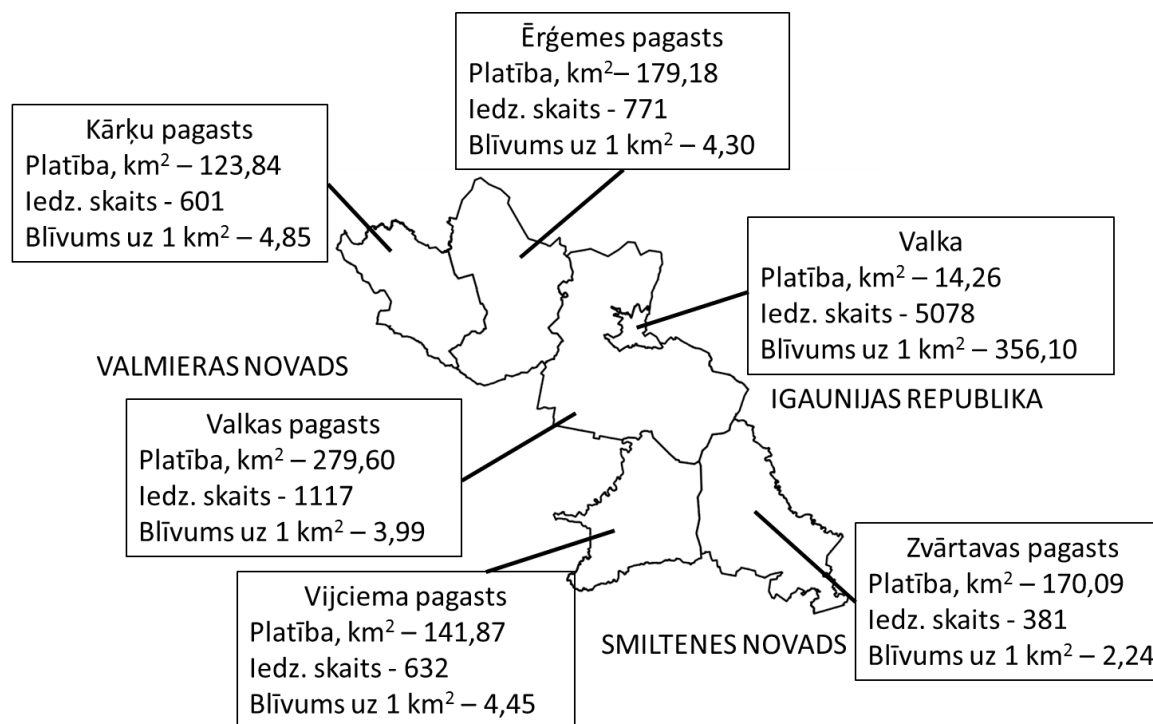
1.1.Teritorija un apdzīvojums

1.1.1.Teritorija

1.attēls. Valkas novada teritorijas izvietojums un struktūra

Valkas novads izstieptā formā izvietojies Latvijas Ziemeļaustrumos, vēsturiskā Vidzemes reģionā. Robežojas ar Smiltenes un Valmieras novadiem un Igaunijas Republiku. Valka atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 metriem v.j.l. Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 metri v.j.l. Daļa Kārķu pagasta teritorijas

VALKAS NOVADS

atrodas līdzenumā, savukārt daļu šķērso Ērgemes-Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasta teritorija atrodas novada ziemeļu daļā, teritorija izvietojusies ap Valkas pilsētu. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē. Lielākā daļa no Zvārtavas pagasta teritorijas ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu ziemeļu daļā un dienvidaustrumu daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts 88.8 metri v.j.l. ir Vasu kalns. Valkas novada kopējā platība ir 908.83 km².

Valkas novads sastāv no vienas pilsētas un pieciem pagastiem. Pagastu apdzīvojuma struktūra lielākoties sastāv no viena lielā ciema, kas kalpo kā pagasta centrs, un vairākiem maziem ciematiem. Izņēmums ir Valkas pagasts, kur ir izvietoti divi ciemi – Lugaži un Sēļi. Apdzīvoto vietu relatīvais lielums ir būtisks rādītājs saistībā ar apdzīvoto vietu tīklu un kopējo iedzīvotāju skaitu, kā arī saimniecisko dzīvi teritorijā. Visos pagastos galvenie ciemi ir arī saimnieciskās dzīves centri, ar salīdzinoši daudzveidīgu saimniecisko struktūru. Zemais iedzīvotāju blīvums, kas raksturīgs Valkas novadam, pie salīdzinoši maza ciemu skaita uz teritorijas platību, liek meklēt novadā jaunas attīstības iespējas pakalpojumu teritoriālā izkārtojuma pilnveidē un iedzīvotāju mobilitātes iespēju veicināšanā, nodrošinot iespējami daudz pakalpojumu visos pagastu centros un organizējot pastāvīgi funkcionējošu sabiedriskās satiksmes tīklu.

1.1.2. Iedzīvotāju skaits un tā dinamika

Pēc Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP) datiem, uz 2021. gada 1. janvāri Valkas novadā kopumā dzīvoja 8580 iedzīvotāji jeb 0.4 % no visiem Latvijas iedzīvotājiem.

1.tabula. Valkas novada iedzīvotāju skaits⁵

Administratīvā teritorija	Iedzīvotāju skaits	% attiecība pret kopēju skaitu	Izmaiņas attiecībā 2015.-2021. gadu periodā, p.p.
Latvija	2069089	-	-
Valkas novads, t.sk.	8580	0,41%	-0.03 p.p.
<i>Valkas pilsēta</i>	5078	59,18%	+1.38 p.p.
<i>Valkas pagasts</i>	1117	13,02%	-0.94 p.p.
<i>Ērgemes pagasts</i>	771	8,99%	-0.37 p.p.
<i>Vijciema pagasts</i>	632	7,37%	+0.01 p.p.

⁵Pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP) datiem uz 2021. gada 1. janvāri.

VALKAS NOVADS

<i>Kārķu pagasts</i>	601	7,00%	-0.18 p.p.
<i>Zvārtavas pagasts</i>	381	4,44%	+0.11 p.p.

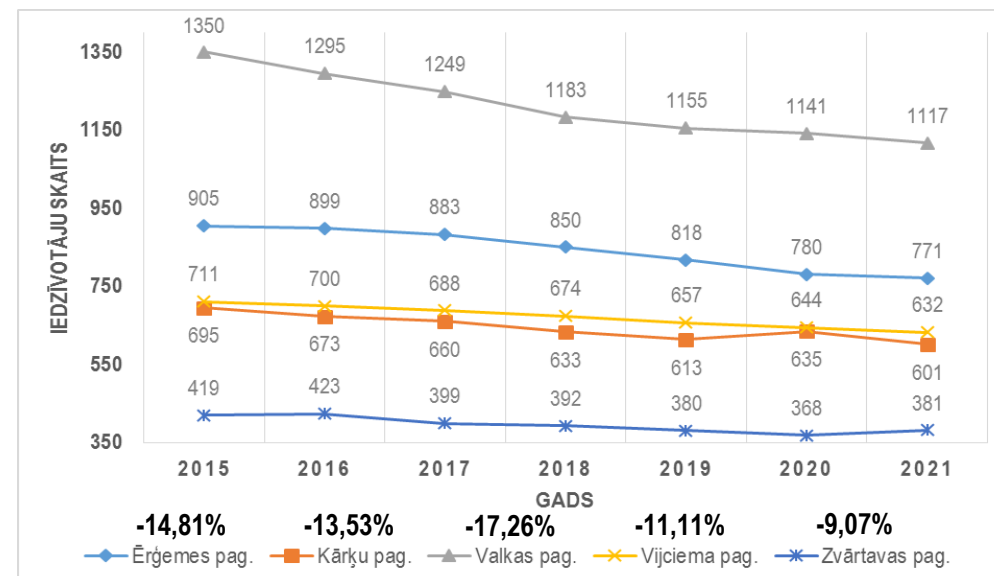
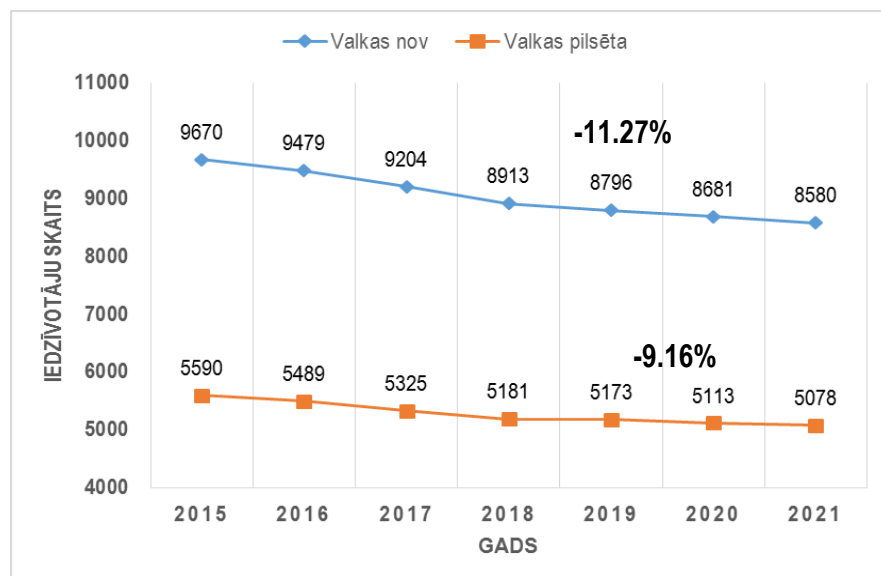
Atbilstoši iedzīvotāju skaita sadalījumam pa Valkas novada administratīvām teritorijām, gandrīz 60 % no Valkas novada iedzīvotājiem dzīvo Valkas pilsētā, kas norāda uz monocentriskā iedzīvotāju izvietojuma tendenci Valkas novada teritorijā. No pārējām novada teritorijām visvairāk apdzīvotākā teritorija ir Valkas pagasts, kurā uz 2021. gada 1. janvāri dzīvo 1117 iedzīvotāji, jeb 13.02 % no Valkas novada iedzīvotājiem, Ērgemes, Vīciema un Kārķu pagastos dzīvo 7-9 % no Valkas novada iedzīvotājiem katrā, savukārt Zvārtavas pagastā dzīvo nepilnas divas reizes mazāk iedzīvotāju – 4.44 % no visiem novada iedzīvotājiem.

2015.-2021. gadu periodā ir vērojamas izmaiņas novada apdzīvotības struktūrā – novada iedzīvotāju īpatsvars, kas dzīvo Valkas pilsētā, attiecīgā laika posmā ir pieaudzis par 1.38 procentpunktiem, kas daļēji apstiprina pastāvošo monocentrisko iedzīvotāju izvietojuma tendenci. Novadā dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvara neliels palielinājums ir vērojams arī Zvārtavas pagastā, kur tas ir pieaudzis par +0.11 p.p, savukārt Vīciema pagastā ir novērojama attiecības saglabāšanās tādā pašā līmenī (izmaiņa +0.01 p.p. apmērā). Ņemot vērā, ka šajā laika posmā kopējais iedzīvotāju skaits ir krities visās administratīvās teritorijās (skat. 2. att.), attiecīgās izmaiņas lielākoties tika panāktas, pateicoties lēnākam iedzīvotāju skaita samazinājuma tempiem, nekā citās novada teritorijās. Ērgemes, Kārķu un Valkas pagastos šajā laika posmā bija novērojamas negatīvas apdzīvotības īpatsvara izmaiņas. Ērgemes un Kārķu pagastos izmaiņas bija mērenākas (attiecīgi -0.18 un -0.37 p.p.), savukārt Valkas pagastā izmaiņas bija nedaudz krasākas un sasniedza -0.94 p.p.

VALKAS NOVADS

2.attēls Iedzīvotāju skaita izmaiņas, uz gada sākumu⁶

Novērojot iedzīvotāju skaita izmaiņas dinamikā, Valkas novadā un Valkas pilsētā var redzēt līdzvērtīgu dinamiku – iedzīvotāju skaits samazinās, 2019.-2021. gadu periodā izmaiņām noritot mērenāk (vidēji -1.26 % novada ietvaros un -0.67 % Valkas pilsētā). Kopējais iedzīvotāju skaits novadā ir samazinājies straujāk, nekā Valkas pilsētā – ja novadā septiņu gadu laikā iedzīvotāju skaits samazinājies par 11.27 %, tad Valkas pilsētā par 9.16 %. Salīdzinājuma ar Latvijas vidējiem rādītājiem, Valkas novadā iedzīvotāju skaits ir samazinājies 2.7 reizes straujāk, nekā Latvijā kopumā (-4.21 % pret -11.27 %), kas ir vērtējama kā raksturīga tendence pierobežu novadiem.

Valkas novada pagastos iedzīvotāju skaita izmaiņu dinamika pēdējo septiņu gadu laikā ir bijusi straujāka, nekā novadā kopumā, izņemot Vijciema pagastu, kur kopējais iedzīvotāju skaita samazinājums bija līdzvērtīgs novada rādītājam (-11.11 %), savukārt Zvārtavas pagastā bija novērojami rādītāji, kas ir līdzvērtīgi Valkas pilsētas iedzīvotāju skaita dinamikai (kopējais iedzīvotāju skaita samazinājums -9.07 %). Būtiskākais iedzīvotāju skaita samazinājums bija vērojams Valkas pagastā, septiņu gadu laikā sasniedzot -17.26 %. Iedzīvotāju skaita izmaiņu dinamikā noturīgas tendences Valkas novada pagastu ietvaros nav

⁶Autoru aprēķins, PMLP dati.

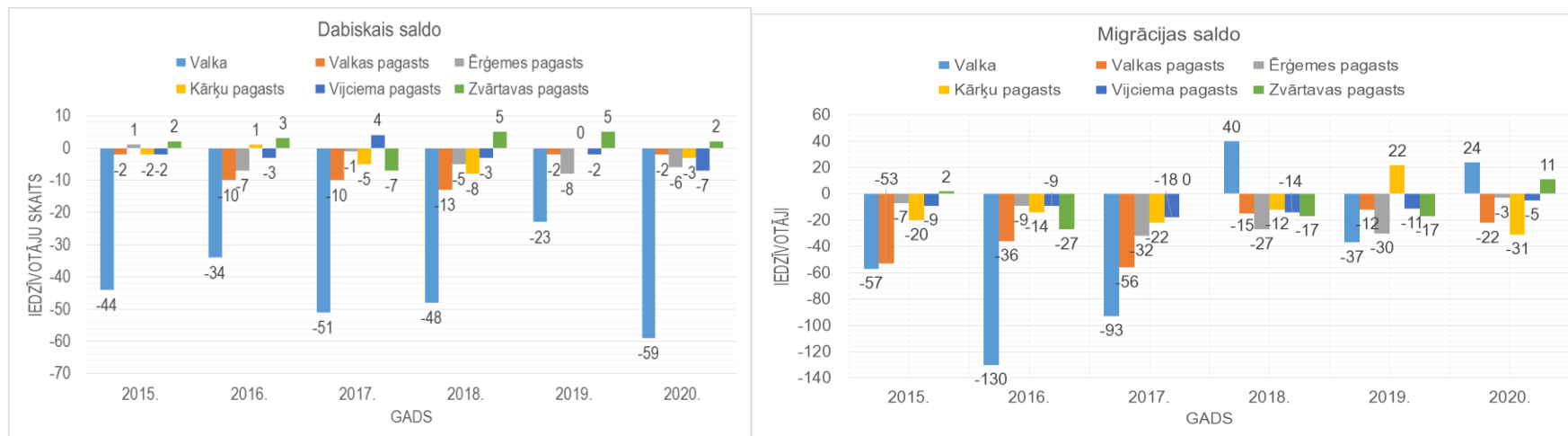

VALKAS NOVADS

novērojamas – tikai Ērgemes pagastā uz 2021. gadu ir novērojams uzlabojums relatīvā iedzīvotāju skaita izmaiņās, negatīvajām tendencēm samazinoties no -4.65 % uz -1.91 %.

3.attēls Iedzīvotāju skaita izmaiņu dabiskais un migrācijas saldo⁷

Apskatot iedzīvotāju skaita izmaiņu struktūru, kas attēlota 3. attēlā, var redzēt, ka iedzīvotāju skaita izmaiņu dabiskais saldo (starpība starp dzimušiem un mirušiem iedzīvotājiem) lielākai daļai no Valkas novada administratīvām teritorijām ir negatīvs. Izņēmums ir Zvārtavas pagasts, kur dabiskais saldo četros no pieciem pētāmajiem gadiem ir bijis pozitīvs, un kopējais dabiskais saldo laika posmā 2015.-2020. gads ir bijis pozitīvs: +10 iedzīvotāji. Lielāko daļu no kopējā negatīvā dabiskā iedzīvotāju skaita pieauguma veido Valkas pilsētas rādītāji: 75.3 % (-259 iedzīvotāji) no novada kopējā dabiskā saldo (-344). Iedzīvotāju skaita izmaiņu dabiskais saldo veido 31.56 % no kopējām iedzīvotāju skaita izmaiņām.

Iedzīvotāju skaita izmaiņu migrācijas saldo (starpība starp uz patstāvīgo dzīvesvietu iebrukušiem un uz patstāvīgo dzīvesvietu izbrukušiem iedzīvotājiem) lielākai daļai no Valkas novada administratīvām teritorijām ir negatīvs, ar nelieliem izņēmumiem, kas ir redzami Valkas pilsētas, Zvārtavas pagasta un Kārķu pagasta kontekstā. Būtiskākās migrācijas plūsmas ir redzamas 2015.-2017. gadu periodā, kuru laikā iedzīvotāju skaits migrācijas dēļ samazinājās par 590 cilvēkiem jeb par 6.10 % no kopējā iedzīvotāju skaita uz 2015. gada 1. janvāri. Kopš 2018. gada attiecīgās plūsmas kļuva mērenākas visos Valkas novada pagastos.

⁷ Autoru aprēķins, PMLP dati.

VALKAS NOVADS

Atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk tekstā – CSP) datiem uz 2021. gada sākumu⁸, Valkas novada iedzīvotāji ir migrējuši gan Valkas novada ietvaros, gan arī uz citām Latvijas pašvaldībām. Proporcionālais migrācijas plūsmu sadalījums laika posmā 01.01.2016-01.01.2021. ir attēlots 2. tabulā.

2. tabula. Migrācijas plūsmas Valkas novadā un tās administratīvās teritorijās

Migrācija no Valkas novada uz pašvaldībām, % no kopējo migrējošo iedz. skaita		Migrācija no pašvaldībām uz Valkas novadu, % no kopējo migrējošo iedz. skaita	
Rīga	61,20%	Rīga	45,00%
Smiltenes nov.	13,93%	Valmiera	12,81%
Valmiera	12,57%	Smiltenes nov.	12,19%
Citas pašvaldības	9,02%	Citas pašvaldības	20,00%
Iekšējā imigrācija		Iekšējā emigrācija	
Valka	70,05%	Valka	29,95%
Valkas pag.	19,81%	Valkas pag	28,02%
Ērgemes pag	10,14%	Ērgemes pag	22,22%
		Vijciema pag	7,25%
		Kārķu pag	6,28%
		Zvārtavas pag	6,28%

Atbilstoši 2. tabulā attēlotajam, būtiskākās migrācijas plūsmas uz un no Valkas novada ir attiecināmas uz Rīgas pilsētu, tuvāko nacionālās attīstības centru – Valmieru, un Smiltenes novadu. Uz citām Latvijas pašvaldībām Valkas novada iedzīvotāji ir migrējuši 9 % gadījumu, savukārt no citām pašvaldībām uz Valkas novadu ir pārcēlušies 20 % gadījumu. Iekšējās migrācijas ietvaros (Valkas novada iekšienē) ir novērojama imigrācija no Valkas novada pagastiem uz Valku, un no Valkas pilsētas uz Valkas un Ērgemes pagastiem, kas, kopā ar Valkas novada pagastu iedzīvotāju tendenci pārcelties uz novada centru, jo īpaši no tuvākajiem pagastiem – Valkas un Ērgemes, norāda uz pastāvošo Valkas pilsētas iedzīvotāju vēlmi meklēt dzīvesvietu ārpus Valkas pilsētas.

1.1.3. Iedzīvotāju kustība

Iedzīvotāju kustība pēc dažādiem pakalpojumiem, uz darbu, mācībām ārpus administratīvajām teritorijām galvenokārt nosaka sociālās infrastruktūras objektu (gan pašvaldību pārziņā esošu, gan privātu), reģionālo administratīvo iestāžu un darba vietu izvietojums, kā arī ceļu stāvoklis un sabiedriskā transporta

⁸ Iedzīvotāju iekšzemes migrācija starp statistiskajiem reģioniem, republikas pilsētām, novadiem, novadu pilsētām, pagastiem (atbilstoši robežām 2022. gada sākumā), apkaimēm un blīvi apdzīvotām teritorijām salīdzinot stāvokli divos datumos (eksperimentālā statistika) – <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/iekaszemes-migracija>

VALKAS NOVADS

iespējas. Novadā vērojama iedzīvotāju kustība gan starp Valkas pilsētu un pagastu pārvaldēm, gan ārpus novada. Pastāv tendence, ka iedzīvotāju kustība starp novada teritorijām un ārpus novada palielinās. Zemāk ir izteiktāko pārvietošanās plūsmu pakopojums.

No Valkas pilsētas vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība:

- ✓ skolēni/studenti uz Valmieru, Rīgu;
- ✓ iedzīvotāji pēc pakalpojumiem uz Valgu, Valmieru;
- ✓ uz darba vietām Valgā, Valkas pagastā, Valmierā, Rīgā.

No Ērgemes pagasta vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība:

- ✓ skolēni uz Valku, Valmieru;
- ✓ iedzīvotāji pēc pakalpojumiem uz Valku, Valgu;
- ✓ skolēni uz mākslas, mūzikas un sporta skolām uz Valku;
- ✓ uz darba vietām Valkā.

No Kārķu pagasta vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība

- ✓ skolēni uz Ērgemi, Naukšēniem, Rūjienu, Valku, Valmieru;
- ✓ skolēni uz mākslas, mūzikas un sporta skolām uz Valku;
- ✓ iedzīvotāji pēc dažādiem pakalpojumiem uz Valmieru, Valku, Rūjienu;
- ✓ uz darba vietām Valkā, Rūjienā un Valmierā.

No Valkas pagasta vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība

- ✓ skolēni uz Valku;
- ✓ iedzīvotāji pēc pakalpojumiem uz Valku, Valgu;
- ✓ skolēni uz mākslas, mūzikas un sporta skolām uz Valku;
- ✓ uz darba vietām Valkā un Valgā.

No Vijciema pagasta vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība

- ✓ skolēni uz Smilteni, Valku, Bilsku;
- ✓ iedzīvotāji pēc pakalpojumiem uz Smilteni, Valku, Valgu, Valmieru;
- ✓ skolēni uz mākslas, mūzikas un sporta skolām uz Smilteni, Valmieru, Valku;
- ✓ uz darba vietām Smiltenē, Valkā, Strenčos, Valmierā.

No Zvārtavas pagasta vērojama šāda salīdzinoši izteiktākā iedzīvotāju kustība

- ✓ skolēni uz Gaujienu, Smilteni, Valku;
- ✓ iedzīvotāji pēc pakalpojumiem uz Valku, Gaujienu, Smilteni;
- ✓ uz darba vietām Smiltenē, Valmierā, Valkā.

1.1.4. Demogrāfiskā slodze

Novada kopīgā demogrāfiskā slodze⁹ uz 2021. gada sākumu ir 617 cilvēki, kas, salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju (568 cilvēki), ir lielāks. Demogrāfiskās slodzes tendence 2015.-2021. gadu periodā Valkas novadā, novada pagastos un Latvijā ir attēlota 4. attēlā.

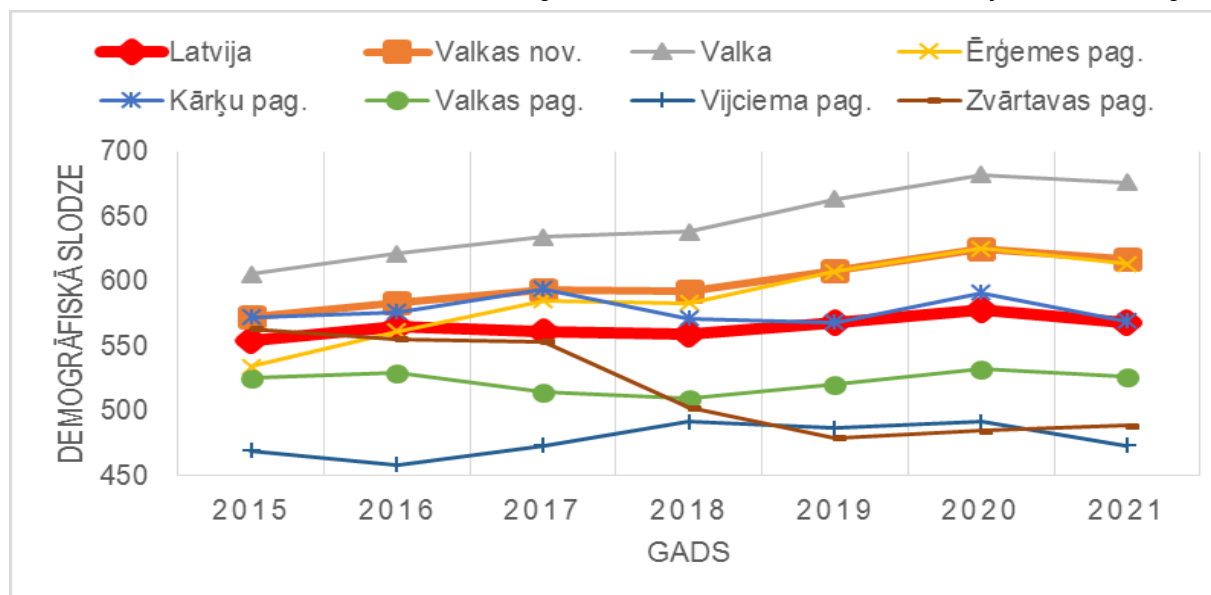
⁹ Demogrāfiskā slodze - darbspējas vecumu nesasniegušo (līdz 15 gadi) un pārsniegušo personu (personas, kas ir sasniegušas vecuma pensijas noteikto vecumu) skaits vidēji uz 1 000 personām darbspējas vecumā, autoru aprēķināta, pamatojoties uz PMLP datiem par iedzīvotāju vecuma struktūru.

VALKAS NOVADS

4.attēls Demogrāfiskā slodze Valkas novadā un Latvijā 2015.-2021. gadu periodā (uz gada sākumu)¹⁰

Dinamikā Valkas novada demogrāfiskās slodzes rādītājs ir audzis straujāk, nekā Latvijā vidēji. Latvijas rādītājiem 2015.-2021. gadu posmā demogrāfiskā slodze lielākoties ir augusi no pirms darbības vecuma cilvēku puses (par 5.75 %), savukārt Valkas novadā kāpums bija novērojams abos rādītājos – par 10.82 % pieaugums pirms darbības vecuma cilvēku radītā slodzē un par 6.32 % pēc darbības vecumā esošo cilvēku radītā slodzē. Neskatoties uz lielākiem kāpuma tempiem pirms darbības vecuma radītā slodzē, Valkas novadā, salīdzinājumā ar Latvijas rādītājiem, iedzīvotāju skaits attiecīgajā vecuma grupā 2015.-2021. gadu posmā ir samazinājies par 50 (Latvijā palielinājums par 1582 cilvēkiem).

Valkas novada administratīvajās teritorijās, augstākie demogrāfiskās slodzes rādītāji ir Valkas pilsētai, Ērgemes pagastā rādītājs ir pasliktinājies – ja uz 2015. gada 1. janvāri tas bija zemāks par Latvijas vidējo rādītāju, tad jau 2021. gadā tas atrodas Valkas novada līmenī. Būtiskas izmaiņas Ērgemes pagasta rādītājos ir izskaidrojamas ar augstāko relatīvo darbības iedzīvotāju skaita kritumu Valkas novadā (-18.98 % jeb -112 iedzīvotāji 2015.-2021. gadu periodā). Kārķu pagastā demogrāfiskās slodzes rādītājs attiecīgajā laika posmā ir pietuvojies Latvijas vidējiem rādītājiem, savukārt trīs Valkas novada pagastos demogrāfiskās slodzes rādītājs ir bijis zemāks par Latvijas vidējo rādītāju. Īpaši izceļams ir Zvārtavas pagasts, kur demogrāfiskās slodzes rādītājs 2015. gadā

¹⁰ Autoru aprēķins, PMLP dati.

VALKAS NOVADS

pārsniedza vidējo līmeni Latvijā, bet jau uz 2019. gadu tas bija zemākais visā Valkas novadā. Attiecīgais rādītājs tika sasniegts, pateicoties būtiskam iedzīvotāju skaita samazinājumam pēc darbības vecuma grupā, kas bija lielākais Valkas novadā (-28.42 % jeb -27 cilvēki), darbības iedzīvotāju skaitam samazinoties salīdzinoši nelielā apmērā (par -4.48 % jeb -12 cilvēkiem), un cilvēku skaitam pirms darbības vecuma grupā paliekot gandrīz nemainīgam.

1.1.5. Nodarbinātība un bezdarbs

Valkas novadā uz 2020. gadu bija nodarbināti¹¹ 2280 cilvēki. Laika posmā no 2015. gada līdz 2020. gadam, nodarbināto skaits kopumā ir pieaudzis (skat. 5. attēlu), savu maksimumu sasniedzot 2019. gadā. 2020. gadā nodarbināto skaits samazinājās līdz 2017. gada līmenim, kas būtu saistāms ar COVID-19 ietekmi uz ekonomisko situāciju valstī un pasaulē. Proporcioniāli lielāka daļa no nodarbinātajiem bija nodarbināti privātajā sektorā, un, palielinoties nodarbināto skaitam, pieauga arī privātajā sektorā nodarbināto skaita proporcija. 2020. gada nodarbināto skaita samazinājums lielākoties skāra tieši privāto sektoru, kā rezultātā samazinājās ne tikai kopējais nodarbināto skaits, bet arī nodarbināto skaita sadalījums par labu publiskajam sektoram.

Lielākais skaits cilvēku 2020. gadā bija nodarbināti Valkas pilsētā (79.21 %), kas norāda uz Valkas pilsētas kā novada un vietējā attīstības centra nozīmīgumu. Pārējos pagastos nodarbināto skaits nepārsniedz 10 % robežu, tostarp, Zvārtavas pagastā ir nodarbināti tikai 0.83 % no kopējā nodarbināto skaita Valkas novadā.

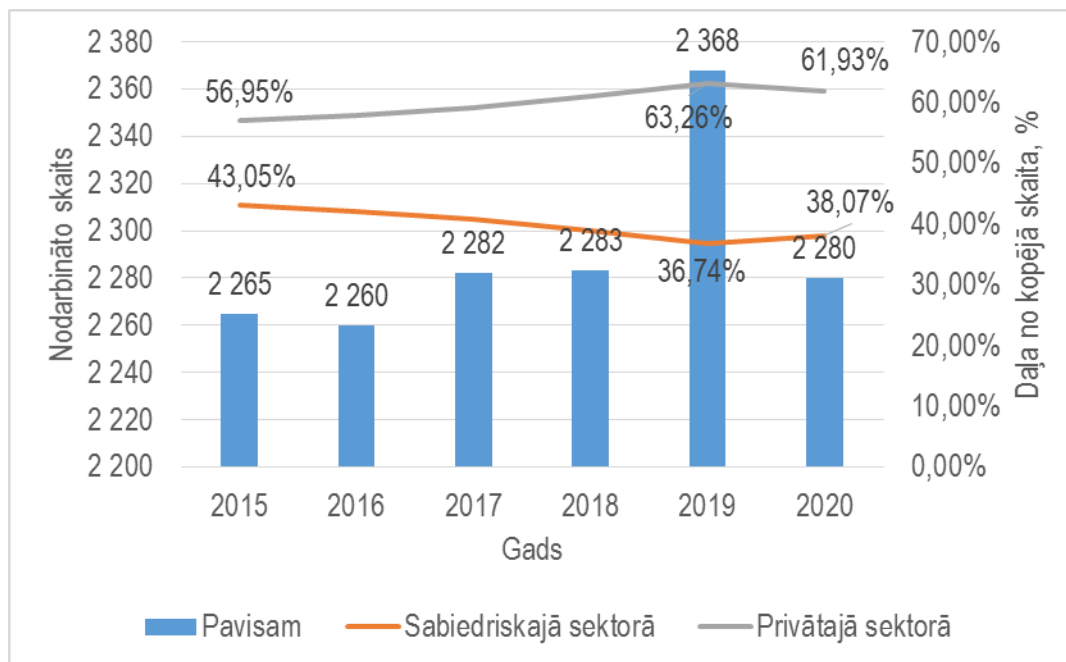
¹¹ Vidējais darbinieku skaits pēc faktiskās darba vietas, CSP dati.

VALKAS NOVADS

5. attēls Nodarbināto skaita dinamika Valkas novadā un sadalījums pa Valkas novada administratīvām teritorijām 2020. gadā

Administratīvā teritorija	Kopā	% no kopējā skaita
Valka	1 806	79.21
Valkas pag.	189	8.29
Ērgemes pag.	112	4.91
Kārķu pag.	80	3.51
Vijciema pag.	74	3.25
Zvārtavas pag.	19	0.83

Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk tekstā – NVA) datiem, Valkas novadā uz 31.05.2021. bija reģistrēti 374 bezdarbnieki. Vislielākais bezdarbnieku skaits ir reģistrēts Valkas pilsētā – 192 un Valkas pagastā – 58 bezdarbnieki, savukārt Ērgemes pagastā – 41, Kārķu pagastā – 32, Zvārtavas pagastā – 26, Vijciema pagastā – 25 bezdarbnieki.

3.tabula Bezdarbnieku skaita izmaiņas novada teritorijā 2015.–2021. gadā¹²

Novada teritorija	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	31.12.2020.	31.05.2021.
Valka	224	155	138	120	132	201	192
Ērgemes pagasts	42	36	36	33	36	35	41

¹² NVA Valmieras filiāles Valkas klientu apkalpošanas centra sniegtie dati, 2021.

VALKAS NOVADS

Kārķu pagasts	38	26	26	26	18	33	32
Valkas pagasts	85	67	49	60	41	56	58
Vijciema pagasts	15	14	19	10	18	26	25
Zvārtavas pagasts	30	24	30	27	34	29	26
Kopā novadā	434	322	298	276	279	380	374
Vidzemes reģionā	8924	8474	6572	5732	5364	6314	6313
Latvijā	81780	78357	63121	59588	57808	69605	68765

Bezdarbnieku skaits Valkas novada administratīvās teritorijās lielākoties bija lejupslidošs līdz 2018. gada beigām, ar izņēmumiem Valkas, Vijciema un Zvārtavas pagastos, tomēr 2015.-2020. gadu perioda minimums tika sasniegts tieši 2018. gadā. 2019. gadā, pie gandrīz nemainīga bezdarbnieku skaita, bija novērojamas pietiekami lielas bezdarbnieku skaita izmaiņas tieši novada administratīvo teritoriju ietvaros – samazinoties bezdarbnieku skaitam Kārķu pagastā (par 8 cilvēkiem) un Valkas pagastā (par 19 cilvēkiem), pieaugums bija novērojams pārējās teritorijās, lielākajam absolūtajam pieaugumam esot Valkas pilsētā (+12 cilvēki). 2020. gada beigās, COVID-19 pandēmijas ietekmē, bija novērojams būtisks bezdarbnieku skaita palielinājums (par 36,2 %, salīdzinot ar 2019. gada beigām), kas bija vairāk nekā vidēji valstī (20,41 %) un Vidzemes plānošanas reģionā (17,71 %). Lielāko pieaugumu novērojot Kārķu pagastā (par 83,33 %) un Valkas pilsētā (par 52,27 %).

Valstī bezdarba līmenis pēc NVA datiem¹³ uz 31.12.2021. ir 3,6%, savukārt Valkas novadā – 8,3%, kas ir augstāks nekā Valmieras novadam – 4,1% un Smiltenes novadam – 4,0 %. Salīdzinājumam, uz 2018. gada 31. decembrī valstī bezdarba līmenis bija 5,0 %, savukārt Valkas novadā – 6,0 %, Strenču novadā – 6,2 % (tagad Valmieras novada sastāvā), un Smiltenes novadā – 2,7 %.

Laika posmā no 2017.-2021. gada, Valkas novadā esošo bezdarbnieku profils ir piedzīvojis izmaiņas (skat. 4. tabulu). Ņemot vērā COVID-19 pandēmiju un tās ietekmi uz iedzīvotāju ikdienas dzīvi un ekonomisko situāciju, bezdarba līmenis un kopējais bezdarbnieku skaits, salīdzinot ar pirms pandēmijas laiku (31.12.2019) ir audzis, pārsniedzot arī 31.01.2017. līmeni. Neskatoties uz COVID-19, vairākiem rādītājiem dinamikā ir novērojamas noturīgas tendences – pieaug ilgstošo bezdarbnieku skaits un īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā kā arī jauniešu – bezdarbnieku skaits vecumā 15-24 gadi. Lai arī bez darba esošo jauniešu skaita pieaugums nav būtisks, tomēr vērā ņemama ir tendence tam pieaugt, neskatoties uz labvēlīgiem ekonomiskiem apstākļiem 2017.-2019. gadu periodā.

¹³ Reģistrēto bezdarbnieku skaits sadalījumā pa pilsētām un novadiem 2021. gada decembris <https://www.nva.gov.lv/lv/2021gads>

VALKAS NOVADS

4.tabula Valkas novada bezdarbnieku profila izmaiņas 2015.-2021. gadā¹⁴

Rādītājs	31.01.2017.	31.12.2019.	31.12.2020.	31.12.2021.	Izmaiņas pret 31.01.2017.
Kopskaits, cilvēki	351	279	380	374	+23
Bezdarba līmenis, %.	7.30	6.20	8.70	8.30	+1 p.p.
Ilgstošie bezdarbnieki ¹⁵ , % no kop.	25.36	25.45	25.79	33.96	+8.6 p.p. (+38)
Cilvēki ar invaliditāti, % no kop.	10.54	11.83	10.53	14.71	+4.17 p.p. (+18)
Jaunieši (15-24 gadi), % no kop.	7.12	8.60	8.95	8.82	+1.70 p.p. (+8)
Pirmspensijas vecuma cilvēki, % no kop.	16.81	22.58	22.63	18.98	+2.17 p.p. (+12)
Bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību, % no kop.	10.54	9.32	10.53	10.70	+0.16 p.p. (+3)
Lielākā vecuma grupa, % no kop.	55-59 gadi, 20.80%	55-59 gadi, 23.30 %	60 un vairāk, 16.84 %	60 un vairāk, 16.84 %	-
Lielākā cilvēku grupa pēc izglītības, % no kop.	Profesionālā izglītība, 42.74 %	Profesionālā izglītība, 41.22 %	Profesionālā izglītība, 40,79 %	Profesionālā izglītība, 31.82 %	-10.92 p.p. (-31)

Ilgstošie bezdarbnieki uz 2021. gada beigām veidoja trešdaļu no kopējā bezdarbnieku skaita, kas saistāms ar COVID 19 pandēmiju un tās ietekmi uz valsts ekonomiku un nodarbinātību – ņemot vērā pandēmijas rezultātā ieviestos ierobežojumus kas periodiski tika samazināti un pastiprināti, tika ietekmēta arī dažādu jomu sekmīga darbība, piemēram, tūrisma un izmitināšanas pakalpojumi, ēdināšanas pakalpojumi, izklaides un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu jomas, u.c. Ierobežojumi attiecībā uz dažādu nozaru darbību nav beigušies arī 2021. gadā, līdz ar to ir ierobežotas pašlaik darbojošos uzņēmumu attīstības iespējas un jaunu uzņēmumu izveides iespējas pandēmijas skartajās nozarēs. Attiecīgie faktori un to ilgums ietekmē arī nodarbinātības rādītājus, kas, ņemot vērā ilgstošo bezdarbnieku definīciju, veido attiecīgās īpašās bezdarbnieku grupas lieluma un īpatsvara straujo pieaugumu 2021. gadā.

Cilvēki ar invaliditāti ir bezdarbnieku grupa, kura veido nedaudz vairāk kā desmito daļu no visiem Valkas novada bezdarbniekiem. 2021. gadā attiecīgo bezdarbnieku grupa piedzīvoja relatīvā un absolūtā skaita kāpumu, kas, relatīvās vērtībās ir raksturīgs kopējai tendencei valstī (pieaugums no 12.33 % uz

¹⁴ Autoru veidots, NVA dati.

¹⁵ Ilgstošie bezdarbnieki – personas, kuras Nodarbinātības valsts aģentūras uzskaitē ir ilgāk par vienu gadu.

VALKAS NOVADS

13.84 %) un Vidzemes plānošanas reģionā (pieaugums no 19.78 % uz 22.18 %), turklāt, Vidzemes plānošanas reģionā kopumā 2021. gadā arī ir novērojams bezdarbnieku – cilvēku ar invaliditāti, absolūtā skaita pieaugums.

Bezdarbnieku kategorija ar augstāko izglītību Valkas novadā ir piedzīvojusi pieaugumu kopš 2019. gada beigām, tomēr pieaugums ir bijis neliels, un, salīdzinot ar valsti kopumā un Vidzemes plānošanas reģionu, Valkas novadā šādu bezdarbnieku īpatsvars ir bijis zemāks gan uz 2017. gada janvāri (11,62 % Latvijā un 12.10 % Vidzemes plānošanas reģionā), un, jo īpaši, 2021. gada decembrī (21.29 % Latvijā un 16.63 % Vidzemes plānošanas reģionā). Ņemot vērā Valkas novada rādītājus, var secināt, ka ar augstāko izglītību esošie darbspējīgie iedzīvotāji lielākoties ir nodarbināti, tomēr salīdzinājumā ar valsts un Vidzemes plānošanas reģiona rādītājiem, Valkas novadā trūkst konkurētspējīgu darba vietu, kuras spētu vai tajās būtu nepieciešams piesaistīt cilvēkus ar augstāko izglītību.

Pēc vecuma lielākā bezdarbnieku grupa ir kļuvusi vecāka, bet diferencētāka – ja uz 01.01.2017. tie bija bezdarbnieki vecumā no 55 līdz 59 gadi, tad uz 31.12.2021. tie ir bezdarbnieki vecumā no 60 gadiem un vairāk, tomēr, attiecīgās grupas īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā ir zem 20 %. Pēc izglītības līmeņa lielākā bezdarbnieku grupa pētāmajā laika posmā nav mainījusies un tie ir bezdarbnieki ar profesionālo izglītību, tomēr, to īpatsvars pakāpeniski ir mazinājies, par labu citu izglītību grupām, jo īpaši pamatzglītības grupai.

1.1.6. Teritorijas attīstības līmeņa indekss

2020. gadā Valkas novads pēc teritoriālā attīstības līmeņa indeksa¹⁶ (-0,412) atradās 94. vietā starp 110 Latvijas novadiem (pirms administratīvi teritoriālās reformas).

Pēc Valkas novada teritorijas attīstības indeksa tendences 2015.-2020. gadu periodā (skat. 5. attēlu), Valkas novada attīstība notika salīdzinoši mēreni, kopš 2017. gada ieņemot pozitīvu attīstības tendenci. Salīdzinot ar 2015. gadu, 2020. gadā kopējais rādītājs ir uzlabojies par 0.201 punktu. Attiecīgais uzlabojums tika panākts, galvenokārt uzlabojoties trim rādītājiem – iedzīvotāju ienākuma nodokļa komponentei (+0.174 punkti), iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas komponentei (+0.132 punkti) un trūcīgo personu komponentei (+0.092 punkti). Kā indeksa pieaugumu bremzējošos rādītājus arī var norādīt trīs būtiskākos – individuālo komersantu un komercsabiedrību komponente (-0.097 punkti), bezdarba komponente (-0.067 punkti) un iedzīvotāju dabiskās kustības komponente (-0.055 punkti).

¹⁶ Teritorijas attīstības indekss – indekss, kas raksturo attīstības līmeni attiecīgajā gadā, parādot teritoriju augstāku vai zemāku attīstību salīdzinājumā ar vidējo attīstības līmeni valstī. Tas ir vispārināts rādītājs, ko aprēķina atsevišķi plānošanas reģioniem, republikas pilsētām un novadiem.

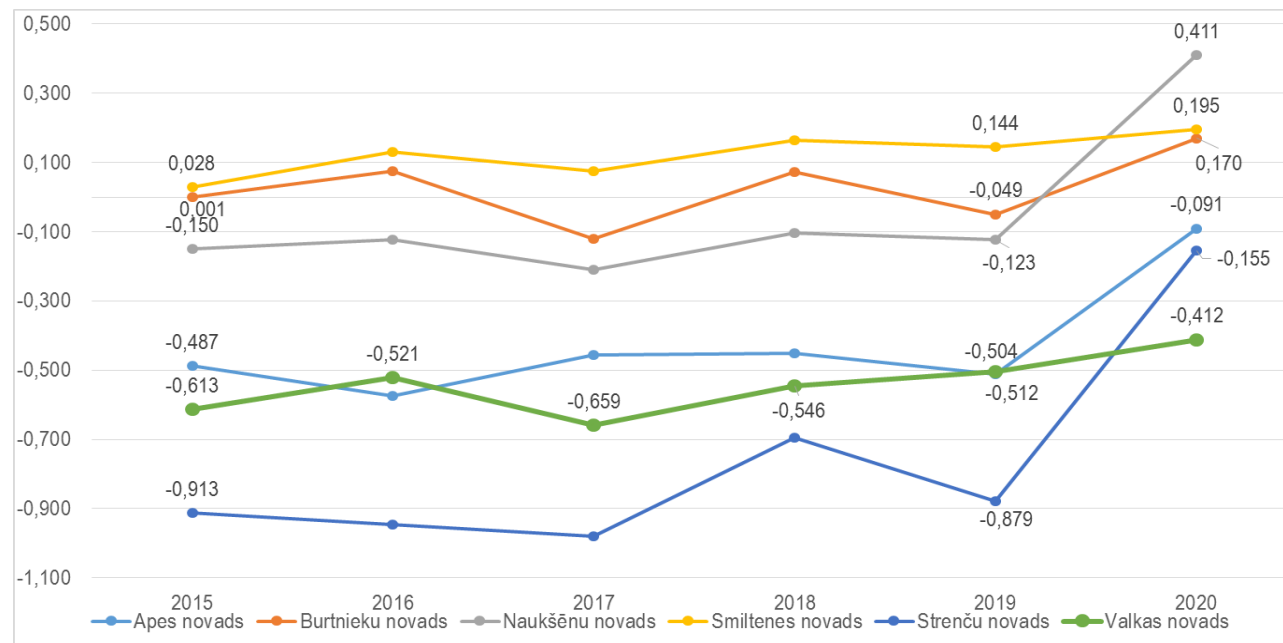

VALKAS NOVADS

5.attēls TAI indekss Valkas novadā un Valkas novada kaimiņu pašvaldībās un vietu sadalījums¹⁷

Vietu sadalījums	2015	2019	2020
Apes novads	74	74	64
Burtnieku novads	33	42	33
Naukšēnu novads	50	48	14
Smiltenes novads	32	29	27
Strenču novads	94	93	71
Valkas novads	83	73	94

Salīdzinot ar kaimiņu pašvaldībām (līdz administratīvi teritoriālās reformas) (skat. 5. attēlu), Valkas novada teritorijas attīstības indekss ir attīstījies līdzīgi Smiltenes novadā novērojamām tendencēm, augstāko vietu kopējā reitingā ieņemot 2019. gadā (73. vieta), apsteidzot Apes (74. vieta) un Strenču (93. vieta) novadus. 2020. gadā visām Valkas novada kaimiņu pašvaldībām (līdz administratīvi teritoriālās reformas), izņemot Smiltenes novadu, notika indeksa "lēciens", pateicoties būtiskam pieaugumam individuālo komersantu un komercsabiedrību komponentē (Naukšēnu novads), iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas komponentē (Burtnieku un Strenču novadi) un iedzīvotāju ienākuma nodokļa komponentē (Apes, Burtnieku, Naukšēnu un Strenču novadi). Ņemot vērā būtisko kāpumu Valkas novada kaimiņu pašvaldībās pretstatā Valkas novada mērenajam teritorijas attīstības indeksa kāpumam, Valkas novada pašvaldības pozīcija pašvaldību reitingā samazinājās no 73 uz 94 vietu, neskatoties uz indeksa pieaugumu.

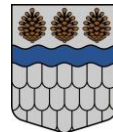
¹⁷ Autoru veidots, Valsts reģionālās attīstības aģentūras dati.

VALKAS NOVADS

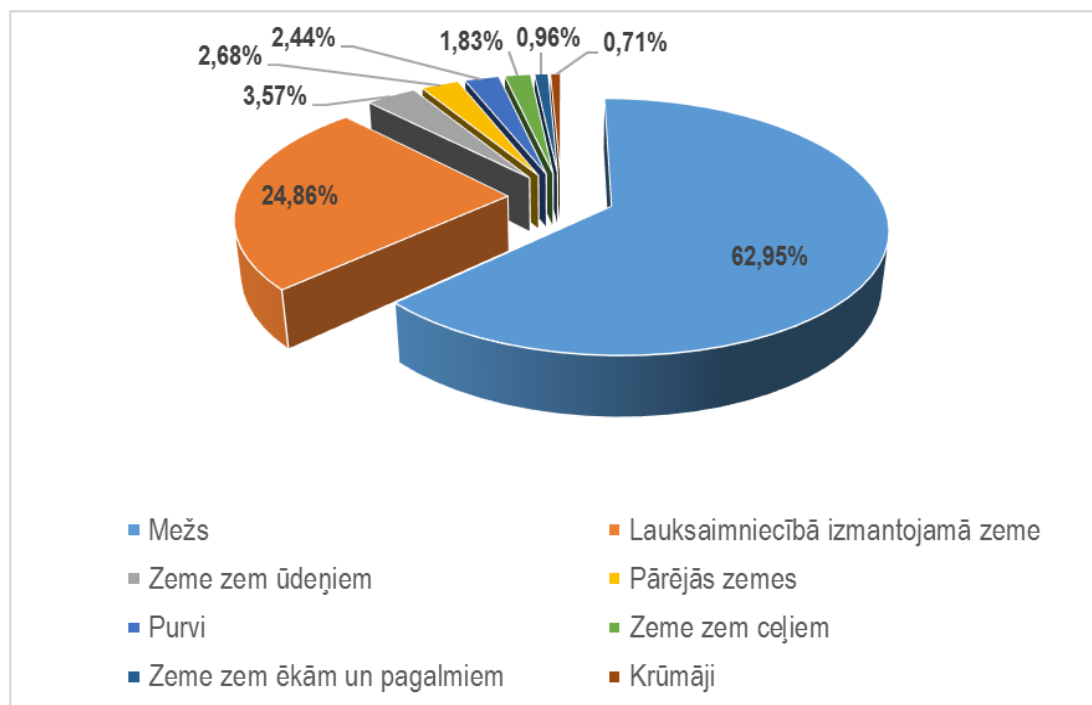

Ņemot vērā, ka šis indekss tiek izmantots Eiropas Savienības (ES) fondu līdzekļu apgūšanā, būtisks faktors ir tas, ka indekss nosaka arī valsts līdzfinansējumu apmēru pašvaldību īstenotos ES fondu projektos – jo zemāks teritorijas attīstības indekss, jo augstāks valsts budžeta dotācijas un zemāks pašvaldības līdzfinansējuma īpatsvars. Valkas novadam tas saglabājas nemainīgs – valsts budžeta dotācija 20 % apmērā un pašvaldības finansējums 80 % apmērā.

1.2.Zemes izmantošanas struktūra

6. attēls Zemes lietošanas veidi¹⁸

1.2.1.Meža zeme un to apsaimniekošana

Kopumā 62,95 % no novada teritorijas aizņem meži. Tie tiek uzskatīti par apvidus lielāko bagātību. Valkas novadā prognozējams meža platību pieaugums, kas skaidrojams ar lauksaimniecībā neizmatoto zemju dabisko aizaugšanu, kā arī mākslīgo apmežošanu. Attiecīgā prognoze tika izvirzīta arī Valkas novada Attīstības programmā 2015.-2021. gadam, un, ņemot vērā, ka uz 2015. gadu mežu apmērs bija 58.57 % no novada teritorijas, var konstatēt, ka

¹⁸ Autoru veidots, Valsts zemes dienesta dati.

VALKAS NOVADS

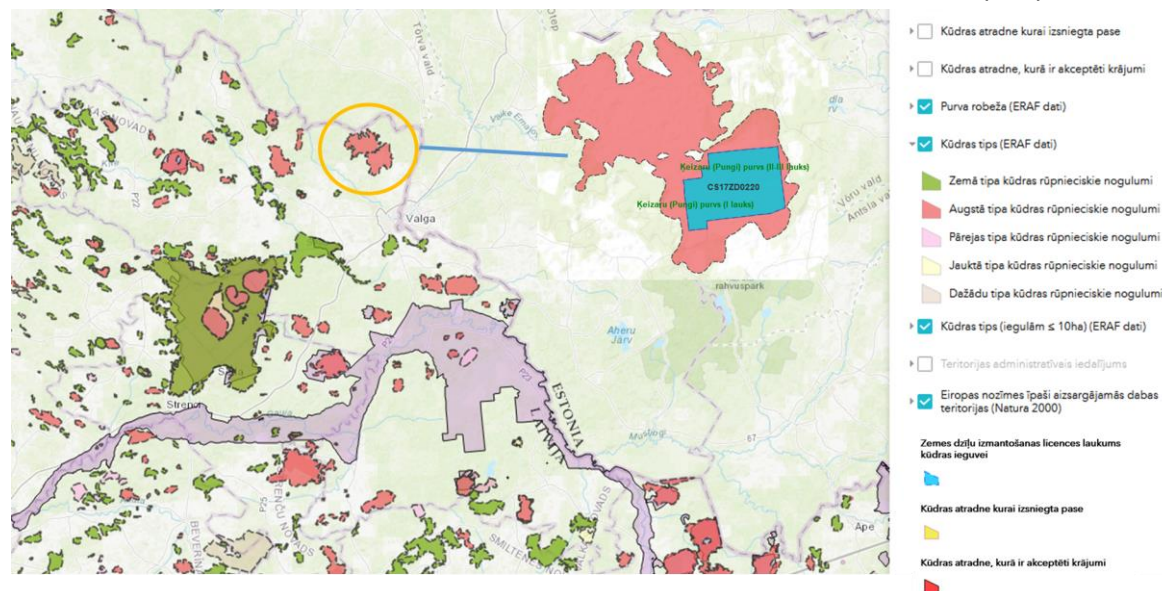
prognoze apstiprinājās. Tomēr, ņemot vērā arvien augošo pieprasījumu pēc kvalitatīvas lauksaimniecības zemes, meža platību palielinājums nebūs tiks straujš, kā iepriekš.

1.2.1.1.Purvi

Novadā šīs teritorijas ir salīdzinoši jaunas un sekas, tāpēc nav īpaši bagātas ar kūdru. Kārķu pagasta 427ha lielajam Bezdibeņa purvam ir noteikts dabas lieguma statuss.

Valkas novadā apzinātas 76 kūdras atradnes vai to daļas, visu atradņu platība ir lielāka vai vienāda ar 10 ha. Kūdras atradņu kopplatība 8090.6 ha vai ap 9 % no novada teritorijas. Apzinātās kūdras atradnes attēlotas 7. attēlā.

7.attēls. Aktivās un perspektīvās kūdras atradnes Valkas novadā¹⁹

¹⁹ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4a7af415bf0d4fdb9d91058759dd9e85>

VALKAS NOVADS

Lielākā un vienīgā aktīvā kūdras atradne novadā ir Ķeizarpurvā, Valkas pagastā, kas pašlaik tiek izstrādāta 164.86 ha platībā. Daudzas no kūdras atradnēm nav pietiekami izpētītas. Lai precizētu kūdras krājumus un noteiktu kūdras atradņu izmantošanas iespējas, novadā nepieciešams veikt zināmo kūdras atradņu inventarizāciju un jaunu atradņu meklēšanas darbus. Darbus varētu veikt, piesaistot dažādu fondu un novada budžeta līdzekļus. Veikto darbu rezultātā novads iegūtu vērtīgu precizētu informāciju par kūdras krājumiem un purvu stāvokli, kas būtu noderīgs turpmākā kūdras resursu ieguves, tālākās apstrādes un izmantošanas iespēju attīstībā Valkas novada teritorijā. Novada perspektīvās kūdras atradnes ir Valkas pagastā, „Dore”, „Žuldiņas”, „Saule”, Vijciema pagastā „Baltais II”, kurās ir piemērota kūdra izmantošanai lauksaimniecībā.

1.2.1.2.Parki un parku meži

Valkas novada teritorijā tiek attīstītas trīs mežaparku teritorijas: Valkas pilsētā, Ērgemes pagastā un Kārķu pagastā.

Mežaparka projekts Valkas pilsētā izstrādāts, ņemot vērā, ka pilsētā ir plaša meža teritorija, bet nav labiekārtotas vietas kur atpūsties. Primāri projekta ietvaros paredzēts labiekārtot teritoriju starp Pedeles upi un Strautu, Rūjienas un Ausekļa ielu, kurai 2019. gadā ir izstrādāts labiekārtojuma projekts. Šajā teritorijā tiks veidota droša, kvalitatīva un interesanta ārtelpa skolēniem, kā arī pastaigu un krosa takas, atvērti sporta un rotaļu laukumi.

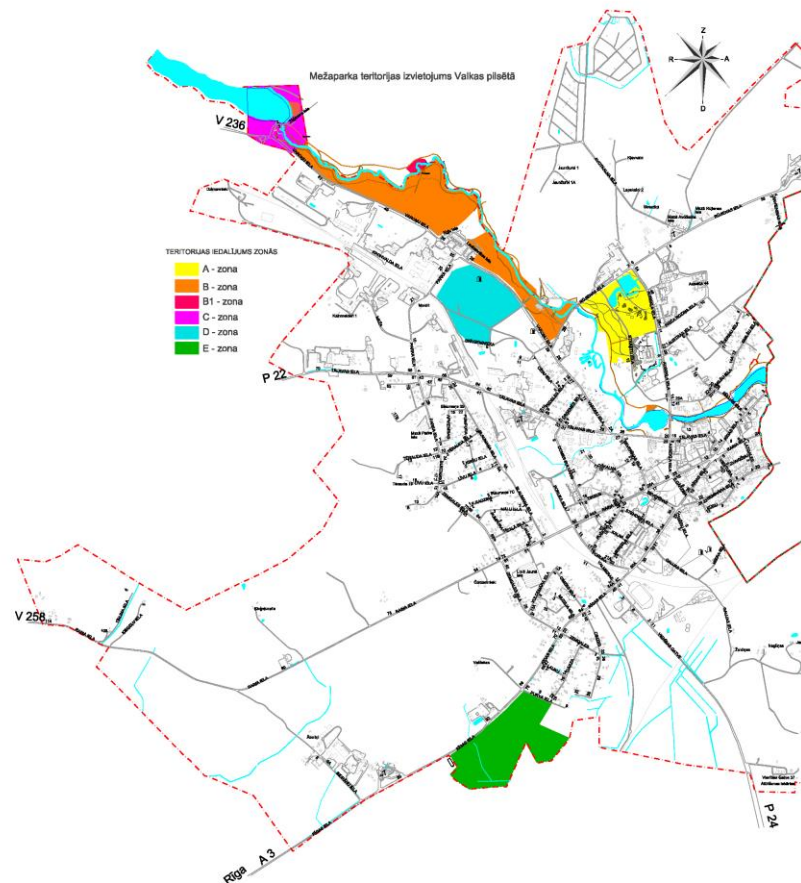
Ērgemes pagastā Mežaparka teritorija tiek attīstīta Ērgemes ciemā un tā iekļauj Ērgemes pilsdrupu teritoriju, kas tiek pakāpeniski atjaunotas un pielāgotas turpmākai izmantošanai kā tūrisma un atpūtas objekts. Savukārt, Kārķu pagastā Mežaparka teritorija tiek attīstīta Kārķu ciemā, izveidojot dabas taku “Lustiņdruva”, kas sniedz aktīvas, interesantas un dabas izzinošas atpūtas iespējas.

VALKAS NOVADS

8. attēls Mežaparka teritoriju izvietojums Valkas pilsētā un iedalījums zonās²⁰

²⁰Iedalījums zonās, atbilstoši 2020. gada 30. decembra Valkas novada pašvaldības saistošiem noteikumiem Nr.29 "Par Valkas mežaparka izveidošanu, apsaimniekošanu un aizsardzību".

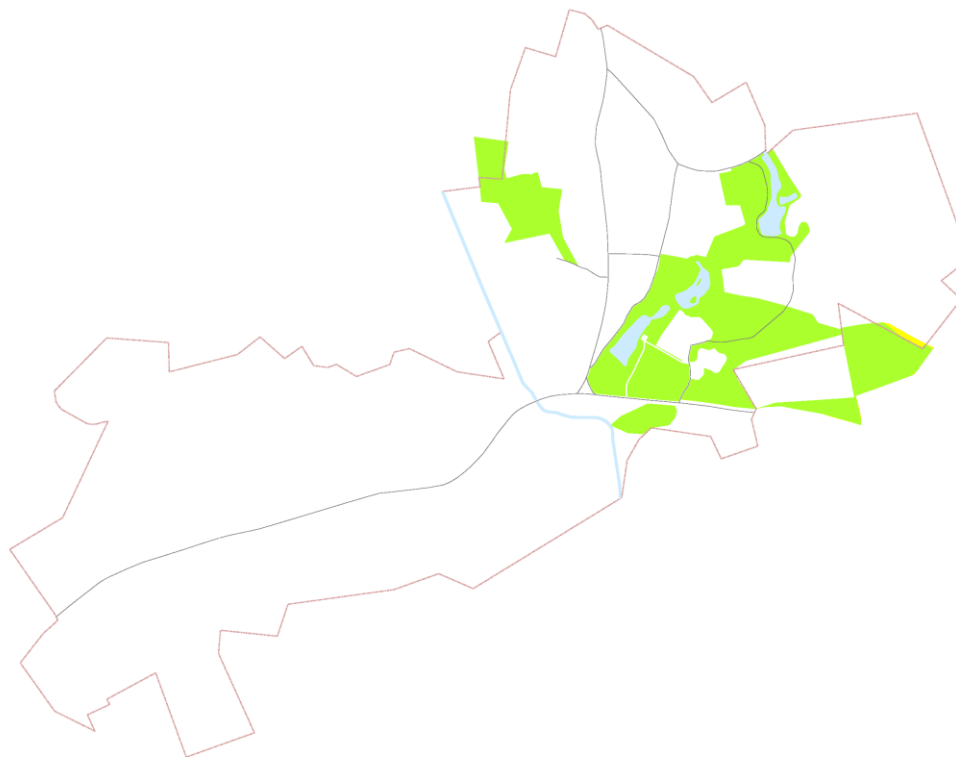

VALKAS NOVADS

9. attēls. Mežaparka teritorijas Ērgemē

Mežaparka teritorijas Ērgemē

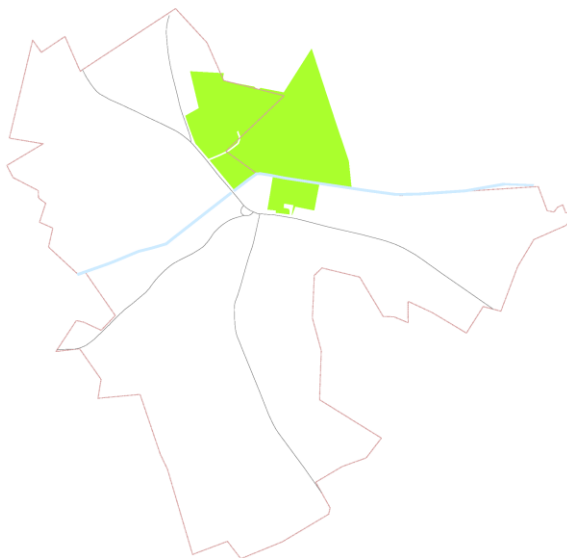

VALKAS NOVADS

10. attēls. Mežaparka teritorijas Ērgemē

Mežaparka teritorijas Kārķos

VALKAS NOVADS

1.2.2.Lauksaimniecībā izmantojamās zemes un to apsaimniekošana

No kopējas novada teritorijas 24.86 % aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes – aramzemes, pļavas un ganības. Lauksaimniecības zemes Valkas novadā lielākoties ir izvietotas Kārķu, Ērgemes, Vijciema un Valkas pagastos. Novadā esošā lauksaimniecības zeme izmantojama daudzfunkcionālai lauksaimniecībai – zemkopībai, lopkopībai, augļkopībai, zivsaimniecībai, lauku tūrismam un netradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, kā arī mežsaimniecībai. Būtisks aspekts zemes gabalu apsaimniekošanā ir zemes gabalu reljefs un to kvalitāte – zemes gabali Zvārtavas pagastā ir izvietoti paugurainās zonās, kas apgrūtina lauksaimniecību un tādējādi arī zemes gabalu kvalitāte ir vērtējama zemāk. Savukārt, Ērgemes un Kārķu pagastā esošās lauksaimniecības zemes ir augstvērtīgas, uz ko norāda arī Vidzemes plānošanas reģions²¹, kā arī augsts pieprasījums pēc lauksaimniecības zemju iegādes un nomas no citiem Latvijas novadiem.

Valkas novadā attīstās arī bioloģiskā lauksaimniecība, kas ieņem nozīmīgu lomu Eiropas Savienības zaļā kursa politikā. Uz 2021. gadu bioloģiskās lauksaimniecības darbojas visos Valkas novada pagastos, un kopējais šādu saimniecību skaits ir 35.

1.2.3.Dabas teritorijas

1.2.3.1.Derīgo izrakteņu teritorijas

Novada teritorijā vērojama salīdzinoši liela izrakteņu daudzveidība. Teritorijā izveidojušās gan māla, gan smilts un smilts-grants atradnes, kā arī kvarca smilts iegulas. Valkas novadā līdz šim nav noteiktas vai izdalītas valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes, bet ir novada nozīmes derīgo izrakteņu – smilts, smilts-grants, māla, kūdras – ieguves un atradņu areāli.

Novada smilts un smilts – grants atradnes pārsvarā ir nelielas. To iegūtie materiāli tiek izmantoti galvenokārt ceļu uzturēšanai un remontam. Plānošanas dokumenta darbības laikā ir paredzēts turpināt smilts-grants karjeru izpēti, ja to pieprasīs potenciālo karjeru īpašnieki, norādot konkrētu zemes gabalu atrašanās vietu un platību. Tikai pēc izpētes darbu veikšanas tiks lemts jautājums par kāda jauna karjera izveidi.

Kvarca smilts tiek izmantots metalurģijas vajadzībām. Izpētes darbu rezultātā tika apzināts kvarca smilts prognozēto resursu laukums – Vijciems. Šo laukumu var uzskatīt par perspektīvu, lai nākotnē ģeoloģiskās izpētes darbu rezultātā apzinātu kvarca smilts atradnes un izpētītu tās.

Valkas novada teritorijā ir trīs māla atradnes. Pēc krājuma apjoma lielākā māla atradne ir „Vijciems”, kura tika izpētīta, lai tās derīgo izrakteni – mālu izmantotu ķieģeļu ražošanai. Pēc izpētes šīs atradnes izmantošana nav uzsākta.

²¹ Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030, Aktualizācija 1.0 redakcija, 44. lpp.

VALKAS NOVADS

Novada teritorijā ir konstatētas sapropeļa rūpnieciskās iegulas, kopumā trīspadsmit ezerus. Lielākā sapropeļa iegula ir ezerā „Salainis”, Zvārtavas pagastā, tas izmantojams kā mēslojums un ārstnieciskās dūņas. Gultnes padziļināšana, izstrādājot sapropeļa iegulas būtu nepieciešams veikt iegulā Vēderis (sapropeļis izmantojams kā mēslojums), kā arī iegulās Līdacis, Klētenes un Vadainis (sapropeļis izmantojams kā lopbarības piedevas, ārstnieciskās dūņas, celtniecības materiālu ražošanai un ķīmiskai pārstrādei). Lai minētajās iegulās sāktu sapropeļa ieguvu, tajās vispirms nepieciešams veikt papildizpētes darbus, apzinot krājumus.

2021. gadā pēc Valkas novada pašvaldības izdotajām atļaujām, piecās ieguves vietās tika veikta bieži sastopamo derīgo izrakteņu – smilts-grants un smilts, ieguvu, ieguvu veicot divām kapitālsabiedrībām.

1.2.3.2. Virszemes ūdens objekti

Novada hidrogrāfisko tīklu veido Gaujas un Salacas upes baseini, kā arī Emajegi upes baseins, kurā ietek Pedeles upe, kas plūst caur Valkas pagastu un Valkas pilsētu. Lielākās upes novada teritorijā ir Gauja, Vija, Omuļupe, Seda un tās pieteka Rikanda. Teritorijā izveidojušies daudzi nelieli ezeri.

1.2.3.3. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Kārķu un Ērgemes pagasta teritorija pilnībā un daļa no Valkas pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā (turpmāk tekstā ZBR), kas ir starptautiskas nozīmes aizsargājama dabas teritorija un atrodas īpašā valsts aizsardzībā.

Gar Gauju visā novada teritorijā atrodas aizsargājamais ainavu apvidus (turpmāk tekstā AAA) „Ziemeļgauja”, kuram ir izstrādāti un ar Ministru Kabineta noteikumiem apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Šajā teritorijā iekļaujas Zvārtavas, Vijciema un Valkas pagasti.

Valkas novada teritorijā ir iekļauti sekojoši liegumi:

- ✓ Zvārtavas pagastā Bednes purva dabas liegums, platība 30.0 ha, Vadaiņa purva dabas liegums, platība 238 ha, Taurīšu ezera dabas liegums, platība 2.0 ha; Lapiņu ezera dabas liegums, platība 1.0 ha;
- ✓ Kārķu pagastā Kārķu purvs, platība 309.3 ha;
- ✓ Valkas pagastā Burgas pļavas, platība 183.3 ha;
- ✓ Ērgemes pagasta dienvidu daļā Sedas purva liegums, platība 330.1 ha;

Valkas novada teritorijā ir noteiktas šādas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts un tā teritorijā esošās Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas Natura 2000 teritorijas, dabas liegumi „Kārķu purvs”, „Burgas pļavas” un „Sedas purvs”; Natura 2000 teritorija – aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”; Natura 2000 teritorijas dabas liegumi „Bednes purvs”, „Vadaiņa purvs”, „Lapiņu ezers” un „Taurīšu ezers”. Novada teritorijā atrodas 93 mikroliegumi.

VALKAS NOVADS

1.2.3.4. Ainava

Ainava ir cilvēku dzīves vide, resursi tūrisma attīstībai un pamats lauku iedzīvotāju nodarbošanās dažādošanai. Tā ir jebkuras administratīvās teritorijas sava veida vizītkarte. Ainavas struktūra būtiski iespaido teritorijas bioloģisko daudzveidību un daudzos gadījumos ainavai vai tās elementiem piemīt liela kultūrvēsturiska vērtība. Ainavu veidošana ir nepārtraukts process, kuram jābalstās uz ilgtspējīgas attīstības principiem, mēģinot savienot ainavu kontrolētu attīstību ar ekonomiskajām un sociālajām izmaiņām, kas parasti izraisa arī būtiskas ainavu izmaiņas. Valkas novadā ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja”. Tā teritorijā ietilpst Valkas, Vīciema un Zvārtavas pagasti. Ziemeļgaujas ielejai raksturīga mozaīkveida ainava ar ievērojamu biotopu un sugu daudzveidību. Šīm teritorijām ir izstrādāti savi aizsardzības un izmantošanas nosacījumi.

Valkas pilsēta un Kārķu, Valkas, Ērgemes pagasti ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā, kas ir vienīgā šāda veida īpaši aizsargājamā dabas teritorija Latvijā. Tā ir plaša teritorija, kurā starptautiski nozīmīgas dabas un ainaviskās vērtības tiek saglabātas, nodrošinot ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību.

Ērgemes pagastā ainavu struktūru nosaka Ērgemes pauguraines sīki paugurainais un stipri viļņotais reljefs. Estētiski un kultūrvēsturiski nozīmīgie ainavu elementi ir ozolu alejas, muižu un vecsaimniecību ēkas un parki, laukakmens mūra ēkas un to drupas, viensētu apstādījumi – ir raksturīgi tieši Ziemeļvidzemei. Liela ainaviskā vērtība ir neiztaisnotajām, neregulētajām mazajām upītēm.

Kārķu pagasta vērtīgākās ainavas – ceļa posms no „Naglām” līdz „Vēveriem”, Veckārķu ezera apkārtnē, Cepšu ezera apkārtnē, Bezdibeņa ezera apkārtnē, Augstais (Baltais kalns), Spaļu aleja, senu koku rinda ceļa posmā pirms Kārķu centra robežas braucot no Rūjienas puses.

Vīciema pagasts ir laukiem bagāta teritorija ar dažādu vēstures periodu saimnieciskās darbības elementiem: stādījumiem (koku grupām) ap viensētām, senām alejām, laukakmens mūra ēkām, reljefam piekļautiem līkumotiem lauku ceļiem, muižas ēkām. Pagasta vērtīgākās ainavas ir Ziemeļgaujas aizsargājamo ainavu apvidus (NATURA 2000).

Zvārtavas pagasta ainavas kontrastainību nosaka koku sugu izplatība un eolās kāpas. Vizuāli pievilcīgas ir mežu ainavas, kas paveras no Valkas-Virešu ceļa. Zvārtavas pagasta teritorijas 4915 ha (28,9 % no visas pagasta teritorijas) ietilpst Aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”. Plašs skats uz Gaujas ielejas ainavu paveras Zvārtavas pagastā pie Valkas-Virešu ceļa, Cirgaļu meža masīvā. Vairākās vietās būtu vēlama ainavas atsegšana. Kā nozīmīgi ainavas elementi jāmin parkveida pļavas Valkas un Zvārtavas pagastos, iekšzemes kāpu masīvs Cirgaļu apkārtnē, Gaujas krastu atsegumi. Īpašu atraktivitāti Ziemeļgaujai piešķir iespēja vērot ainavas pārveidošanos Gaujas gultnes izmaiņu rezultātā.

Atsevišķās novada teritoriju vietās vērojama ainavas degradācija, kur neapsaimniekošanas rezultātā notiek pļavu, tīrumu apaugšana ar krūmiem, samazinās augu sugu sastāvs. Lai arī attiecīgo procesu izplatība samazinās, tomēr tie joprojām ir aktuāli, un, ņemot vērā dabas daudzveidības nozīmi, pašvaldībai nepieciešams arvien aktīvāk pievērst uzmanību sliktas apsaimniekošanas gadījumiem, jo īpaši pašvaldībai piederošās zemēs.

VALKAS NOVADS

1.2.4. Kultūrvēsturiskās teritorijas, kultūras un dabas pieminekļi

Valsts aizsargājami kultūras pieminekļi izdalīti ar mērķi saglabāt to zinātnisko, kultūrvēsturisko un estētisko vērtību, savukārt pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie objekti – parādīt kultūras objektus, kuri perspektīvā varētu iegūt valsts noteiktu aizsardzības statusu.

Valkas novada teritorijā atrodas 29 no Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ietvertajiem kultūras pieminekļiem, kas apstiprināti ar LR Kultūras ministrijas 05.10.2009. rīkojumu "Grozījums Kultūras ministrijas 1998. gada 29. oktobra rīkojumā Nr.128 "Par Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu"" ("LV", 165 (4151), 16.10.2009.). Kultūras pieminekļi ir aizsargājami un izmantojami saskaņā ar likumu "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" un Ministru kabineta 26.08.2003. noteikumiem Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu". No 29 kultūras pieminekļiem, 28 ir nekustamie kultūras pieminekļi un 12 pieminekļi ir atzīti kā vietējās nozīmes kultūrvēsturiskie objekti.

Valkas novada teritorijā atrodas 23 valsts vai vietējas nozīmes arheoloģiskie pieminekļi, 1 mākslas piemineklis, 3 arhitektūras pieminekļi un 1 vēstures piemineklis, kā arī 1 industriālais piemineklis. Valkas novada teritorijā ir vairāki vietējas nozīmes arhitektūras, kultūrvēsturiskie un dabas objekti. Valkas pilsētā kā vietējās nozīmes arheoloģiskais piemineklis ir Planču pilskalns.

Tagadējā Vijciema pagasta centrā saglabājušās daudzas 19. gadsimtā celtās muižas ēkas. Pagastā ir vismaz astoņi unikāli objekti, kas pelna ievērību arī šobrīd. Tie ir: Vijciema luterāņu baznīca, Celīškalns, Bitarīnkalns, Ielīcu etnogrāfiskā sēta, Čiekurkalte, Meža skola, medību pils (šobrīd atpazīstama ar nosaukumu "Bergevilla") un pagasta centrs.

Ērgemes centrā atrodas Livonijas laikā celtās (14.gs., rakstos minēta 1323. gadā) Ērgemes pilsdrupas – republikas nozīmes vēstures un arheoloģijas piemineklis. Vietējās nozīmes arheoloģijas pieminekļi – Garais kalns (Pilskalns; Cepurkalns), 1880. gadā celtais draudzes skolas nams ar 1964. gadā celto skolas piebūvi, Brīvības cīņās 1919. gadā kritušo igauņu un Ziemeļlatvijas armijas cīnītāju brāļu kapi.

Valkas pagasta teritorijā atrodas "Jaunvīndedzes", kas ir dzimtās mājas Latvijas armijas ģenerālim Pēterim Radziņam, kur uzstādīts piemiņas akmens. Savukārt "Strautiņi" ir dzimtās mājas dzejniecei Velgai Krilei (1945.-1991.). Pašvaldība V.Kriles piemiņai veltīto muzeju plāno ierīkot netālu no Lugažu mužas esošajās mājās "Šautras".

Viena no lielākajām Kārķu pagasta bagātībām ir mežs un dižkoki. Kārķos kopumā jau uzskaitīti 16 dižkoki, vēsturiski un savdabīgi koki.

Zvārtavas pagastā nozīmīgākās vietas ir Lācīšu un Veckurpnieku pilskalns, Eļmu, Mieniķu, Zaķu, Putru senkapi, Bedņu svētā liepa, Tiliku Jāņakalns – kulta vietas, Bulīņu viduslaiku kapsēta.

1.2.5. Ražošanas un degradētās teritorijas

Ražošanas teritorijas ir apbūves teritorijas, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir ražošanas, transporta un noliktavu uzņēmumi. Valkas novadā ir izdalītas vairākas šādas teritorijas.

VALKAS NOVADS

Jaunas aktivitātes, kas notiek kādreizējās degradētājās teritorijas rada jaunas iespējas sabiedrībai, paaugstina nodarbinātību un ienākumus. Degradēto teritoriju uzlabošana spēj uzlabot arī sociālo sabiedrību, novērst videi draudošos riskus, pasargāt kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, kā arī uzlabot dzīves kvalitāti. Degradēto teritoriju attīstība dod papildus labumu, labvēlīgi ietekmējot apkārtnējo vidi. Būtiski ir tas, ka degradēto teritoriju atjaunošana labvēlīgi ietekmē nekustamā īpašuma cenas teritorijas apkaimē, atgriežot aprītē neizmantojotās zemes, kas uzlabo gan atjaunotā zemes gabala, gan arī apkārtnē esošo teritoriju izmantošanas potenciālu. Lai arī Valkas novads ir veicis vairāku teritoriju revitalizāciju, tomēr pašvaldība plāno turpināt veikt degradēto teritoriju reģenerāciju, piesaistot Eiropas Savienības Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansējumu novada attīstības programmā definētiem Investīciju projektiem.

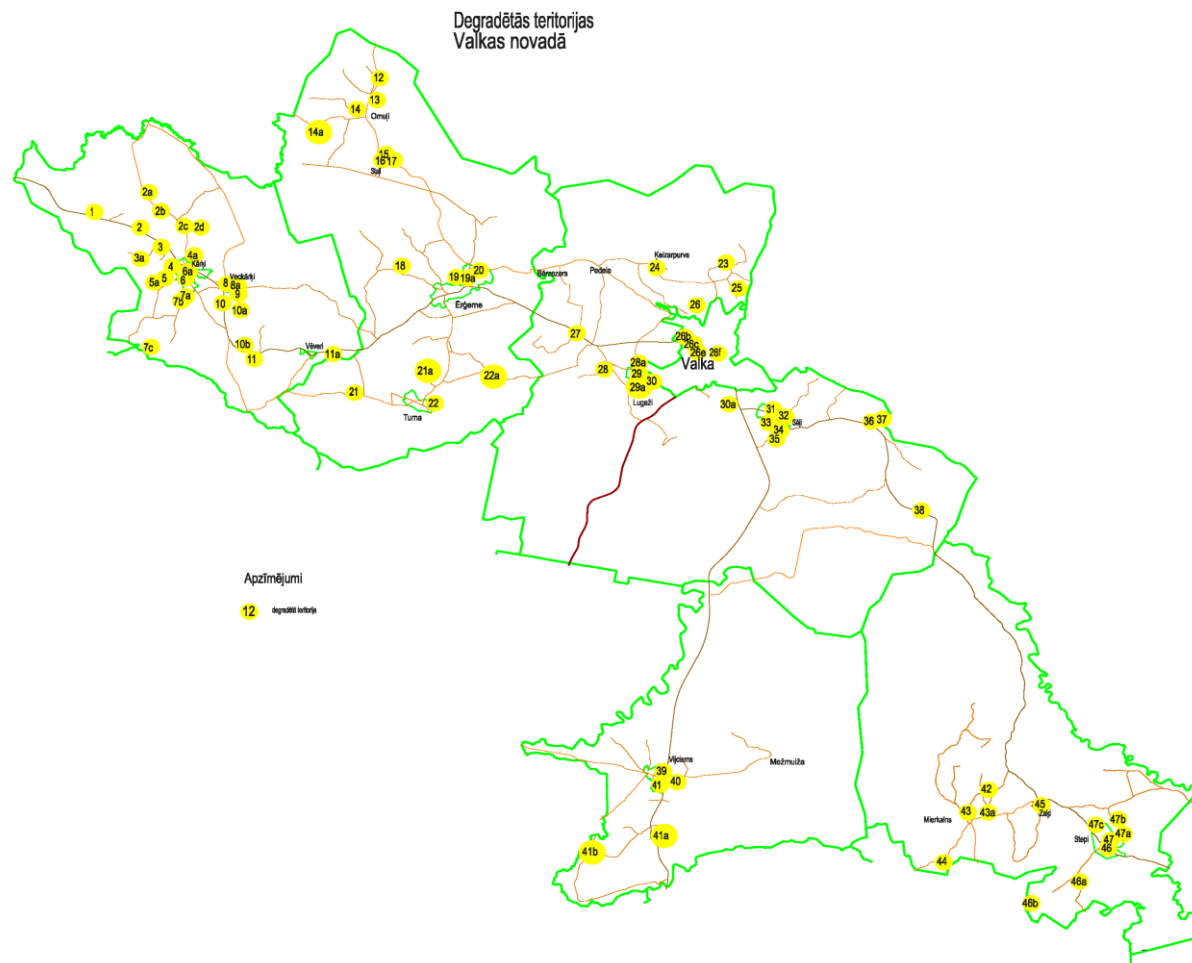
Valkas novads ir definējis 48 degradētās teritorijas, kurās būtu veicama revitalizācija teritoriju sekmīgai atgriešanai ekonomiskajā aprītē, kas ir videi draudzīgāka alternatīva jaunu objektu būvniecībai. Degradēto teritoriju izvietojums Valkas novadā (skat. 11. attēlu) lielākoties ir izvietojies blīvāk apdzīvotās vietās (Valkas pilsētā un pagastu ciemos), vai to tuvākā apkārtnē.

VALKAS NOVADS

11. attēls. Degradēto teritoriju izvietojums novada teritorijā

VALKAS NOVADS

1.2.5.1. Degradēto teritoriju saraksts

6. tabula. Degradēto teritoriju saraksts

Numurs kartē	Kadastra Nr.	Apraksts	Numurs kartē	Kadastra Nr.	Apraksts
1	94660020038	Kalnķīguļi	26b	94010070138	Kalnmelderu zeme, Valkā, latvāņu audze
2	94660050026	"Jaunsalas"	26c	94010050449	Parka ielas dzīvojamo māju rajons Valkā/ Tālavas iela 43
2a	94660030013	"Ūdriņi"	26c	94010050117	Tālavas iela 41
2b	94660030008	"Jaunbokas"	26e	94010050127	Blaumaņa iela 6
2c	94660030015	"Vecbērziņi"		94010050139	Blaumaņa iela 12
2d	94660030019	"Šēlupes"		94010050148	Blaumaņa iela 12B
3	94660050148	Ferma "Līgotnes"		26f	94010060321
3a	94660050061	"Brukši"	94010060443		Raiņa iela 28
4	94660050079	Ferma "Muižnieki"	94010060451		Tālavas iela 23
4a	94660050056	mājas vieta "Sīļi", šķūnis	27	94880020045	Lejasmuižnieku ferma
5	94660070031	"Danielejas" - ferma "Mucenieki"	28	94880060034	2 fermas (Burga)
5a	94660070031	ferma "Mucenieki"	28a	94880060329	"Saulstari", bijusī dārzniecība
6	94660050163	Benzīntanks īp. "Zvirbuli"	29	94880060398	Lugažu mehāniskās darbnīcas
	94660050181	Garāžu boksi - "Jaundīķkalni"		94880060403	
	94660050181	Bijušās kolhoza darbnīcas/ bijušais gateris		94880060420	
6a	94660050194	"Dzirnavas"		94880060404	
7a	94660050186	"Vāveres"	29a	94880060352	kalte
7b	94660050111	"Alejas", mājas vieta, drupas	29	94880060159	"Gateris"
7c	94660070032	"Zīleskalns"	30	94880060355	Ražošanas ēkas (galdniecība)
8	94660060222	"Austrumi", dzirnavu/pienotavas ēka, zeme	30a	94880100058	"Karjers", izstrādāts
8a	94660060003	"Zāgētava", vecā kautuves ēkas vieta	31	94880100165	Palīgēkas (Irbes)
9	94660060005	"Rozēni" - vecā cūku kūts	32	94880100201	Ražošanas ēkas (Sēļu centrs)
10	94660060038	"Ramatas" - Gateris	33	94880100089	Fermas (Priedes)
10a	94660060012	"Vecsaliņas", kūts, šķūnis	34	94880100234	2 fermas, šķūnis(Robežnieki)
10b	94660080053	"Irbītes"	35	94880100092	6 fermas (Rubeņi) (garāžas)

VALKAS NOVADS

11	94660080052	Ferma "Žiguri"	36	94880140049	Ferma (Tomēni)
	94660080156		37	94880170026	Dzīvojamā ēka, palīgēkas Lipši)
11a	94660090116	"Priedaine"	38	94880140130	Dzīvojamā ēka, palīgēkas(Vectomēni)
12	94520020025	Andrēni, Muižas kompl.	39	94920040404	Vīķavas kūtis „Lejiņas”
13	94520020032	Spilves, cūku ferma	40	94920040342	Robežnieki kūts
14	94520010014	Rogas, cūku ferma	41	94920040299	Rožlapu šķūnis
14a	94520010040	Miciņi, ferma	41a	94920060136	Vēverīšu ferma
15	94520030143	Ezerkalni, ferma(drupas)	41b	94920070012	Jērcēnu kūts
16	94520030094	Priekuļu kalte	42	94960060104	Prauliņu cūku ferma
17	94520030046	Ausmas, teļu ferma	43	94960060109	Mierkalna mehāniskās darbnīcas
18	94520070067	Dauguļi, ferma	43a	94960060082	"Aizkalni", pienotavas ēku vieta
19	94520080004	Oliņas, ferma	44	94960060066	Bijusī Kurpnieku ferma, tagad „Upeskrasti”
19a	94520080134	Spundenieki	45	94960070037	Zaķu ferma
20	94520080036	Pilskalni, ferma, stallis	46	94960080110	pienotava
21	94520100074	Noriņas, cūku komplekss	46a	94960100030	"Luturmežsargmāja"
21a	94520110033	Eglītes, ferma	46b	94960100006	"Liepukalni"
22	94520110162	Turnas ferma	47	94960080119	18 dzīvokļu māja
22a	94520120007	Ķaupi, ferma	47a	94960080256	"Attīrīšanas iekārtas"
23	94880050080 94880050052	Bijusī armijas daļa Bijusī armijas daļa	47b	94960080123	"Skuku" ferma, "Rijnieki",
24	94880040044	2 fermas (Meiši)	47c	94960080049	"Cekuliņu ferma"
25	94880050018	2 fermas (Lietiņi)	48	94520080134	Spundenieki
26	94880050060 94880050061	Bijusī armijas daļa Bijusī armijas daļa „Zāģezers”			

VALKAS NOVADS

1.2.6. Apbūves teritorijas un dzīvojamais fonds

Apbūves teritorijas ir teritorijas, kas teritorijas plānojumā ir noteikta apbūvei. Šīs teritorijas tiek noteiktas ar mērķi nodrošināt publiska rakstura objektu izvietojamam un to funkcionēšanai atbilstošu teritorijas organizāciju un apbūves struktūru. Lai definētu katrā teritorijā pieļaujamo izmantošanas veidu, tostarp, apbūves noteikumus, Valkas novada teritorija tiek iedalīta funkcionālajās zonās, kas atspoguļo pilsētas un apdzīvoto vietu funkcionālo un arhitektoniski telpisko organizāciju, nosaka teritorijas izmantošanas veidu, kā arī paredz specifiskus noteikumus un konkrētu pasākumu veikšanu.

Valkas novada lielākā teritorijas daļa ir iedalīta lauksaimniecības un meža zemju teritorijās. Teritorijas, kas lielākoties ir paredzētas apbūvei, ir koncentrētas Valkas pilsētās un Valkas novada ciemu teritorijās. Zemesgabali, kas ir paredzēti specifiskai apbūvei un atrodas ārpus ciemiem, pārsvarā ir paredzēti rūpnieciskai apbūvei, un ir saistīti ar esošo vai bijušo faktisko zemes lietojumu (piemēram, kokapstrādei, lauksaimniecībai vai lopkopībai nepieciešamā apbūve).

Valkas novada dzīvojamais fonds ir raksturojams ar privātmāju un padomju laika daudzdzīvokļu māju kopumu pilsētās un ciemos, kā arī izkliedētām privātmājām lauku apvidos. Pēc CSP²² datiem, Valkas novadā ir 4977 mājokļi²³, no kurām 3291 (66.12 %) ir apdzīvoti. Pēc apdzīvoto mājokļu platības (skat. 12. attēlu) Valkas novadā var izdalīt triju grupu mājokļus – mājoklis ar platību 40-49.9 m², mājoklis ar platību 50-59.9 m² un mājoklis ar platību 60-79.9 m². Kopsummā, šo grupu ēkas veido 58.61 % no apdzīvotiem mājokļiem Valkas novadā. Pārējo ēku grupu īpatsvars ir mazāks par 10 %, mazākajai mājokļa platībai (<30 m²) veidojot vismazāko īpatsvaru – 4.5 %

Salīdzinot ar mājokļu skaitu, dzīvojamo māju (tostarp, dzīvokļu) skaits Valkas novadā ir nedaudz zemāks – 4939 ēkas, no kurām 3284 ēkas ir apdzīvotas (66.49 %). Pēc dzīvojamo māju vecuma struktūras (skat. 12. attēlu), absolūtais vairums jeb 98.12 % dzīvojamo ēku ir būvētas līdz 2001. gadam – 36.28 % ēku ir būvētas laika posmā no 1961. gada līdz 1980. gadam, savukārt 22.74 % ēku laika posmā no 1981. gada līdz 2000. gadam. Ņemot vērā, ka attiecīgajā laika posmā intensīvi attīstījās arī tipveida daudzstāvu ēku apbūve (līdz 1990. gadam), tas norāda uz nepieciešamību pievērst uzmanību ēku ekspluatācijas raksturlielumiem (esošais nolietojums, paredzamais ekspluatācijas termiņš, ja ēkas uzturēšana tiek saglabāta esošā līmenī), kā arī ēku atbilstību energoefektivitātes un vides prasībām.

²² CSP dati, https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_MA_MAS/?tablelist=true

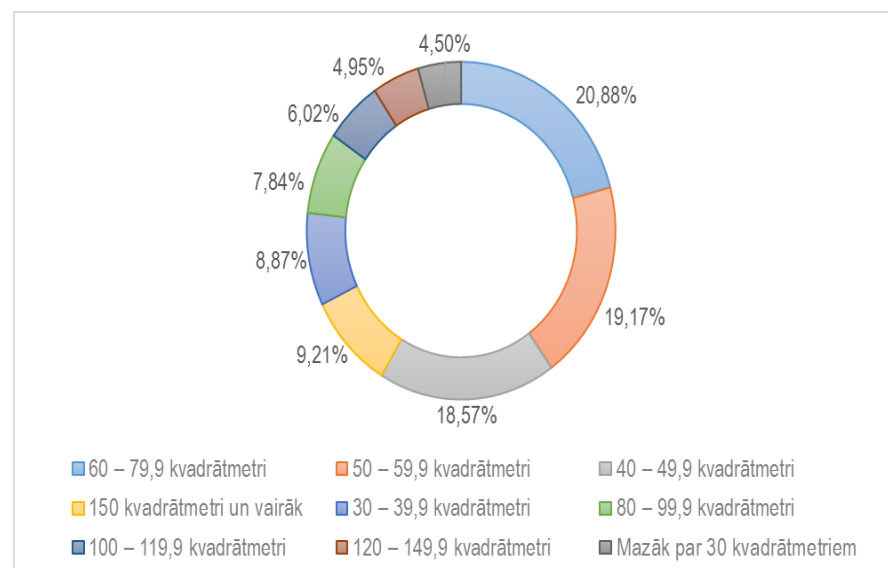
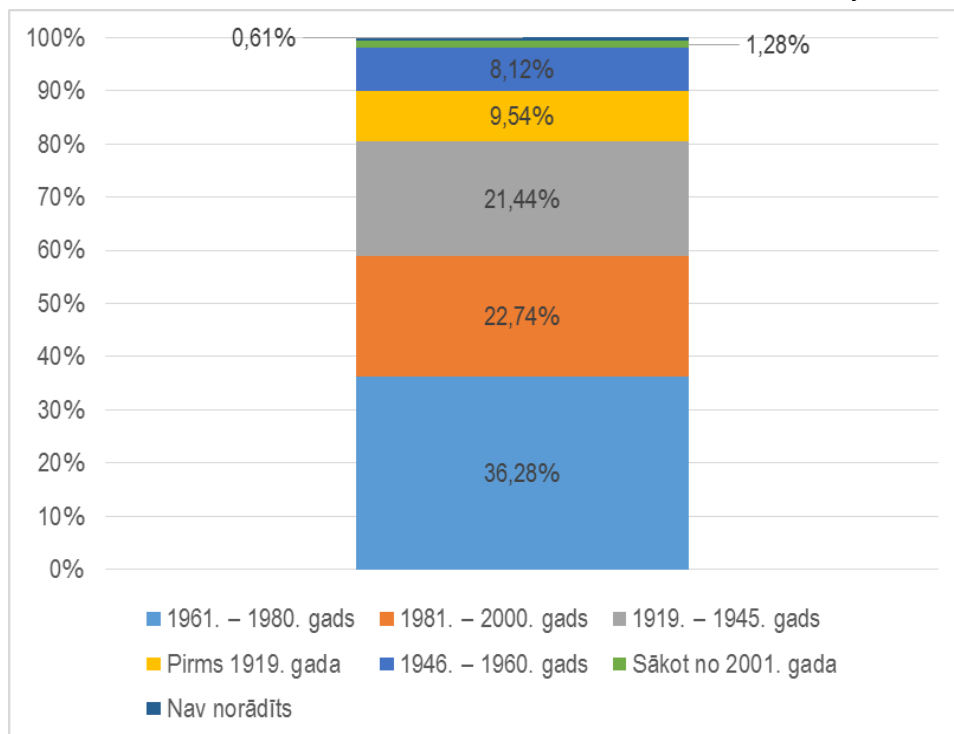
²³ Nodalīta un neatkarīga uzturēšanās vieta, kas paredzēta dzīvošanai vienai mājsaimniecībai, vai arī uzturēšanās vieta, kas nav paredzēta dzīvošanai, bet ir reģistrēta kā dzīvesvieta. Mājokļi var būt apdzīvoti vai neapdzīvoti. Mājoklim parasti ir noteikta adrese.

VALKAS NOVADS

12. attēls. Valkas novadā esošo dzīvojamo ēku sadalījums pēc celšanas gada un apdzīvoto mājojumu sadalījums pēc platības²⁴

Valkas novada daudzdzīvokļu mājās arvien aktīvāk tiek realizēti energoefektivitātes pasākumi. Ar Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansējumu, Valkā līdz šim tika veikta 19 dzīvojamo māju renovācija un siltumnoturības uzlabošana. Projekti attēloti 7. tabulā. Lielākā daļa no tiem – 10 projekti, tika realizēti pēdējo divu gadu laikā, kas norāda uz attiecīgo pasākumu popularitātes palielināšanos.

²⁴ Autoru veidots, CSP dati.

VALKAS NOVADS

7. tabula. Dzīvojamās mājas, kurās ir realizēti siltumnoturības uzlabošanas pasākumi

Nr.p.k.	Finansējuma saņēmējs	Ēka, kurai veikti siltumnoturības uzlabošanas pasākumi	Projekta apstiprināšanas datums	Projekta kopējās izmaksas, euro	Attiecināmais SF finansējums, euro
1.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Ausekļa ielā 46, Valka	2010	193 270,07	76 729,86
2.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Rīgas ielā 16, Valka	2012	324 279,26	122 748,39
3.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Merķeļa ielā 23, Valka	2012	396 265,02	153 392,21
4.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Merķeļa ielā 13A, Valka	2018	791 758,60	313036,72
5.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Merķeļa ielā 13, Valka	2018	358 878,49	177 689,24
6.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Merķeļa ielā 15, Valka	2018	946 637,04	410 746,40
7.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Stendera ielā 3, Valka	2018	154 018,55	77 009,27
8.	SIA "Valkas Namsaimnieks"	Daudzdzīvokļu māja Raiņa ielā 18, Valka	2018	583 574,37	273 365,00
9.	Biedrība Rīgas iela 6A	Daudzdzīvokļu māja Rīgas ielā 6A, Valka	2020	418 665,09	209 332,54
10.	Biedrība Rūjienas iela 4	Daudzdzīvokļu māja Rūjienas ielā 4, Valka	2020	706 924,93	353 462,46
11.	Biedrība Domes bulvāris 1	Daudzdzīvokļu māja Domes bulvāris 1, Valka	2020	645 222,01	322 611,00
12.	Biedrība Rīgas iela 6B	Daudzdzīvokļu māja Rīgas ielā 6B, Valka	2020	459 520,90	229 760,45
13.	Biedrība Stendera iela 2	Daudzdzīvokļu māja Stendera ielā 2, Valka	2021	705 301,58	352 650,79
14.	Biedrība Ausekļa iela 2	Daudzdzīvokļu māja Ausekļa ielā 2, Valka	2021	754 624,78	377 312,39
15.	Biedrība Ausekļa iela 6	Daudzdzīvokļu māja Ausekļa ielā 6, Valka	2021	753 417,63	376 708,81
16.	Biedrība Ausekļa iela 8	Daudzdzīvokļu māja Ausekļa ielā 8, Valka	2021	661 487,56	330 743,78
17.	Biedrība Rīgas iela 6	Daudzdzīvokļu māja Rīgas ielā 6, Valka	2021	287 835,91	143 917,95
18.	Biedrība Tīrgus iela 14	Daudzdzīvokļu māja Tīrgus ielā 14, Valka	2021	491 618,05	245 809,02
19.	Biedrība Tīrgus iela 16	Daudzdzīvokļu māja Tīrgus ielā 16, Valka	2021	395 087,65	197 543,82

1.2.7.Kapsētu teritorijas

Valkas novadā ir vairākas kapsētu teritorijas.

- ✓ Cimzes kapi, Miera iela 2, Valka;

VALKAS NOVADS

- ✓ Meža kapi – Varoņu iela 31, Valka;
- ✓ Ebreju kapi – Varoņu iela 29, Valka;
- ✓ Brāļu kapi – Rīgas iela 37A, Valka;
- ✓ Vācu kapi – Varoņu iela 31A, Valka;
- ✓ Ērgemes kapi;
- ✓ Vijciema kapi;
- ✓ Stoķu kapi – Valkas pagasta Sēļos;
- ✓ Aumeisteru kapi.

Valkas novada teritorijā jaunas kapsētas ierīkošana nav plānota.

1.2.8. Teritorijas vienotība

Novada teritorija ir ģeogrāfiski vienota, atsevišķas tās daļas nešķeļ citas administratīvās teritorijas un nenorobežo grūti pārvarami dabiskie šķēršļi (piemēram, lielas upes, kuru krastus nesavieno tilti labvēlīgās vietās, ezeri, lieli meži, purvu masīvi un citas reti apdzīvotas un grūti šķērsojamas teritorijas), lai gan tie rada ietekmi uz Valkas novada apdzīvojuma struktūru un pakalpojumu nodrošināšanas punktiem. Novada ģeogrāfiskajam izvietojumam nav raksturīgs kompakts – lai arī novada centrs nosacīti atrodas uz centra ass, tomēr novada teritorija vairāk ir izstiepta ziemeļu un dienvidu virzienā, kas rada izaicinājumus publiskās un pakalpojumu infrastruktūras izbūvē un nodrošināšanā.

Novada teritorija nav salīdzinoši liela, tālākās vietas ir Kārķu un Zvārtavas pagasts – apmēram 40 km no Valkas. Ceļu struktūra labi nodrošina iekšējo vienotību un sasniedzamību, tomēr ceļu kvalitāte ierobežo iedzīvotāju pārvietošanās ātrumu starp savu dzīvesvietu un pakalpojumu centriem, kā rezultātā iedzīvotāji no novada tālākiem apdzīvotājiem punktiem izvēlas saņemt pakalpojumus nevis Valkā, bet citā, attāluma un laika ziņā tuvākā pakalpojumu centrā. Caur visiem novada pagastu centriem izņemot Vijciemu iet ceļš „Ziemeļu stīga” (Ainaži-Vireši). Lai uzlabotu novada iekšējo transporta kustību, galvenokārt nepieciešams uzlabot ceļa segumu, kas uzlabotu iedzīvotāju pārvietošanās ātrumu un komfortu Valkas novada ietvaros. Būtisks izaicinājums ir sabiedriskā transporta organizēšana novadā, jo izstieptā novada forma un salīdzinoši zems iedzīvotāju blīvums, kas, tajā pat laikā arī samazinās, padara neefektīvu esošo sabiedriskā transporta kursēšanas kārtību. Tādējādi, Valkas novada pašvaldībai, aktīvā sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionu un Sabiedriskā transporta padomi, ir jāmeklē risinājumi sabalansētai sabiedriskā transporta pieejamības nodrošināšanai, vienlaicīgi palielinot tās efektivitāti un nodrošinot tā pieejamību iedzīvotājiem.

VALKAS NOVADS

1.3. Uzņēmējdarbības vide

Valkas novadā ražošana un saimnieciskā darbība notiek saskaņā ar dabas un vides līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, attīstības pamatā ir ievēroti interešu saskaņotības un partnerattiecību principi – sadarbība starp pašvaldību, uzņēmējdarbības pārstāvjiem un sabiedrību. Novada attīstībā būtiska nozīme ir ģeogrāfiskam faktoram – novada izvietojums pie Igaunijas Republikas robežas, kopā ar dvīņu pilsētu Valkas-Valgas radītām priekšrocībām, kas papildinās ar infrastruktūras un komunikāciju pieejamību, kā arī industriālo teritoriju attīstības iespējām, rada labvēlīgu vidi daudznozaru uzņēmējdarbības attīstībai.

Novada lauku teritoriju aizņem 62.95 % meži, kas ir pamats mežsaimniecības un kokapstrādes attīstībai novadā. Otra attīstītākā nozare ir lauksaimniecība, galvenokārt piena lopkopība, graudkopība un kartupeļu audzēšana. Blakus tradicionālām nozarēm, Valkas novadā tiek audzētas savvaļas govīs, ir briežu dārzi.

Novada ekonomiskās izaugsmes svarīgākās vērtības ir novadā dzīvojošie un strādājošie cilvēki, novada uzņēmumi, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, pieejama un kvalitatīva inženiertehniskā infrastruktūra.

Atrašanās pie Igaunijas robežas pēdējos gados ir pamatā Eiropas Savienības pārrobežu sadarbības programmu finansējuma piesaistei novada attīstībai. Ir ieviesti projekti un turpinās ES finansējuma piesaiste vides, tūrisma un infrastruktūras sakārtošanā. Robežu tuvums starp Valkas novadu un Igauniju sniedz dažādas priekšrocības mazumtirgotājiem abās valstīs, piesaistot pircējus no Latvijas un Igaunijas ar izdevīgākām preču cenām un to klāstu.

Galvenā novadā esošā specializācija²⁵ ir vērsta uz tādām uzņēmējdarbības jomām, kā mežsaimniecība, mežizstrāde un kokapstrāde, lauksaimnieciskā ražošana (graudaugu un kartupeļu audzēšana, lopkopība, bioloģiskā lauksaimniecība), meliorācijas darbu pakalpojumi un apstrādes rūpniecība. Kā papildus attīstāmās jomas Valkas novadā tiek noteiktas – lauksaimniecības produkcijas pārstrāde, pārtikas produktu ražošana, ekoloģiskās produkcijas ražošana, amatniecība, inovatīva otrreizējo izejvielu pārstrāde, derīgo izrakteņu ieguve un pārstrāde, būvmateriālu ražošana (smilts, smilts-grants, kūdra), tūrisms un pakalpojumu servisa attīstība.

Valkas novadā 2020. gadā kopumā darbojās 604 uzņēmumi, no kuriem 562 uzņēmumi darbojās tirgus sektorā (3.45 % no Vidzemes plānošanas reģiona uzņēmumiem). Uzņēmumu skaita dinamika 2015.-2020. gadu periodā bija lielākoties negatīva (skat. 12. att.), kas raksturīgs valsts un Vidzemes plānošanas reģiona tendencēm. Pēc pieauguma 2016. gadā uzņēmumu skaits katru gadu samazinājās, tomēr 2020. gadā samazinājums ir bijis minimāls, kas liecina par uzņēmumu skaitu stabilizēšanos. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1 000 iedzīvotājiem Valkas novadā 2020. gadā bija 74 uzņēmumi (par 10 uzņēmumiem vairāk nekā 2014. gadā), tomēr, līdzīgi kā iepriekš, Latvijā kopumā un Vidzemes plānošanas reģionā uzņēmumu skaits uz 1000 iedz. Ir bijis lielāks (2020. gadā Latvijā – 90 uzņēmumi, Vidzemes plānošanas reģionā – 88).

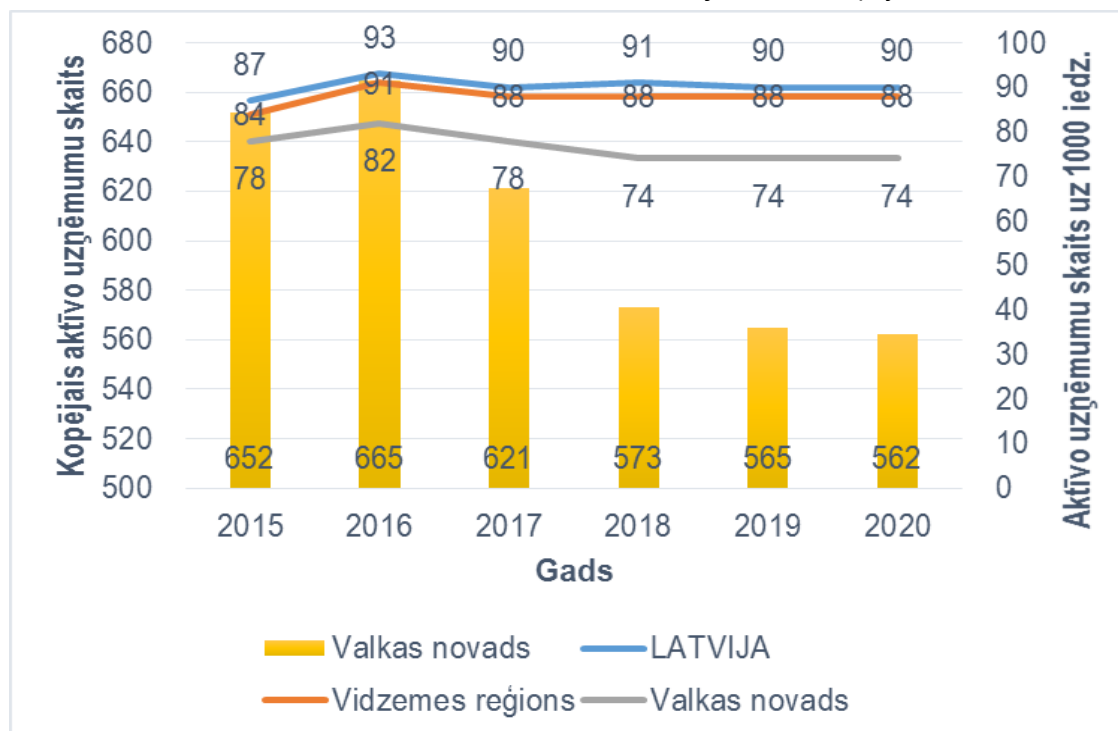
²⁵ Valkas novada ilgtspējīgā attīstības stratēģija 2013-2037. gadam.

VALKAS NOVADS

12. attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu²⁶ kopējais skaits un skaits uz 1000 iedz. 2015.-2020. gadā²⁷

Pēc pārstāvētām uzņēmējdarbības nozarēm Valkas novadā, 41 % no kopējā uzņēmumu skaita veido uzņēmumi, kuri darbojas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēs. Tomēr, vislielākais Valkas novadā reģistrētais uzņēmums pēc apgrozījuma kopš 2016. gada pārstāv alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdzniecības nozari.

²⁶ Tirgus sektorā darbojošies uzņēmumi

²⁷ Autoru veidots, CSP dati, https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZS/?tablelist=true

VALKAS NOVADS

7. tabula. TOP 5 lielākie uzņēmumi Valkas novadā pēc apgrozījuma 2015.-2020. gadā²⁸

Nr.p.k.	2020			2019			2018		
	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, <i>euro</i>	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, <i>euro</i>	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, <i>euro</i>
1	SIA Aldar Latvia	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	35,339,107.00	SIA Aldar Latvia	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	54,699,227.00	SIA Aldar Latvia	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	56,854,629.00
2	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	10,735,324.00	SIA ET Invest	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	35,437,106.00	SIA ET Invest	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	46,965,139.00
3	SIA VĀRPAS 1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	8,254,660.00	SIA VALKAS MELIORĀCIJA	Būvlaukuma sagatavošana	8,353,488.00	SIA VĀRPAS 1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	8,558,276.00
4	SIA VALKAS MELIORĀCIJA	Būvlaukuma sagatavošana	6,993,226.00	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	8,220,178.00	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	7,364,663.00
5	SIA Valkas ceļi	Ceļu un maģistrāļu būvniecība	3,287,169.00	SIA VĀRPAS 1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	6,539,497.00	SIA efn NORD	Daļu un piederumu ražošana mehāniskajiem transportlīdzekļiem	3,628,244.00
	2017			2016			2015		

²⁸ Autoru veidots, Lursoft statistika, <https://statistika.lursoft.lv/lv/statistika/rajoni-un-novadi/novads/valkas-novads/>

VALKAS NOVADS

Nr.p.k.	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, euro	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, euro	Uzņēmums	Darbības joma	Apgrozījums, euro
1	SIA ET Invest	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	39,296,095.00	SIA ET Invest	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	17,223,587.00	SIA VALKAS MELIORĀCIJA	Hidrotehnisko objektu būvniecība	7,418,723.00
2	SIA Aldar Latvia	Alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdz.	26,563,928.00	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	5,892,884.00	SIA VĀRPAS 1	Mežizstrāde	5,951,919.00
3	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	6,458,235.00	SIA VĀRPAS 1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	5,497,414.00	SIA PEPI RER	Plastmasas plātņu, lokšņu, cauruļu un profilu ražošana	4,933,188.00
4	SIA VĀRPAS 1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	6,248,536.00	SIA VALKAS MELIORĀCIJA	Būvlaukuma sagatavošana	3,338,673.00	SIA Enefit Power & Heat Valka	Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana	3,088,051.00
5	SIA VALKAS MELIORĀCIJA	Būvlaukuma sagatavošana	3,184,248.00	SIA Enefit Power & Heat Valka	Elektroenerģijas ražošana	2,717,608.00	LPKS ĒRĢEME	Graudu, sēklu, neapstrādātas tabakas un lopbarības vairumtirdzniecība	1,680,690.00

TOP 5 lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma attēloti 7. tabulā. Salīdzinot ar 2012. gadu, līderpozīcijas ir saglabājuši trīs uzņēmumi – SIA “PEPI RER”, SIA “VĀRPAS 1” un SIA “VALKAS MELIORĀCIJA”. Līderpozīciju pēc apgrozījuma ieņem alkoholisko un citu dzērienu mazumtirdzniecības uzņēmumi.

VALKAS NOVADS

No ārvalstīm Valkas novada uzņēmumu pamatkapitālos ir ieguldīti 790 082.34 *euro*, no kuriem 355 717.00 *euro* ir ieguldījis Igaunijas uzņēmums AS Enefit Green (uzņēmumā SIA Enefit Power & Heat Valka). Ārvalstu tiešo investīciju plūsma²⁹ 2015.-2019. gadā Valkas novadā bija 1 056 501 *euro*. Kaimiņu pašvaldībās – Valmieras un Smiltenes novados ārvalstu tiešās investīcijas bija vairākas reizes lielākas (2 859 648 *euro* Smiltenes novadā un 25 522 965 *euro* Valmieras novadā), tomēr, ja aprēķina vidējo investīciju apmēru uz 1000 iedz. 2015.-2019. gadu periodā, tad Valkas novadā attiecīgais rādītājs bija 23 058.31 *euro*, Smiltenes novadā vairs tikai nedaudz lielāks – 27 424.56 *euro*, savukārt Valmieras novadā relatīvais investīciju lielums uz 1000 iedz arī bija vairākas reizes lielāks – 94 196.82 *euro*.

Valkas pilsētā galvenokārt attīstās zemāk tekstā uzskaitītas uzņēmējdarbības nozares:

- metālapstrāde (SIA „VALKAS MD”, SIA „AKORDS 3”);
- Putu polietilēna izstrādājumu un burbuļplēves ražošana (SIA “PEPI RER”);
- Šūšana (SIA „Elēģija Vīle”, SIA „SG Valka”);
- pārtikas ražošana un ēdināšana (SIA “PEDELĪTE”, SIA “ROZI”)
- tirdzniecība;
- Mežniecība un kokapstrāde;
- būvniecība (SIA “Valkas ceļi”, SIA “VALKAS BŪVNIEKS”, SIA “MJ Eirobūve”);
- Meliorācijas darbu pakalpojumi, kūdras ieguve, mazo HES būvniecība (SIA “VALKAS MELIORĀCIJA”).
- Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošana (SIA “Enefit Power & Heat Valka”, SIA “Adeptus Renewable Energy”)

Visā novada teritorijā galvenās uzņēmējdarbības nozares ir lauksaimniecība, mežizstrāde un kokapstrāde. Katrā novada administratīvajā teritorijā ir nelieli tirdzniecības un tūrisma uzņēmumi. Lielākie uzņēmumi lauku teritorijā:

- Ērgemes pagastā – LPKS “ĒRĢEME”, Z/S “KALNPIERBES”, Z/S “DAMBĪŠI”;
- Kārķu pagasts – Z/S “ĶIRŠLEJAS”, SIA “WEGA”, SIA “A.G.V.”;
- Vijciema pagasts – SIA “PIEKALNES”, SIA “LIVONIJA AT”, SIA “ABV”;
- Valkas pagasts – SIA “VĀRPAS 1”, SIA “ĶEIZARI 1”, SIA “VALDRO AGRO”;
- Zvārtavas pagasts – Z/S “AVOTI”, SIA “EIRASTARS”, I.Zvirbules Z/S “LEJASVECUMKALNI”.

²⁹ Valsts reģionālās attīstības aģentūras dati, <https://raim.gov.lv/lv/atr>

VALKAS NOVADS

Valkas novada pašvaldība, izmantojot Eiropas Savienības līdzfinansējumu, ir realizējusi vairākus projektus degradēto teritoriju realizācijai un ražošanas teritoriju izveidei. Projektu apkopojums attēlots 8. tabulā. Visiem realizētajiem projektiem ir izdevies piesaistīt nomniekus, kas darbojas dažādās jomās. Tā kā projektu realizācijas nosacījumi paredz noteiktu rādītāju sasniegšanu ieguldījumu un radīto darba vietu ziņā, veiksmīga nomnieku piesaiste ļauj uzlabot nodarbinātības rādītājus novadā, kā arī piesaistīt darbiniekus no citām Latvijas pašvaldībām.

8. tabula. Ražošanas teritoriju izveides projektu apkopojums.

Objekta adrese	Projekta statuss	Nomnieks (ja ir) un ar ko tas nodarbojas	Nomas līgumā paredzētais izveidojamo darba vietu skaits	Nomas līgumā paredzētais ieguldījumu apjoms, euro
Ražošanas teritorijas izveidošana atjaunojot degradēto teritoriju Kārķu pagastā, (Nr. 5.6.2.0/17/I/026) "Zaļkalni", Kārķu pagastā	Realizēts 08.03.2021	SIA "Wega" (mēbeļu ražošana)	8	470 324
Ražošanas teritorijas izveide uzņēmējdarbības attīstībai Valkas novadā, (Nr. 3.3.1.0/20/I/016) "Līdumi", Kārķu pagasts	Realizēts 12.01.2022.	ZS "Jasmīni"(jaukta lauksaimniecība)	3	160 000
Ražošanas teritorijas izveidošana atjaunojot degradēto teritoriju Valkā Nr. 5.6.2.0/16/I/004 Varoņu 39, Valkā	Realizēts 06.11.2019	SIA "Pepi Rer" (putu polietilēna ražošana)	45	2 595 572,35
Degradētās teritorijas atjaunošana uzņēmējdarbības attīstībai Nr. 5.6.2.0/17/I/016 "Keiģeļceplis"	Realizēts 16.01.2021	OÜ "ESTLAT Building Co" (moduļmāju ražošana)	30	1 300 000
Ražošanas teritorijas izveide uzņēmējdarbības attīstībai Ērgemes pagastā	Projekta pieteikums tiks iesniegts CFLA līdz 10.03.2022. ERAF piešķirtais finansējums ir 744 480,00 EUR	-	24	260 000

VALKAS NOVADS

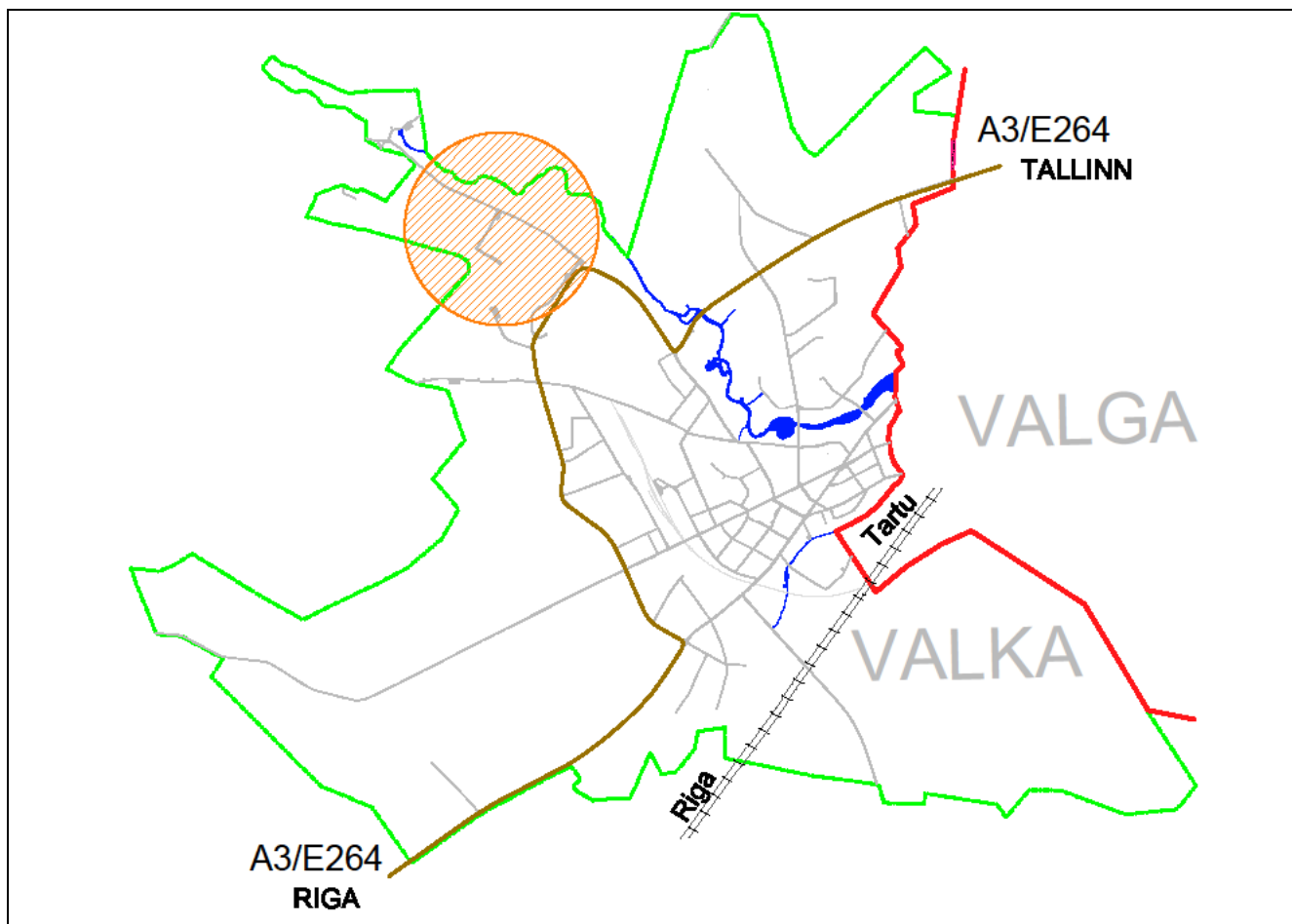
Valkas pilsētā uzņēmējdarbības attīstībai ir noteiktas vairākas industriālās zonas. Lai attīstītu vienotu Valgas-Valkas uzņēmējdarbības vidi tiks veidots kopīgs biznesa inkubators un darba centrs. Investīciju plānā uzņēmējdarbības attīstībai investīciju piesaistei ir paredzētas vairākas aktivitātes. Tiek plānots veikt dzelzceļa atzara renovāciju, preču stacijas izveidi, veikt dzelzceļa ēkas Poruka ielā rekonstrukciju, veikt smilts un smilts grants karjeru izpēti un izveidi. Ar mērķi sakopt vienu no degradētajām teritorijām Valkas pilsētā, pie pilsētas sporta stadiona tiek plānota viesnīcas izveide.

VALKAS NOVADS

13.attēls Parka ielas reģions

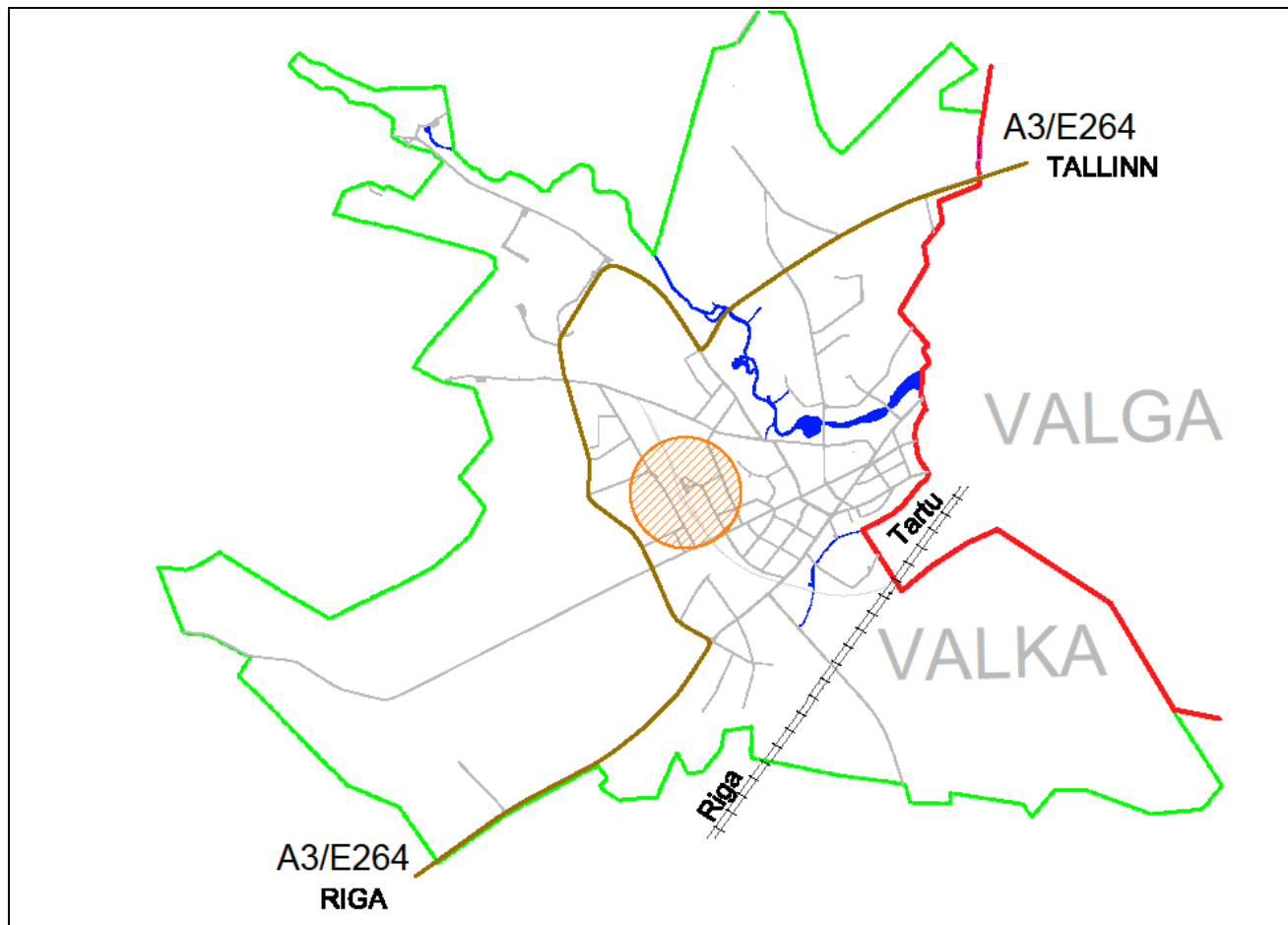
Teritorijas kopplatība 78 hektāri. Teritorijā pieejamās inženierkomunikācijas (ūdensapgāde, kanalizācija, centralizētā siltumapgāde, elektroapgādes tīkls). Teritorijā galvenokārt tiek paredzēts attīstīt ražošanas nozari.

VALKAS NOVADS

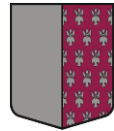

14.attēls Poruka ielas reģions

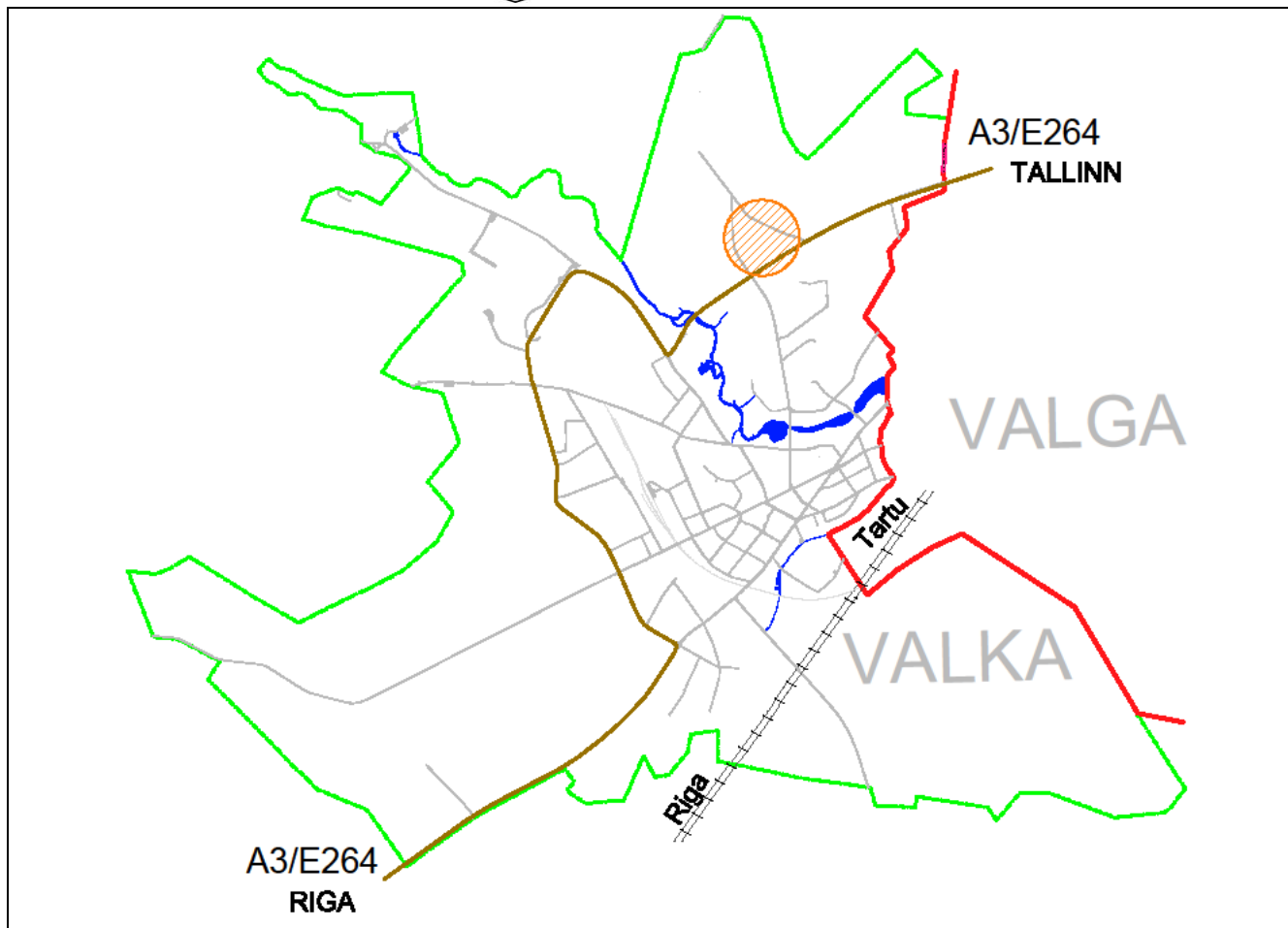

Teritorijas kopplatība 16 hektāri. Teritorijā atrodas vēsturiskā dzelzceļa stacijas ēka, kopplatībā 500m². Teritorijā galvenokārt tiek paredzēts attīstīt ražošanas nozari. Zona atrodas valsts nozīmes autoceļa A3/E264 tuvumā.

14.attēls Rūjienas ielas reģions

VALKAS NOVADS

Teritorijas kopplatība 4 hektāri. Zona atrodas pie valsts nozīmes autoceļa A3/E264. Teritorijā pieejamās inženierkomunikācijas (ūdensapgāde, kanalizācija, centralizētā siltumapgāde, elektroapgādes tīkls). Teritorijā galvenokārt tiek paredzēts attīstīt komercapbūvi.

VALKAS NOVADS

Pašvaldībām ir pieejami visi Eiropas Savienības struktūrfondi, tostarp, Eiropas reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas sociālais fonds (ESF), Kohēzijas fonds (KF), kurus administrē Finanšu ministrija, kā arī Eiropas Lauksaimniecības Fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds, kurus administrē Zemkopības ministrija.³⁰

Investīcijas tiek piesaistītas arī Valkas novadam. Valkas novada pašvaldība sagatavojusi vai līdzdarbojusies novada attīstības projektu sagatavošanā, kas tika iesniegti finansēšanai no dažādiem ES finanšu instrumentiem vai Valsts investīciju programmām. Tie aptvēruši vairākas saimnieciskās jomas (transports, izglītība, kultūra, sports, tūrisms). Visi projekti tiek vērsti uz novada infrastruktūras attīstību un iedzīvotāju dzīves līmeņa un labklājības celšanu. Informācija par novada teritorijā realizētajiem un praksē ieviestajiem projektiem, to pēctecību ir izanalizēta un iekļauta Valkas novada pašvaldības „Uzraudzības pārskatā”. Valkas pilsētā un pagastu teritorijās ir pieejamas brīvas teritorijas ražošanas attīstībai. Informācija par tām tiek aktualizēta katru gadu un ir pieejama Valkas novada domē. Zemāk tekstā izvietotajās shēmās ir attēlotas teritorijas, kas tiek piedāvātas uzņēmējdarbības attīstībai.

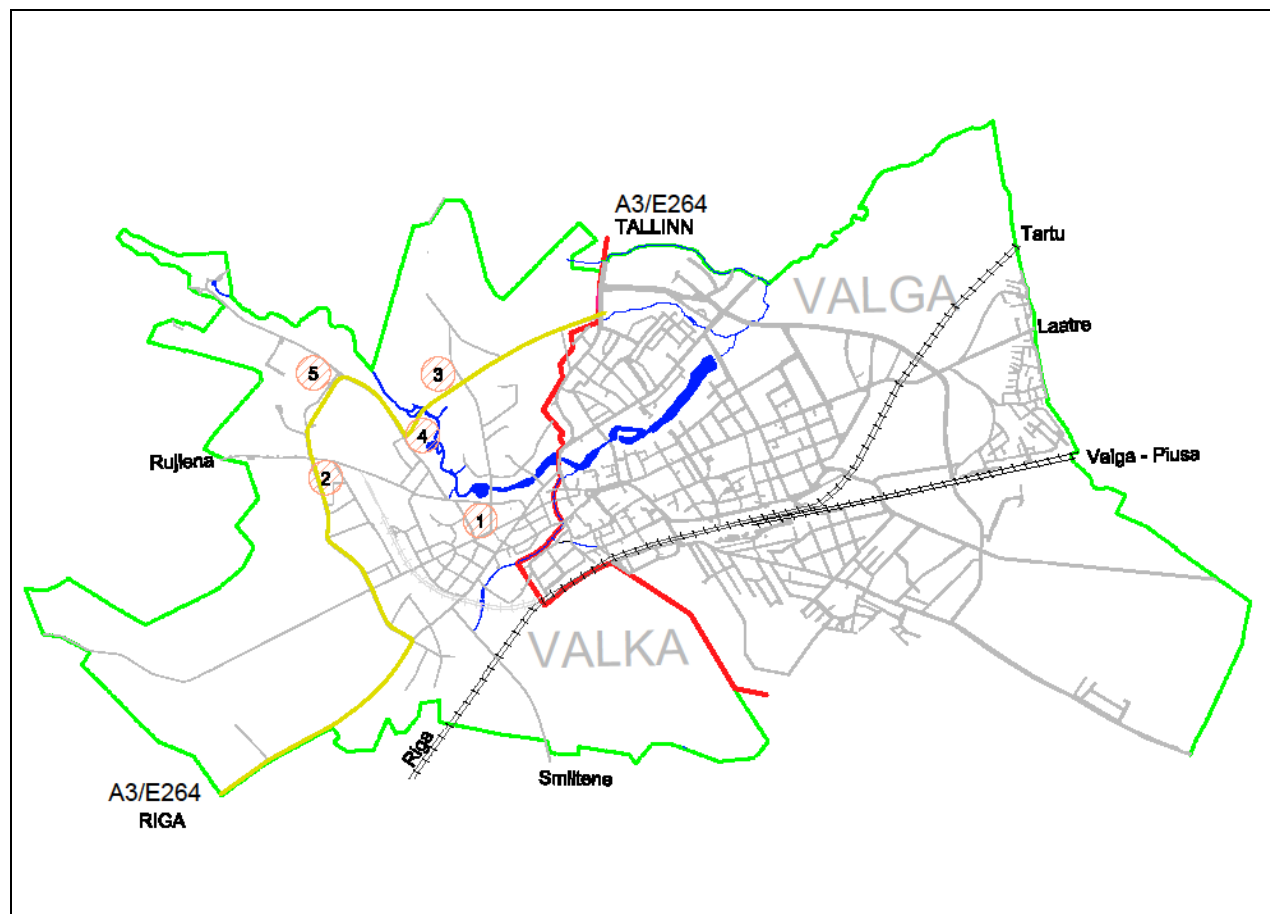
³⁰ Latvijai pieejamie ES fondi, <https://www.esfondi.lv/latvijai-pieejamie-ES-fondi>

VALKAS NOVADS

15.attēls: Tūrisma infrastruktūras objektu attīstība Valkas pilsētā

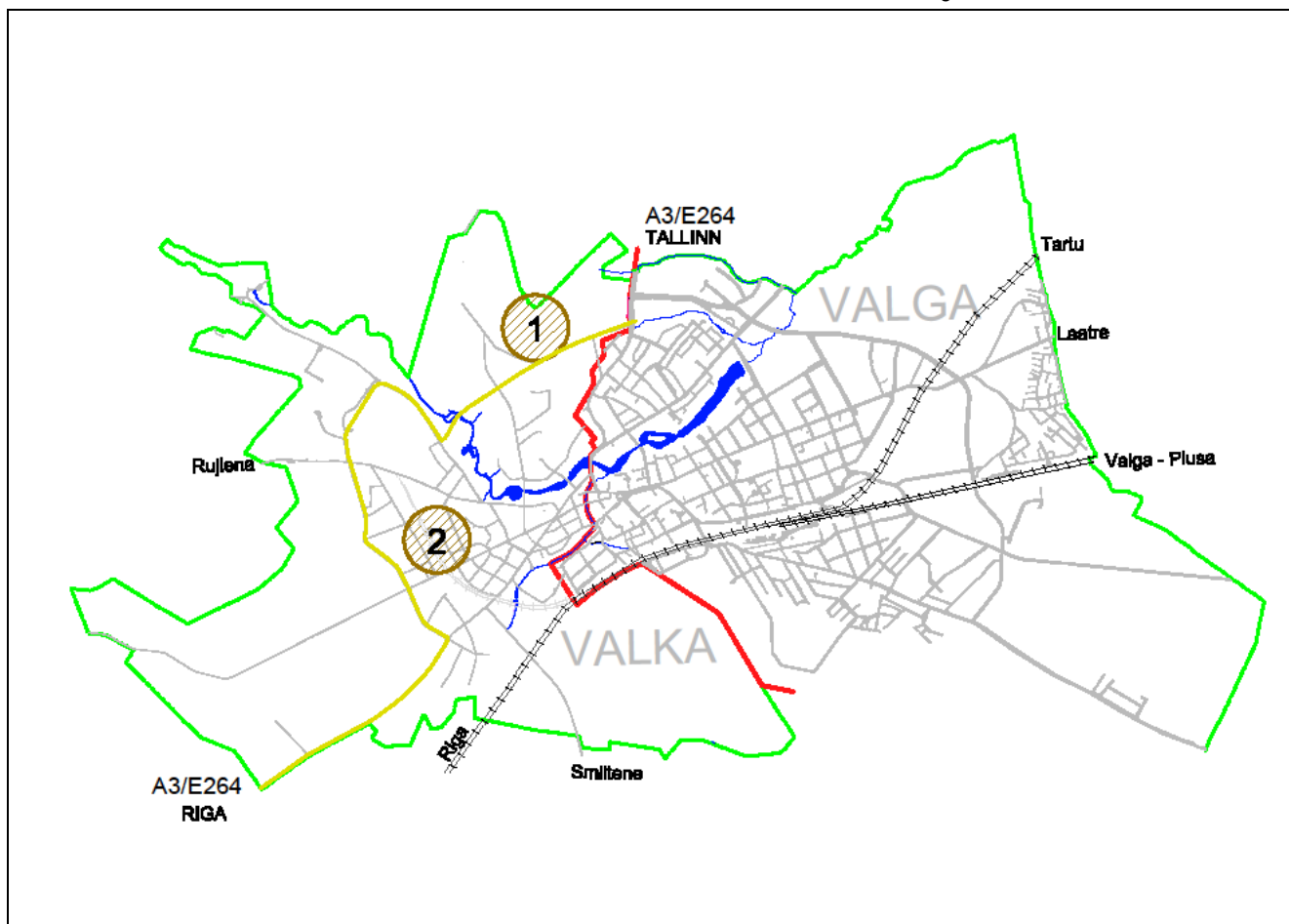
① Valkas pilsētas centrs: platība 1.4 ha un vēsturiskā ēka 1200 m² ② ēku komplekss (2.6 ha) ③ ēka 1500 m² ④ Rekreācijas zona pie Pedeles upes: 2.5 ha ⑤ Ēka paredzēta restorāna (300 m²) un viesnīcas izveidei (720 m²).

VALKAS NOVADS

16.attēls: Loģistikas un attālinātā darba centru attīstība Valkas pilsētā

① teritorija pie Latvijas – Igaunijas robežas: 4.0 ha ② vēsturiskā Valkas dzelzceļa stacijas ēka: 500 m².

VALKAS NOVADS

1.4. Infrastruktūras attīstība

1.4.1. Izglītība

Valkas novada izglītības iestāžu politiskais attīstības mērķis ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība, kas ir pamats iedzīvotāju labklājībai un ilgtspējīgai novada izaugsmei. Lai sekmīgi realizētu izglītības noma un izglītības iestādēm izvirzīto mērķi, Valkas novada pašvaldība ir apstiprinājusi Valkas novada izglītības attīstības programmu 2018.-2022. gadam³¹.

Valkas novadā bērniem, pusaudžiem un jauniešiem ir nodrošināta pirmsskolas izglītības programmu apguve, obligātās pamatizglītības ieguve, vispārējās vidējās izglītības ieguve, profesionālās ievirzes izglītības programmu un interešu izglītības programmu apguve. Interesu izglītību Valkas novadā nodrošina Valkas novada Bērnu jauniešu centrs „Mice”, Valkas novada Bērnu – jaunatnes sporta skola un vispārējās izglītības iestādes. Valkas novadā darbojas trīs profesionālās ievirzes skolas – Valkas novada Bērnu – jaunatnes sporta skola, Valkas Mākslas skola un Jāņa Cimzes Valkas Mūzikas skola.

Izglītības iestāžu tīkls nodrošina obligātās pirmsskolas, pamatskolas, vispārējās vidējās, speciālās pirmsskolas izglītības un dažādu veidu speciālās pamatizglītības ieguvu. Bērniem un jauniešiem ir iespējams apgūt profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikā, mākslā un sportā, kā arī dažādas interešu izglītības programmas. Latvijas jaunieši ar vidējo izglītību Valgas profesionālās izglītības centrā (arodskolā) var apgūt profesionālo izglītību transporta loģistikas specialitātē.

2011. gadā Valkas novada pašvaldībā tika izstrādāta kārtība, kādā tiek piešķirtas stipendijas novada jauniešiem, kuri studē pašvaldībai nepieciešamās specialitātēs, kas tiek noteiktas katru gadu. Kopš 2021. gada Latvijas Universitātes Fonds sadarbībā ar Valkas novada pašvaldību piešķir vienam studentam, kurš ir pabeidzis Valkas Jāņa Cimzes ģimnāziju, izcilības stipendiju.

Pirmskolas izglītības iestādes

Novadā darbojas 2 pirmsskolas izglītības iestādes Valkā un pirmsskolas grupas katrā pagastā. 2020. gadā, apvienojot Valkas pilsētas pirmsskolas izglītības iestādi “**Pasaciņa**” un Valkas pilsētas speciālās pirmsskolas izglītības iestādi “**Pumpuriņš**” tika izveidota **Valkas pirmsskolas izglītības iestāde**, kas realizē trīs pirmsskolas izglītības programmas:

- Vispārējās pirmsskolas izglītības programmu 01011111;
- Izglītības programmu izglītojamiem ar valodas attīstības traucējumiem 01015511;
- Izglītības programmu izglītojamiem ar jauktiem attīstības traucējumiem 01015611.

³¹ Valkas novada attīstības programma 2018.-2022. gadam, <http://valka.lv/wp-content/Valkas%20novada%20izgli%CC%84ti%CC%84bas%20atti%CC%84sti%CC%84bas%20programma%202018.-2020..pdf>

VALKAS NOVADS

Valkas pirmsskolas izglītības iestādei pievienoja Vijciema un Zvārtavas pagasta (Mierkalna ciema) pirmsskolas grupas. Valkas – Lugažu Evangēliski luteriskās draudzes pirmsskolas izglītības iestāde “**Gaismiņa**” īsteno 1 pirmsskolas izglītības programmu. Viena pirmsskolas izglītības grupa darbojas arī Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzijā, Ausekļa ielā 5. Ērģemes pamatskolā darbojas pirmsskolas izglītības grupas Ērģemē un Kārķu pagastā.

Valkas novadā pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamo bērnu skaits un dinamika attēlota 9. tabulā.

9. tabula Pirmsskolas izglītības iestādēs mācošos bērnu skaits 2018.-2021. gadā un to dinamika

Gads (uz 1. septembri)	2018	2019	2020	2021	Izmaiņas
Izglītojamo skaits	358	369	389	397	+39
Vecumā līdz 5 g.	192	225	233	227	+35
Vecumā no 5 līdz 6 g.	166	144	156	170	+4
Izmaiņas pret iepriekšējo gadu, kopā	--	+11	+20	+8	
Vecumā līdz 5.g.	-	+33	+8	-6	
Vecumā no 5 līdz 6.g.	-	-22	+12	+14	

2018.-2021. gada ietvaros bērnu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs ir pieaudzis par 39 audzēkņiem, lielāko daļu no pieauguma veidojot bērniem vecuma grupā līdz 5 gadi. Tomēr, 2021. gadā izglītojamo bērnu skaits šajā vecuma grupā samazinājās par 6 bērniem, audzēkņu maksimumam sasniedzot 2020. gadā. Neskatoties uz to, ka pieaugums izglītojamiem bērniem vecuma grupā 5-6 gadi ir neliels – 4 bērni, tomēr audzēkņu skaits ir salīdzinoši ātri pieaudzis kopš 2019. gada, kad pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamo bērnu skaits šajā vecuma grupā samazinājās par 22 audzēkņiem.

Pēc izglītojamo skaita sadalījuma pa pirmsskolas izglītības iestādēm, uz 2021. gada 1. septembri 75.56 % audzēkņu mācās Valkas pirmsskolas izglītības iestādē, 13.86 % – Ērģemes pamatskolā, savukārt Valkas Jāņa Cimzes pirmsskolas izglītības grupā un privātajā pirmsskolas izglītības iestādē “Gaismiņa” mācās 10.58 % izglītojamo.

Vispārējās izglītības iestādes

2015.-2020. gadu ietvaros, veicot Valkas novada skolu tīkla sakārtošanu, novadā darbojas 2 skolas:

- Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzija Raiņa ielā 28a un Ausekļa ielā 5 realizē pirmsskolas izglītības programmu, vispārējo un speciālās pamatzglītības programmas, vispārējās vidējās izglītības programmas;

VALKAS NOVADS

- Ērgemes pamatskola realizē pirmsskolas izglītības programmu, vispārējo un speciālās pamatizglītības programmas.

Uz 2021. gada 1. septembri Valkas novada vispārējās izglītības iestādēs mācījās 707 skolēni. Lielākā daļa no tiem (86 %) mācījās Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzijā, kas skolu tīkla reorganizācijas ietvaros pārņēma lielāko daļu no novada pagastos slēgtajām skolām. Ērgemes pamatskolā uz 2021. gada septembri mācījās 99 skolēni.

Valkas novadā pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamo bērnu skaits un dinamika attēlota 9. tabulā.

10. tabula Vispārējās izglītības iestādēs mācošos bērnu skaits 2018.-2021. gadā un to dinamika

Gads (uz 1. septembri)	2018	2019	2020	2021	Izmaiņas
Izglītojamo skaits	698	701	707	707	+9
1. klase.	65	83	69	68	+3
9. klase.	74	65	53	55	-19
12. klase	31	30	34	33	+2
Izmaiņas pret iepriekšējo gadu, kopā	--	+3	+6	0	
1. klase.	-	+18	-14	-1	
9. klase.	-	-9	-12	+2	
12. klase		-1	+4	-1	

2018.-2021. gada ietvaros bērnu skaits vispārējās izglītības iestādēs ir pieaudzis par 9 audzēkņiem, lielāko daļu no pieauguma veidojot 7. klases skolēnu audzēkņiem (+15 audzēkņi). Apskatot atsevišķi triju klašu grupu statistiku – 1. klase (skolēni, kas tikko uzsākuši mācības), 9. klase (skolēni, kas pabeidz pamatizglītības ieguvu) un 12. klasi (skolēni, kas pabeidz vidējās izglītības ieguvu), 12. klases audzēkņu skaits laika gaitā paliek gandrīz nemainīgs, 1. klases audzēkņu skaits, piedzīvojot skaita pīķi 2019. gadā (pieaugums par 18 audzēkņiem), turpmāk samazinājās līdz 68 audzēkņiem. 9. klases audzēkņu skaitā ir novērojama lejupslīdoša dinamika, skolēnu skaitam stabilizējoties 2021. gadā. Iegūstot pamatskolas izglītību, apmēram puse no Valkas novada skolēniem izvēlas mācīties citās mācību iestādēs, nevis Valkas novada Jāņa Cimzes ģimnāzijā, par ko liecina skolēnu skaita atšķirība starp 9. un 12. klases skolēniem.

Pēdējo gadu laikā novada izglītības iestādēs ir veikti vērīgie ēku sakārtošanas un siltināšanas darbi – logu nomaiņa, jumtu remonts un nomaiņa, apkures sistēmas sakārtošana, atjaunotas fasādes, labiekārtoti kabineti, ēdamzāles, sporta zāles.

VALKAS NOVADS

Profesionālā izglītība

Valkas novadā nav profesionālās izglītības iestādes, taču ir iespēja Valgas profesionālās izglītības centrā (Igaunija) (arodskolā) jauniešiem ar vidējo izglītību apgūt transporta loģistikas specialitāti, mācības notiek angļu valodā.

Augstākā izglītība

Līdz 2010. gadam Valkā darbojās Latvijas Universitātes Valkas filiāle, kurā bija iespējams iegūt augstāko izglītību pēc Latvijas Universitātes programmām. Sadarbībā ar Latvijas un Igaunijas augstskolām, Valkas pilsētā bija plānots piedāvāt augstākās izglītības un profesionālās tālākizglītības apguves iespējas. Valkas novadam ir izstrādāts tehniskais projekts studiju centra izbūvei Raiņa ielā 28, Valkā (Tēraudskolas ēka). Tomēr, pašlaik attiecīgā iecere netiek aktīvi realizēta, ņemot vērā izmaiņas augstākās izglītības jomā Latvijā, līdz ar to šī iecere būtu transformējama citā sadarbības formātā.

Interesu un profesionālās ievirzes izglītība

Valkas novada Bērnu – jaunatnes sporta skola (turpmāk tekstā BJSS), realizē vairākas profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas: futbolā, vieglatlētikā, ložu šaušanā, florbolā, basketbolā. Valkas novada BJSS vispārizglītojošām skolām mācību gada garumā rīko Valkas novada skolēnu sporta spēles futbolā, rudens un pavasara krosā, tautas bumbā, netradicionālajās stafetēs, florbolā, vieglatlētikā, lauku skolu rudens sporta spēles un reizi divos gados Olimpisko dienu. Tradicionālas ir sporta veidu nodaļu organizētās sacensības vieglatlētikas divcīņā, šahā “Ziemassvētku circenīši”, futbolā “Pavasaris”, vieglatlētikā „Ziemeļu stīga”. Audzēkņi piedalās valsts un starptautiska mēroga sacensībās, startē Latvijas izlases komandas sastāvā. Rīkojot tradicionālās sacensības, tiek veidota laba sadarbība ar citiem Latvijas novadiem, Igaunijas un citu valstu sportistiem. Skolā uz 2021. gada 1. septembri mācās 174 audzēkņi.

Valkas novada Bērnu un jauniešu centrs „Mice” (turpmāk tekstā BJC „Mice”) īsteno interešu izglītības programmas. BJC „Mice” galvenie darba virzieni ir sekojoši:

- Interešu izglītības programmu sniegšana bērniem un jauniešiem šādās tematiskās grupās:
 - Kultūrizglītības programmās (dejas, mūzika, vizuālā un lietišķā māksla, teātris);
 - Tehniskās jaunrades programmās (elektronika-robotika, datorika);
 - Vides izglītības programmā (mazpulki) – BJC „Mice” vada un koordinē mazpulku aktivitātes Valkas pilsētā un novada pagastos;
 - Jauniešu iniciatīvas programmās (jaunsargi (213. Valkas jaunsargu vienība), jauniešu pašaudzināšanas programma);
 - Sporta interešu izglītības programmas (volejbols, florbols, ložu šaušana);
 - Citas programmas (jaunais uzņēmējs, jaunie ceļu satiksmes dalībnieki, cirka pulciņš, mazo lēdiju skola, lasīšanas darbnīca, tradicionālie rokdarbi);
- darbs ar jaunatni;
- projektu izstrāde un realizācija;
- novada, starpnovadu un valsts mēroga pasākumu organizēšana bērniem un jauniešiem.

VALKAS NOVADS

Valkas novada bērniem un jauniešiem ir iespējas iegūt prasmes un zināšanas tehniskās jaunrades jomā, tomēr, tās ir pilnveidojamas, jo īpaši pievēršot uzmanību informāciju un komunikācijas tehnoloģiju jomai.

Valkas Mākslas skola realizē profesionālās ievirzes izglītības programmu „Vizuāli plastiskā māksla”, kā arī bērnu un pieaugušo interešu izglītību mākslā. Mākslas skolas audzēkņi regulāri piedalās valsts un starptautiska mēroga konkursos. Skolā ir plaša zāle izstāžu un koncertu organizēšanai. Kopš 2012. gada Mākslas skolā pastāv iespēja mācīties ar bērniem un jauniešiem no Igaunijas, tādējādi nodrošinot iespēju igauņu bērniem un jauniešiem mācīties vizuālās mākslas jomā (Valgā šādu alternatīvu nav) savā dzimtajā valodā, savukārt Valkas novada bērniem tā ir iespēja līdzdarboties divpusējos mākslas plenēros un radošajās starpvalstu aktivitātēs. Apmācību praktiskās nodarbībās mākslas skola turpina arī vasarā, audzēkņiem dodoties dabas studijās. Vasaras praksē labu pieredzi audzēkņi gūst arī piedaloties pilsētvides mākslinieciskajā noformēšanā Valkas un Valgas pilsētās. Skolā uz 2021. gada 1. septembri mācās 219 audzēkņi.

J. Cimzes Valkas Mūzikas skolā var apgūt dažādas profesionālās ievirzes programmas – klavieru, akordeona, vijoles, kokles, pūšaminstrumentu (flauta, klarnete, saksofons, trompete), sitaminstrumentu spēli, kā arī vokālā mūzikā (kora klase). Mūzikas skola rīko dažādus festivālus, no kuriem plašāko rezonansi guvušie ir „Starptautiskais jauno zvaigztnīšu festivāls” (tagad – J.Cimzes jauno talantu konkurss, kas notiek reizi divos gados) un „Džeza mūzikas festivāls”.

Mūzikas skolas audzēkņiem regulāri notiek draudzības koncerti ar Igaunijas Valgas mūzikas skolas audzēkņiem. Skolai ir ilggadēja radoša sadraudzība ir ar Radvilišķu un Šauļu mūzikas skolām Lietuvā. Centrālais notikums mūzikas skolā katru gadu ir „Cimzes mūzikas dienas”, kuru ietvaros vairāku dienu garumā tiek organizēti konkursi, festivāli un koncerti, notiek kopīga kolektīvā muzicēšana. Mūzikas skolas audzēkņi regulāri piedalās valsts un starptautiska mēroga konkursos.. Skolā uz 2021. gada 1. septembri mācās 100 audzēkņi. Mūzikas skola turpina pilnveidot muzikālo inventāru, iegādājoties jaunus instrumentus. Skola ir uzsākusi modernizāciju mūzikas teorijas mācīšanās ar digitālo mācību līdzekļu palīdzību.

Mūzizglītība

Nodarbinātības valsts aģentūra bezdarbniekiem piedāvā izglītības iespējas šādās kategorijās³²:

- Transportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāju apmācības programmas (C,D kategoriju autovadītāja kursi un dažādas traktortehnikas un spectehnikas kursi);
- Neformālās izglītības programmas (Latviešu valoda, svešvalodas, dažādu veidu datorzinību kursi);
- Augstākās izglītības iestādes studiju kursus/moduļus (informāciju tehnoloģijas, robotika, lāzertehnoloģiju izmantošana materiālu apdarē, datorgrafika).

SIA „BUTS” (mācību centrs) Valkas filiāle piedāvā apgūt 30 kursus dažādās jomās (piemēram, elektrodrošībā, grāmatvedībā, personāla vadībā, daiļdārzniecībā un ainavu plānošanā u.c.). **Autoskola „Ar Bruno”** sagatavo jaunus autovadītājus.

³² <https://www.nva.gov.lv/lv/prasmju-apguve>

VALKAS NOVADS

1.4.2. Kultūra

Kultūras joma Valkas novada pašvaldībā ir raksturojama kā pakalpojums ar salīdzinoši labu tīklojumu novadā, nevienmērīgu dažādību piedāvātā pakalpojumu un interešu klāstā, kuri, attiecība uz pašdarbību, lielā mērā ir atkarīgi no vietējo iedzīvotāju intereses un vēlmes līdzdarboties. Nedaudz vairāk kā puse no Valkas novada iedzīvotājiem ir aktīvi kultūras pasākumu apmeklētāji, kuri lielākoties izmanto Valkas novada kultūras pakalpojumus (pārsvarā – Valkas pilsētas), iesaistoties kā skatītāji.³³ Valkas novada iedzīvotāji kultūras un sabiedrības dzīvē iesaistās arī ar nevalstisko organizāciju palīdzību, kas ir izveidotas visās Valkas novada administrācijas teritorijās. Beidrības realizē dažādas aktivitātes un pasākumus Valkas novadā, tostarp, piedalās projektu relaizācijā. Valkas novadā ir izstrādāta Valkas novada kultūras attīstības programma, kas ir paredzēta vienotas kultūrpoltikas ieviešanai novadā³⁴.

Atbilstoši Kultūras ministrijas kultūrpoltikas pamatnostādņem 2014.-2020. gadam “Radošā Latvija”³⁵, Valkas novada pašvaldībā būtu nodrošināms šāds minimālais kultūras pakalpojumu minimālais grozs:

- Pagastu līmenī (pagasta centrs, ciems):
 - Bibliotēku pakalpojumu kopums;
 - Kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades iespēju piedāvājums;
 - Kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība (kultūrtūrisms);
 - Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība (saieta nami);
 - Radošā uzņēmējdarbība.
- Reģionālā attīstības centrā (tostarp, novada attīstības centrā):
 - Bibliotēku pakalpojumu kopums;
 - Muzeju pakalpojumu kopums (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai);
 - Profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās vidējās izglītības pakalpojums;
 - Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība, kino izrādīšanas iespējas, profesionālās mākslas pieejamība (daudzfunkcionāls kultūras centrs)
 - Radošā uzņēmējdarbība

³³ Valkas novada kultūras attīstības programma 2016.–2022. gadam, http://valka.lv/wp-content/kult%C5%ABra/Valkas_Nov_Kult_Attist_Progr_Final_2.pdf

³⁴ Valkas novada kultūras attīstības programma 2016.–2022. gadam, http://valka.lv/wp-content/kult%C5%ABra/Valkas_Nov_Kult_Attist_Progr_Final_2.pdf

³⁵ KULTŪRPOLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2014.-2020.GADAM „RADOŠĀ LATVIJA”, <https://www.km.gov.lv/lv/media/152/download>

VALKAS NOVADS

Lai sekmīgāk risinātu kultūrpolitikas pamatnostādņēs minētos uzdevumus, Valkas novada pašvaldība ir apstiprinājusi Valkas novada kultūras attīstības programmu 2016.–2022. gadam³⁶. Dokumentā arī tiek pievērsta uzmanība pamatnostādņēs noteiktajam pakalpojumu grozam, apskatot novada (reģionālā attīstības centra) līmenī nodrošināmo pakalpojumu klāstu.

Uz 2022. gada sākumu, Valkas novada sniegto pakalpojumu atbilstība minimālajam kultūras pakalpojumu grozam ir attēlota 11. tabulā:

11. tabula. Valkas novada pašvaldības sniegto pakalpojumu atbilstība kultūras pakalpojumu minimālajam grozam

Pagastu līmenis	Atbilst/Neatbilst	Novada (reģionālā attīstības centra) līmenis	Atbilst/Neatbilst
Bibliotēku pakalpojumu kopums	Atbilst, katrā pagastā ir nodrošināti bibliotēkas pakalpojumi, tostarp, Valkas pagastā un Ērgemes pagastā ir izveidotas filiāles pagastos esošos ciemos (Sēļi un Turna)	Bibliotēku pakalpojumu kopums	Atbilst, Valkas pilsētā ir izveidota Valkas novada Centrālā bibliotēka, kas apvieno visas Valkas novada bibliotēkas.
Kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades iespēju piedāvājums	Daļēji: Kultūrizglītība – interešu izglītības iespējas tiek organizētas, pamatā balstoties uz skolu tīkla bāzi. Pakalpojums ir nodrošināts Ērgemes un Kārķu pagastos (Kārķu pagastā – tikai mazpulki), Valkas pagastā pakalpojuma nodrošinājums cieši saistīts ar Valkas pilsētas piedāvājumu, Vijciema pagastā darbojas mazpulks un ritmika, savukārt Zvārtavas pagastā interešu izglītības piedāvājuma nav. Mākslinieciskā jaunrade – visos Valkas novada pagastos ir pašdarbnieku un amatiermākslas kolektīvi.	Muzeju pakalpojumu kopums (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai)	Atbilst, Valkas pilsētā darbojas Valkas novadpētniecības muzejs – sabiedrībai pieejama pētnieciska un izglītojoša iestāde, kura uzkrāj, saglabā, pēta un popularizē materiālās un nemateriālās kultūrvēsturiskās vērtības
Kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība (kultūrtūrisms)	Atbilst, visos Valkas novada pagastos ir nodrošināta iespēja apmeklēt kultūrvēsturiskās nozīmes teritorijas un kultūrvēsturiskos pieminekļus. Sīkāka informācija tūrisma sadaļā.	Profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās vidējās izglītības pakalpojums	Atbilst, Valkas pilsētā darbojas Valkas Mākslas skola un J.Cimzes Valkas Mūzikas skola. Detalizētāka informācija redzama sadaļā "Izglītība"

³⁶ Valkas novada kultūras attīstības programma 2016.–2022. gadam, http://valka.lv/wp-content/kult%C5%ABra/Valkas_Nov_Kult_Attist_Progr_Final_2.pdf

VALKAS NOVADS

Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums	Jā, Visos Valkas novada pagastu tautas namos tiek organizēti dažādi pasākumi, tostarp, katram pagastam (tautas namam) tradicionālie pasākumi	Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība, kino izrādīšanas iespējas, profesionālās mākslas pieejamība (daudzfunkcionāls kultūras centrs)	Jā. Valkas pilsētā tiek piedāvāts dažādu kultūras, vēsturisko un izklaides pasākumu klāsts, kas orientēts uz dažādām vecuma grupām. Pilsētas kultūras nams nodrošina dažāda veida pasākumu norisi, tostarp, profesionālo muzikantu koncertus. Brīvā laika pavadīšanai Valkas pilsētā ir nodrošinātas interešu izglītības iespējas, ko nodrošina Valkas novada Bērnu un jauniešu centrs "Mice", kā arī iespējas darboties mākslas, deju un pašdarbības kolektīvos. Valkas pilsētā darbojas pieci amatiermākslas kolektīvi, kas aktīvi iesaistās Dziesmu un deju svētku kustībā.
Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība (saieta nami)	Jā, visos Valkas novada pagastos ir tautas (saieta) nami, kur ir iespējams darboties tautas deju kolektīviem un koriem. Lai arī visos pagastos darbojas deju grupas, vairākos gadījumos tās nav saistītas ar tautas dejām.	Radošā uzņēmējdarbība	Daļēji Valkas pilsētā ik gadu tiek rīkots tradicionālais Labdarības robežtirgus, kurā piedalās dažādi tirgotāji, tostarp amatnieki un mājražotāji no dažādām valstīm. Tirdzniecība tiek papildināta ar dažādām izkalidēm un kultūras pasākumiem, savukārt daudzi tirgotāji piedāvā interesentiem iegādāties savus ražojumus, kas nereti ietver sevī noteiktu kultūras pieskaņu (piemēram, koka izstrādājumi, tradicionālie ēdieni, u.c.).
Radošā uzņēmējdarbība	Daļēji Valkas novada pagastos darbojas biedrības, kas veicina un rosina cilvēkus Vistuvāk kultūrai pietuvināts ir biedrības "Ērgemes bruņinieku pils" darbs (kopā ar Valkas novada pašvaldību) saistībā ar Ērgemes pilsdrupu atjaunošanu, atraisot pilsdrupu tūrisma potenciālu, kas varētu veicināt radošās uzņēmējdarbības iespēju attīstību (piem. specifiski suvenīri). Kā sekmīgu funkcionējošu piemēru var minēt arī Vijciema čiekurkalti, kurā uz saimnieciskās darbības bāzes tika izveidots kultūrvēsturisks tūrisma objekts.		

VALKAS NOVADS

Kultūras nami un pašdarbība

Valkas novadā darbojas seši kultūras un tautas nami. Katrā no iestādēm darbojas pašdarbnieku kolektīvi, tajos regulāri notiek dažādi kultūras un izklaides pasākumi. Katram novada pagasta tautas namam ir ieviesti specifiski pasākumi, kas raksturīgi tieši attiecīgajam pagastam, piemēram, Vijas dienas Vijciemā un mūsdienu deju grupu salidojums – koncerts “Deju virpulis” Turnā. Informācija par novada kultūras iestāžu pulciņu, pašdarbnieku, darbinieku skaitu ir aplūkojama 18. tabulā.

18.tabula Kultūras iestādes Valkas novadā

Iestāde	Pulciņu skaits	Pašdarbnieku skaits	Darbinieku skaits	Vasaras kultūras pasākumu vieta
Valkas pilsētas kultūras nams	13	174	9	Valkas brīvdabas estrāde, Lugažu laukums, Valkas centra laukums
Ērgemes pagasts Turnas tautas nams	2	24	3	Laukums pie tautas nama, Ērgemes pilsdrupas, Ērgemes centra pludmale
Kārķu tautas nams	7	71	3	Laukums pie pagasta pārvaldes, Lustiņdruva, sporta laukums, Dabas koncertzāle
Valkas pagasta Saieta nams “Lugažu muiža”	4	43	2	Lugažu muižas parks, Sēļu centrs
Vijciema tautas nams	4	28	3	Laukums pie tautas nama, Vijas upes krasts aiz tautas nama
Zvārtavas pagasta „Mierkalna tautas nams”	2	15	3	Laukums pie tautas nama

Pēc pašdarbnieku skaita lielākā aktivitāte ir novērojama Valkas pilsētā un Kārķu pagastā, savukārt zema aktivitāte ir novērojama Mierkalna tautas namā un Turnas tautas namā. Salīdzinot ar 2015.gada datiem letekmi uz pašdarbnieku kolektīvu darbu radīja un rada arī ar COVID-19 saistītie cilvēku pulcēšanās ierobežojumi, kas rada nepieciešamību meklēt jaunus risinājumus interešu pulciņu sekmīgai realizēšanai un to dalībnieku pašrealizācijai.

Valkas novada bibliotēkas ir pašvaldības pārziņā esošas informācijas, kultūras un izglītības iestādes, kuras veic Bibliotēku likumā noteiktās funkcijas un ir reģistrētas šajā likumā noteiktā kārtībā Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Bibliotēku reģistrā. 2022.gadā veikta bibliotēku reorganizācija, kuras rezultātā

VALKAS NOVADS

Valkas novada administratīvajā teritorijā ir viena iestāde – Valkas novada Centrālā bibliotēka ar struktūrvienībām pagastos. Valkas novada Centrālā bibliotēka veic reģiona galvenās bibliotēkas funkcijas Valkas un Smiltenes novada bibliotēkām.

Bibliotēku mērķis ir attīstīt bibliotēkas kā nozīmīgu kultūras, mūžizglītības un sabiedrības mijiedarbības centrus, nodrošinot nepārtrauktu bibliotēkas pakalpojumu sniegšanu un piekļuvi kvalitatīvai informācijai, sekmējot iespēju ikvienam Valkas novada iedzīvotājam sevi realizēt dažādās mūžizglītības jomās. Strādāt pie bibliotēku vides un infrastruktūras uzlabošanas, modernizēšanas, radot iekļaujošu un ergonomisku vidi gan bibliotēku lietotājiem, gan darbiniekiem, lai nodrošinātu ērtāku grāmatu (u.c. resursu) nodošanu/ saņemšanu.

Zemāk tekstā tabulā ir uzskaitītas novada teritorijā esošās bibliotēkas.

19.tabula Bibliotēku skaits Valkas novadā

Novada teritorija	Bibliotēkas	Bibliotēku skaits	Darbinieku kopskaits
Valka	Valkas novada Centrālā bibliotēka	1	12
Ērgemes pagasts	Ērgemes bibliotēka ar nodaļu Turnā	1	2
Kārķu pagasts	Kārķu bibliotēka	1	1
Valkas pagasts	Lugažu bibliotēka ar nodaļu Sēļos	1	1
Vijciema pagasts	Vijciema bibliotēka	1	1
Zvārtavas pagasts	Zvārtavas bibliotēka	1	1
	Kopā	6	18

Bibliotēku misija ir nodrošināt novada iedzīvotāju iespēju piekļūt ticamai informācijai, zināšanām, kultūrai un literatūrai. Bibliotēkām ir svarīga loma digitālās plaisas mazināšanā un e-pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā, tāpēc pēdējos gados Valkas novada bibliotēkās ir uzlabota tehniskā infrastruktūra – ikvienā bibliotēkā tās lietotājiem ir iespēja bez maksas izmantot datorus ar kvalitatīvu interneta pieslēgumu, saņemt kopēšanas, skenēšanas un drukas pakalpojumus. Nepieciešamības gadījumā tiek nodrošināta aparatūra tiešsaistes video vai audio sarunu veikšanai. Bibliotekāri ir apmācīti un vienmēr gatavi sniegt konsultācijas un/vai palīdzību e-pakalpojumu izmantošanā.

Sešas novada bibliotēkas izvietotas pašvaldības ēkās. Pie trīs bibliotēkām (Valkas pilsētā, Ērgemē un Vijciemā) ir uzbrauktuves cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Izremontētās, mājīgās telpās strādā Kārķu, Lugažu bibliotēka ar nodaļu Sēļos un Vijciema bibliotēka. Jaunās, piemērotās telpās ir pārcelta

VALKAS NOVADS

Ērgemes bibliotēka. Kārķu bibliotēka, Lugažu bibliotēka un tās nodaļa Sēļos atrodas ēkas otrajā stāvā, kas ierobežo bibliotēkas pieejamību gan senioriem, gan cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Kosmētiskais remonts nepieciešams Ērgemes bibliotēkas nodaļā Turnā un Zvārtavas bibliotēkā.

Valkas novadpētniecības muzejs ir sabiedrībai pieejama pētnieciska un izglītojoša iestāde, kura uzkrāj, saglabā, pēta un popularizē materiālās un nemateriālās kultūrvēsturiskās vērtības. Tas iekārtots vēsturiskās telpās – bijušajā Jāņa Cimzes dibinātā un vadītā Vidzemes draudžu skolotāju semināra ēkā. Valka ir vienīgā vieta, kur saglabājusies ēka, kas vistiešākā veidā saistīta ar Jāņa Cimzes pedagoģisko darbību un viņa vadīto skolotāju semināru, kur noritējis viņa visražīgākais darba posms. Tāpēc tieši Valkas novadpētniecības muzejā, interesentiem pieejamā veidā, tiek apkopotas vēsturiskās liecības par Jāni Cimzi un viņa audzēkņiem. Atrāšanās vēsturiskajā ēkā noteikusi muzeja misiju: Popularizēt latviešu pedagoga un koru kultūras pamatlicēja Jāņa Cimzes un viņa audzēkņu atstāto kultūras mantojumu, veicināt sabiedrības interesi un izpratni par vēsturiskajiem procesiem Valkas novadā.

Muzeja līdzšinējais darbs ir sekmējis muzeja misijas īstenošanu. Muzeja krājumā glabājas gandrīz 47 000 vienību, katru gadu krājums palielinās par aptuveni 450 vienībām. Uzkrātais kultūrvēsturiskais mantojums apliecina Valkas novada īpašo vietu Latvijas kultūrvēsturē.

Valkas novadpētniecības muzejs ir vienīgais muzejs visā novada teritorijā. Muzeja teritorija izplešas 6000 m² platībā un muzejam darbojas trīs ēkās:

- Rīgas ielā 64, bijušajā skolotāju semināra ēkā (muzeja galvenā ēka 643 m²) – Valsts nozīmes vēstures piemineklis (celta 1853. gadā). Neskatoties uz veiktajiem remontdarbiem, ēkai joprojām pastāv būtiska problēma – mitruma uzsūkšanās pamatos un sienās. Ēkai būtu veicama revitalizācija, pielāgojot telpas jaunām funkcijām (garderobe, bērnu rotaļu istaba, darbnīca, jaunas ekspozīciju telpas);
- Saimes māja (209 m²) – noliktavas ēka, kurā šobrīd izvietota muzeja krājuma etnogrāfijas priekšmetu izstāde. Tās stāvoklis, dēļ augstā nolietojuma, ir atzīts kā kritisks, būve nav siltināta un apkures sezonas laikā rada lielus izdevumus. Pēc eksponātu pārceļšanas uz jauno krātuvi, plānots ēku nojaukt un tās vietā uzbūvēt nelielu dārza koncertzāli;
- Semināra ielā 27A (377 m²) – jaunā noliktavas ēka, kuru pašvaldība ir nodevusi muzeja rīcībā daļēji atklātās krātuves ierīkošanai. Uz turieni plānots pārcelt lietisko priekšmetu, mākslas, tekstīliju un arheoloģijas kolekcijas.

Valkas novadpētniecības muzeja pamatekspozīcija ir pieejama arī apmeklētājiem ar kustību traucējumiem. Papildus tam, nozīmīgu lomu ieņem labiekārtotā Cimzes iela un pie muzeja izbūvētais stāvlaukums, kas uzlabo muzeja pieejamību tūristiem. Diemžēl, muzeja ēka atrodas pilsētas nomalē, kā rezultātā ir ietekmēta muzeja pieejamība vietējiem apmeklētājiem, kas neizmanto privāto transportu – bieži vien tieši attālums ir šķērslis muzeja apmeklējumam.

1.4.3.Sports

Sportam ir daudzpusīga ietekme gan uz Valkas novada iedzīvotājiem, gan arī uz novada ekonomiku. Sports būtiski ietekmē iedzīvotāju veselību un pašsajūtu. Tas nodrošina saturīgu un aizraujošu brīvā laika pavadīšanu. Sports mazina negatīvās sociālās problēmas. Organizētie pasākumi novadam piesaista apmeklētājus, kas veicina vietējās uzņēmējdarbības un sporta tūrisma attīstību. Valkas novada sportistu panākumi pozitīvi ietekmē Valkas novada tēlu.

VALKAS NOVADS

Valkas novadā kopumā ir labi attīstīti un pieejami sporta infrastruktūras objekti. Ir izveidota stabila sporta pasākumu sistēma: Skriešanas seriāls „Optimists” divās kārtās – „Pavasaris” un „Rudens”, sacensību seriāls “Valkas četrčiņa”, kurā ietilpst distanču slēpošanas sacensības, šosejas riteņbraukšanas, MTB jeb kalnu riteņbraukšanas sacensības un skrējiens “Apkārt Zāģezeram”, kas iesaista lielu daļu Valkas novada iedzīvotājus un sportistus no citām pilsētām un pagastiem. Pilsētā un pagastos tiek organizēts tradicionālais skrējiens “Lieldienu zaķis”. Katru gadu tiek organizēts Valkas novada atklātais čempionāts florbolā, basketbolā, volejbolā, pludmales volejbolā, badmintonā, šautriņu mešanā. Sadarbībā ar Valgas sporta dzīves organizatoriem tiek veidots skrējiens “Valga-Valka”, robežtirgus strītbola turnīrs, starptautiskais futbola turnīrs “Valkas-Valgas kauss futbolā” un šaha turnīri. Valkas novada pagastos strādā sporta organizatori, organizējot sporta sacensības, turnīrus un fizisko aktivitāšu nodarbības gan vietējiem, gan novada iedzīvotājiem.

Sporta aktivitātēm tiek izmantotas gan skolu sporta zāles, gan BJSS sporta zāle Varoņu ielā, kurā iespējams rīkot sacensības volejbolā, basketbolā, florbolā, badmintonā, tautas bumbā, galda tenisā un novusā. Zālē darbojas lielais tablo, kā arī tā ir pielāgota sportošanai cilvēkiem ar invaliditāti.

Sporta nodarbībām un sacensībām intensīvi tiek izmantota Valkas Jāņa Cimzes ģimnāzijas sporta halle (Raina ielā 28a) un sporta zāle (Ausekļa ielā 5). gan skolas, gan arī pilsētas un pagastu iedzīvotāju vajadzībām. Sporta halle paredzēta basketbolam, volejbolam, florbolam, mini futbolam, badmintonam. Sporta hallē ir pieejamas trenāžieru un aerobikas zāles. Blakus sporta zāles laukumam atrodas skrejceļš ar 4 celiņiem. Sporta hallē iespējams izvietot divus volejbola laukumus. Izbīdāmās tribīnes ir piemērotas 200 skatītājiem.

Tāpat fiziskajām aktivitātēm Valkas pilsētā tiek izmantots mežs pie estrādes un Valkas pilsētas stadions. Stadionā ir futbola laukums ar mākslīgo segumu, pieejami vieglatlētikas skrejceļi (400 m aplis), sektori tāllēkšanai, lodes grūšanai un augstlēkšanai. Stadiona telpās pieejama plaša trenāžieru zāle, sauna, infrasarkanā staru pirts un atpūtas telpa. Ir uzsākta stadiona skrejceļu un futbola laukuma rekonstrukcija.

Valkā darbojas modernākā šautuve Vidzemē, kas ir pieejama jebkuram interesentam. Ir pieejami 8 elektroniskie mērķi un 6 mērķi pneimatikai. Šaut ir iespējams 10-50 m attālumā, Šautuve ir aprīkota ar modernu iekārtu, kura, pieslēdzot pie datora, ļauj gūtos rezultātus redzēt uz ekrāna un izdrukāt.

Kārķu un Vīciema pagastos aktīvi tiek izmantotas pagastu centros esošās sporta zāles. Valkas pagastā dzīvojošie iedzīvotāji izmanto gan Valkas pilsētā esošo sporta infrastruktūru, gan vietējo – volejbola laukumus Lugažos, Ērgemē, Kārķos, Vīciemā (kopumā 19 volejbola laukumi, t.sk.pludmales volejbola laukumi) dabīgo futbola laukumu Sēļos. Ziemas periodā Vīciemā un Ērgemē ir pieejami hokeja laukumi, kas tiek izmantoti arī kā publiskās slidotavas. Valkas pilsētā nav izveidota publiski pieejamā slidotava.

Zvārtavas, Ērgemes un Valkas pagasta teritorijās nav izbūvētas sporta zāles.

Lai paaugstinātu Valkas novada sporta jomas konkurētspēju un veicinātu tās pārliecinošu ilgtermiņa attīstību ir nepieciešams kompleks izaugsmes plāns, jeb attīstības programma, kas ietver konkrētu darbību kopumu mērķu sasniegšanai. Līdz šim brīdim attiecīga attīstības programma nav izstrādāta.

VALKAS NOVADS

1.4.4. Jaunatnes politika³⁷

Darbs ar jaunatni³⁸ Valkas novadā tiek plānots ievērojot vairākus starptautiskā līmeņa (piemēram, Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģija 2019.-2027. gadam), valsts līmeņa plānošanas dokumentus (piemēram, Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam), normatīvos aktus (piemēram, Jaunatnes likums, Brīvprātīgā darba likums), kā arī vietējos attīstības plānošanas dokumentus un Valkas novada domes 2015. gada 30. aprīļa nolikums Nr.6 “Jauniešu brīvprātīgā darba organizēšanas Valkas novadā”.

Valkas novadā darbojas viena jaunatnes lietu speciāliste, kuras uzdevumos ir:

- darbs ar jaunatni;
- sadarbojoties ar jaunatnes politikas īstenošanā iesaistītajām personām, izstrādāt priekšlikumus jaunatnes politikas pilnveidei;
- īstenot un koordinēt informatīvus un izglītojošus pasākumus, projektus un programmas jaunatnes politikas jomā;
- sekmēt jauniešu pilsonisko audzināšanu;
- veicināt jauniešu brīvprātīgo darbu un līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē;
- konsultēt jauniešus jaunatnes politikas jomā, tajā skaitā par pasākumu, projektu un programmu izstrādi un īstenošanu;
- veicināt jauniešu personības attīstību.

Valkas novadā dzīvojošiem jauniešiem³⁹ ir iespēja savu brīvo laiku pavadīt **Valkas novada Multifunkcionālā Jaunatnes iniciatīvu centrā un OPEN Radošajā Centrā**. Centros jaunieši brīvo laiku var pavadīt spēlējot dažādas galda spēles, piedaloties jauniešu organizētajos pasākumos, iesaistoties dažādu projektu aktivitātēs.

Ar mērķi nodrošināt Valkas novada jaunatnes interešu pārstāvniecību un vajadzību aizstāvību, kā arī sekmēt pašvaldības jauniešu sadarbību, pieredzes apmaiņu un iniciatīvas darbā ar jaunatni, veicināt jauniešu personīgo izaugsmi un pilntiesīgu līdzdalību sociālajā, politiskajā un kultūras jomā - vietējā, valsts un starptautiskā mērogā, ir izveidota **Valkas novada Jauniešu dome**.

Valkas novadā darbojas **213. Valkas jaunsargu vienība, 11. Valkas mazpulks, 239. Kārķu mazpulks, 367. Vijciema mazpulks** un tiek īstenota starptautiskā jauniešu pašizaugsmes programma **“Award”**. Valkas pilsētā darbojas biedrība **“Jauniešu klubs “Pēda”**.

³⁷ Visās valsts politikas jomās īstenojamu mērķtiecīgu darbību kopums, kas veicina jauniešu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu.

³⁸ Uz jaunatni vērsta rīcības kopums, ietverot jaunatnes aktivitātes, kas nodrošina iespējas jauniešu attīstībai un integrācijai sabiedrībā un kuras veic jaunatnes politikas īstenošanā iesaistītās personas un jaunatnes darbinieki

³⁹ Persona vecumā no 13 līdz 25 gadiem.

VALKAS NOVADS

Latvijas Sarkanā Krusta Valkas nodaļa projektu aktivitātēs veicina jauniešu brīvprātīgo darbu, organizē dienas nometnes un radošās darbnīcas sociāli mazaizsargāto ģimeņu bērniem un jauniešiem.

Lai sekmētu darbu ar jaunatni atbilstoši mūsdienu prasībām tiek labiekārtotas jaunas telpas un papildināta materiāli tehniskā bāze.

1.4.5. Sociālā palīdzība un sociālie pakalpojumi

Valkas novadā sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību sniedz pašvaldības iestāde – Valkas novada Sociālais dienests (turpmāk tekstā – Dienests).

Dienests ir novada pašvaldības izveidota iestāde, kas sniedz sociālo palīdzību, veic sociālo darbu, organizē un sniedz sociālos pakalpojumus Valkas novada pašvaldības teritorijā deklarētajiem iedzīvotājiem, nodrošina pašvaldību funkciju izpildi sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā Valkas novada administratīvajā teritorijā. Dienesta pakļautībā ir sociālo pakalpojumu sniedzēju struktūrvienība – Sociālo pakalpojumu daļa. Dienesta pārraudzībā ir mazlietotu apģērbu un sadzīves priekšmetu maiņas punkts Valkā, Rūjienas ielā 3D un sociālie dzīvokļi Ērgemes pagastā, „Valžkalnos”.

Dienests veic valsts apmaksāto sociālo pakalpojumu organizēšanu novada iedzīvotājiem – asistenta pakalpojumu, ilgstošu sociālo aprūpi un rehabilitāciju personām ar garīga rakstura traucējumiem, rehabilitāciju no vardarbības cietušiem bērniem, kā arī veic sociālo pakalpojumu nodrošināšanu deinstitutionalizācijas procesa ietvaros – sniedz personai, kurai ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai tā spētu dzīvot mājās vai ģimeniskā vidē.

Pašvaldība sociālos un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus iepērk arī no NVO, biedrībām un citām pašvaldībām. Deinstitutionalizācijas procesa ietvaros ir izveidoti trīs jauni sociālo pakalpojuma veidi – dienas aprūpes centrs, grupu māja un ģimeniskai videi pietuvināts aprūpes pakalpojums bērniem, kuri palikuši bez vecāku gādības.

Sociālā dienestā strādā 15 darbinieki, tajā skaitā: 7 sociālie darbinieki, sociālās palīdzības organizators, psihologs, ģimenes asistents un 3 aprūpētāji. Tiek nodrošināts, ka katrā pagastā uz vietas ir pieejams sociālais darbinieks, kas veic sociālo darbu, izvērtē sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības nepieciešamību iedzīvotājiem.

1.4.6. Veselības aprūpe un veselības veicināšana

Valkas pilsētā atrodas **SIA „Vidzemes slimnīca” poliklīnika Valkā**, kurā darbojas ambulatorā nodaļa (ambulatoro palīdzību Valkā sniedz gan uz vietas strādājošie ārsti speciālisti, gan arī izbraukuma speciālisti no Valmieras un Rīgas), neatliekamās medicīniskās palīdzības punkts, kā arī ārstu privātprakses un zobārstniecības privātprakses.

Kopā Valkā pieejamas 7 ģimenes ārstu privātprakses un 6 zobārstniecības prakses.

Valkā ir pieejami pakalpojumi, ko sniedz E.Gulbja Laboratorija (veic visu veidu medicīniskās analīzes) un Centrālā Laboratorija (nodrošina Covid-19 analīžu veikšanu).

VALKAS NOVADS

Lai nodrošinātu primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu, Ērģemes un Vijciema pagastos darbojas feldšerpunkts. 2022. gadā plānots atvērt feldšerpunktu arī Kārķu pagastā. Valkas pagasta ciemos medicīniskā palīdzība netiek nodrošināta, pagasta iedzīvotāji pilnībā izmanto Valkas pilsētā sniegtos medicīnas pakalpojumus, jo attālums līdz pakalpojuma saņemšanas vietai, ir neliels.

Iedzīvotāji izmanto arī medicīniskos pakalpojumus, ko piedāvā Valgas slimnīcā, kā arī pakalpojumus Valmierā, Rīgā un citās Latvijas pilsētās.

Valgas slimnīcā, pieejamo medicīnisko pakalpojumu klāsts ir ļoti plašs un kvalitatīvs. Dežūrē terapeits, ķirurgs, anesteziologs un ginekologs. Visu diennakti ir pieejams rentgens un laboratorija. Neatliekamo medicīnisko palīdzību sniedz visu diennakti, ja tiek uzrādīta Eiropas medicīniskā apdrošināšanas karte un personas apliecinātais dokuments, tad pakalpojums ir bezmaksas.

Valkas novada pašvaldība ar Nacionālo veselības dienestu ir izstrādājusi atvieglotu kārtību, kādā Valkas novada iedzīvotāji var saņemt atmaksu par Valgas slimnīcā saņemtajiem pakalpojumiem, bet joprojām pastāvot problēmai ar norēķinu sistēmu Latvijas iedzīvotājiem Valgas slimnīcā (sākotnēji pilnā apmērā iedzīvotājam jāsamaksā par medicīnisko pakalpojumu no personīgiem līdzekļiem), Latvijas un Igaunijas valdību līmenī tiek risināts jautājums par savstarpējiem norēķiniem.

1.4.7. Sabiedriskie pakalpojumi

1.4.7.1. Satiksme un sakari

Satiksmes infrastruktūra ir viens no teritorijas infrastruktūras elementiem, kas nodrošina tās dzīvotspēju. Konkurētspējīga satiksmes infrastruktūra ir viens no svarīgākajiem priekšnosacījumiem novada ekonomiskai attīstībai. Valkas novada novietojums Latvijas pierobežā ir labvēlīgs kravas un starptautisko pasažieru pārvadājumu attīstībai.

Iedzīvotāju nodrošinājums Valkas novadā ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem, kas ļauj sasniegt Valku, nav vienlīdzīgs visām novada teritorijām, un, uz 2022. gada janvāri ir sekojošs (skat. 20. tabulu). Labākais sabiedriskā transporta nodrošinājums ir Ērģemes, Kārķu un Vijciema pagastos. Lai arī Valkas pagasta ciemi atrodas ļoti tuvu Valkas pilsētai, tomēr, sabiedriskā transporta pieejamība šajos ciemos ir zema (nav iespējams katru dienu nokļūt no ciemiem uz Valku), tomēr, eksperimentālā maršruta ieviešana ļaus uzlabot ciemu pieejamību. Sliktākā sabiedriskā transporta pieejamība Valku ir Zvārtavas pagastam, kur maršruti turp un atpakaļ tiek realizēti vienu reizi nedēļā. Šāda sabiedriskā transporta kustības intensitāte norāda un vitālu iedzīvotāju nepieciešamību pēc personīga transportlīdzekļa, lai ikdienā strādātu vai saņemtu pakalpojumus Valkā. Zvārtavas pagasta iedzīvotāji ir nodrošināti ar regulāru sabiedrisko transportu, kas kursē uz Simliteni un Rīgu (caur Smilteni), ar biežumu 3 reisi dienā darba dienās un viens reiss dienā brīvdienās.

20. tabula. Valkas novada iedzīvotāju nodrošinājums ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem

Pilsēta/Ciems	Sabiedriskā transporta esamība	Sabiedriskā transporta biežums
Valka	Ir, pilsētas ietvaros, 3 pamatmaršruti:	Darba dienās: 15 reisi, katru dienu

VALKAS NOVADS

	Valkas AO-Lauktehnika-Valkas AO; Valkas AO-Lugažu stacija-Valkas AO; Valkas AO-Lauktehnika-Lugažu stacija-Valkas AO	Brīvdienās: 7 reisi, katru dienu
Ērgemes pagasts	Ir, maršruti: Rūjiena-Kārķi-Valka	Darba dienās: 3 reisi, katru dienu Brīvdienās: 3 reisi, katru dienu
	Valka-Ērgeme-Omuļu skola	Darba dienās: 2 reisi, 2 reizes nedēļā
	Valka-Turna-Ķemere-Ēvele-Valka	Darba dienās: 2 reisi, 2 reizes nedēļā
	Valka-Turna-Rencēni-Valmiera	Darba dienās: 1 reiss, 1 reizi nedēļā
Kārķu pagasts	Ir, maršruti: Rūjiena-Kārķi-Valka	Darba dienās: 3 reisi, katru dienu Brīvdienās: 3 reisi, katru dienu
Valkas pagasts (Sēļi)	Ir, maršruti: Smiltene-Variņi-Grundzāle-Gauja-Valka	Darba dienās: 1 reiss 1 reizi nedēļā
	<i>Valka-Sēļi-Lugaži-Valka⁴⁰</i>	<i>Darba dienās: 2 reisi*</i>
Valkas pagasts (Lugaži)	Ir, maršruti: Valka-Turna-Ēvele-Ķemere-Valka	Darba dienās: 2 reisi 2 reizes nedēļā 1 reiss 1 reizi nedēļā
	Valka-Turna-Rencēni-Valmiera	Darba dienās: 1 reiss, 1 reizi nedēļā
	<i>Valka-Sēļi-Lugaži-Valka⁴¹</i>	<i>Darba dienās: 2 reisi*</i>
Vijciema pagasts	Ir, maršruti: Smiltene-Vijciems-Valka	Darba dienās: 5 reisi, katru dienu Brīvdienās: 4 reisi sestdien, 3 reisi svētdien
Zvārtavas pagasts	Ir, maršruti: Smiltene-Variņi-Grundzāle-Gauja-Valka	Darba dienās: 1 reiss 1 reizi nedēļā

Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējs ir SIA „VTU Valmiera”.

Valkas novads ir pietiekami labi savienots ar citām tuvākajām reģiona pilsētām, ar galvaspilsētu Rīgu, kā arī ar Igaunijas pilsētām. No Valkas pilsētas iedzīvotāji bez pārsēšanās var nokļūt līdz Valmierai, Smiltenei, Rūjienai, Rīgai un Tartu. Sabiedriskā transporta pakalpojumus sniedz SIA „VTU Valmiera” un AS “Lux Express Estonia”. Papildus tam, Valkas novada iedzīvotāji var brīvi izmantot Valgas sniegtos transporta pakalpojumus ceļošanai pa Igauniju.

⁴⁰ Eksperimentālais maršruts, ko plānots ieviest tuvākajā laikā. Par maršruta apkalpošanas uzsākšanu, plānoto reisu biežumu dienā un nedēļā tiks precizēts tuvāk maršruta atklāšanas brīdī.

⁴¹ Skat. Ierpeikšējo atsauci

VALKAS NOVADS

Visu Valkas novada pagastu teritorijās pašvaldība organizē un nodrošina skolēnu pārvadāšanu. Papildus tam, Valkas novada pašvaldība nodrošina transporta izdevumu kompensāciju skolēnu nokļūšanai līdz mācību iestādei, atbilstoši Valkas novada domes 2017. gada 26. janvāra noteikumiem Nr.1 "Par braukšanas izdevumu kompensēšanas kārtību Valkas novada izglītības iestāžu izglītojamajiem"⁴²

Intensīvākās sabiedriskā transporta plūsmas ir maršrutos Valka-Valmiera, Valka-Rūjiena, Valka-Smiltene.

Valkas novadu šķērso dzelzceļa līnija **Rīga-Tartu**. Valkas pagastā atrodas divas dzelzceļa stacijas – Saule un Lugaži, tomēr, pašlaik funkcionē tikai viena dzelzceļa stacija – Lugaži. Pasažieru pārvadāšana tiek veikta, izmantojot VAS „Latvijas dzelzceļš” pasažieru pārvadājumu uzņēmuma AS „Pasažieru vilciens” pakalpojumus. Vilciens kursē regulāri, divas reizes dienā visu nedēļu.

Valkas pilsētā atrodas dzelzceļa atzars no dzelzceļa līnijas Rīga-Tartu. Pa dzelzceļu Rīga-Tartu ik dienas notiek kravu pārvadājumi, bet tieši Valkas pilsētā dzelzceļš tiek maz izmantots, jo nav atrisināts jautājums par stacijas izveidi (atjaunošanu) Valkā. Līdz šim kravas pārvadājumi veikti pārsvarā pārmantojot Igaunijas Republikas dzelzceļa pakalpojumus.

Valkas novadā tiek strādāts pie veloceliņu un velosipēdu infrastruktūras attīstības. Pašvaldība, veicot sabiedrisko ēku rekonstrukciju vai pārbūvi, kā arī publisko teritoriju labiekārtošanu, lielākoties paredz arī velosipēdu novietņu vai velosipēdu nojumju izveidi, tādējādi uzlabojot ēku pieejamību velosipēdistiem un tiem līdzīgiem pārvietošanās līdzekļiem. 2017. gadā Valkā, Tūrisma informācijas birojā ir izveidots velosipēdu nomas punkts, kas ļauj gan vietējiem iedzīvotājiem, gan tūristiem izmantot velosipēdus un tiem paredzēto ekipējumu īslaicīgi (noma pa stundām), vai uz ilgāku laiku (diennakts noma). 2018. gadā, veicot autoceļa A3 rekonstrukciju posmā no Valkas pilsētas robežas līdz Zemgales ielai, tika izbūvēts velosipēdistu celiņš visā rekonstruētā ceļa garumā.

Valkas novadā ir piecas VAS “Latvijas Pasts” pasta nodaļas. Trīs no nodaļām darbojas pēc pieprasījuma, Kārķos pasta nodaļa darbojas darba dienās vienu stundu, savukārt vislielākā pieejamība ir Valkas pilsētas pasta nodaļai (Valka-1).

Novadā telekomunikāciju pakalpojumus nodrošina vairāki sakaru operatori: tālruņu sakarus nodrošina SIA “Tet” fiksētais tālruņu tīkls, mobilos sakarus nodrošina SIA „Latvijas mobilais telefons”, SIA „TELE 2”, SIA „Bite Latvija”

Lielākajā daļā teritorijas ir mobilo sakaru pārklājums. Valkas pilsēta – mobilos sakarus nodrošina SIA „Latvijas mobilais telefons”, SIA „TELE 2”, SIA „Bite Latvija”. Ērgemes pagasta teritorijā ir 2 SIA „Latvijas Mobilais Telefons” mobilo sakaru torņi. Kārķu pagasta teritorijā ir divi mobilo sakaru torņi – SIA „Latvijas Mobilais Telefons” un SIA „TELE 2”, tomēr sakaru darbības zona nepārklāj visu pagasta teritoriju. Valkas pagastā – mobilo sakaru pārklājums ir apmierinošs, pagasta teritorijā atrodas SIA „Latvijas mobilais telefons” bāzes stacija, kura sastāv no radiotorņa un LMT aparatūras ēkas. Vietām pastāv slikts mobilo sakaru pārklājums uz Valkas-Gaujienas, Valkas-Smiltenes un Valkas-Valmieras (pie Oliņām) autoceļa. Vijciema pagasta teritorijā ir SIA „LMT” bāzes stacija un SIA „TELE 2” bāzes stacija. Mobilos sakarus nodrošina SIA “Latvijas Mobilais telefons”, SIA „TELE 2” un SIA „Bite Latvija”, to sakaru zona pārklāj lielāko daļu pagasta teritorijas. Zvārtavas pagasta teritorijā atrodas divas SIA „Latvijas mobilais telefons” bāzes stacija. Pagastā nepietiekams ir SIA „TELE 2” un SIA „Bite

⁴² Apstiprināti ar Valkas novada domes 2017. gada 26. janvāra sēdes lēmumu (protokols Nr.1, 15.§).

VALKAS NOVADS

Latvija” sakaru nodrošinājums. Lielākajā daļā novada teritorijā ir iespējams izmantot arī Igaunijas mobilo sakaru operatoru sniegtos pakalpojumus. Visā novadā ir nodrošināts 3G un 4G mobilā tīkla pārklājums, 5G tīkla pārklājums nodrošināts tikai daļā no Valkas pilsētas un to nodrošina SIA “Latvijas Mobilais Telefons”.

Daļā no Valkas pilsētas teritorijas ir pieejams arī optiskais internets, ko, kopš 2021. gada beigām, nodrošina SIA “Baltcom”.

Valkas novadā ir pieejamas publiskā interneta vietas:

- ✓ Valkas novada pašvaldībā (Beverīnas iela 3, Valka);
- ✓ Valkas novada Centrālā bibliotēkā;
- ✓ Valkas novadpētniecības muzejā;
- ✓ Multifunkcionālā Jaunatnes iniciatīvu centrā (Semināra 21, Valka);
- ✓ Lugažu bibliotēkā un bibliotēkas nodaļā Sēļos;
- ✓ Ērgemes bibliotēkā un bibliotēkas nodaļā Turnā;
- ✓ Kārķu bibliotēkā;
- ✓ Vijciema bibliotēkā;
- ✓ Vijciema pagasta pārvaldē;
- ✓ Zvārtavas bibliotēkā;
- ✓ Mierkalna tautas namā („Mierkalna tautas nams”, Zvārtavas pag.);
- ✓ Ērgemes pagasta pārvaldē („Čiekuriņi”, Ērgeme);
- ✓ Valkas pagasta Saieta namā “Lugažu muiža”;
- ✓ Vijciema tautas namā;
- ✓ Ērgemes pagasta Turnas tautas namā;
- ✓ Kārķu tautas namā;
- ✓ Valkas stadionā (Rīgas iela 41, Valka) – bezvadu internets;
- ✓ Valkas pilsētas kultūras namā (Emīļa Dārziņa iela 8, Valka) – bezvadu internets.

Pēdējos gados būtiski ir pieaugusi nepieciešamība pēc laba interneta, pēc labas videonovēšanas, pēc labas datu apmaiņas starp iestādēm un objektiem. Lai to realizētu ir nepieciešami sakaru tīkli, proti, optiskie sakaru tīkli. Turpmākajos gados ir plānota optisko sakaru tīklu izveide starp pašvaldības iestādēm,

VALKAS NOVADS

infrastruktūras objektiem, publiskām pulcēšanās, atpūtas, sporta un kultūras pasākumu norises vietām, autotransporta stāvlaukumiem, maģistrālo ielu krustojumiem, īpaši vēršot uzmanību un iepļānojot optisko kabeļu ierīkošanu teritorijās (ielas, laukumi, pagalmi), kas tiek pārbūvētas.

1.4.7.2. Enerģētika un energoefektivitāte

Pamatā siltumenerģijas ražošana Valkas novadā tiek organizēta trīs veidos:

- ✓ centralizētās siltumapgādes sistēmās (CSS): Valkas pilsētā un Ērgemē (Ērgemes pagastā), kas centralizēti iedzīvotājiem nodrošina karstā ūdens piegādi un apkuri;
- ✓ vietējās siltumapgādes sistēmās: pie katra patērētāja (ēkas vai ēku kompleksa) ir atsevišķi uzstādīta siltumenerģijas ražošanas iekārta karstā ūdens un apkures vajadzību nodrošināšanai (piemēram, granulu apkure Sēļu ciemā, u.c.);
- ✓ ar individuālu siltumapgādi: iedzīvotāji savos dzīvokļos ir uzstādījuši iekārtas karstā ūdens un apkures nodrošināšanai, atsevišķos gadījumos arī pašvaldības ēkās ir ierīkota individuāla siltumapgāde (piemēram, skolas ēka Kārķu pagastā, daudzdzīvokļu ēkas Zvārtavas pagastā, u.c.).

Valkas novadā tiek nodrošināta gan siltumenerģijas, gan elektroenerģijas ražošana, ko Valkas pilsētā realizē SIA "Enefit Power & Heat Valka", savukārt pagastos – Valkas novada pašvaldība. Enerģija tiek ražota katlu mājās, biomasas koģenerācijas stacijās un hidroelektrostacijās (HES). Tehnoloģiju darbības nodrošināšanai tiek izmantoti atjaunojamie energoresursi (vienā katlumājā ir uzstādīts katls, kas darbojas uz dīzeļdegvielas, un tas paredzēts kā sekundārs rezerves siltuma avots). Ņemot vērā saules enerģētikas uzņēmumu interesi par iespējām Valkas novadā izvietot saules baterijas, Valkas novadā drīzumā varētu parādīties saules parki, kas diferencēs esošo enerģijas ražošanas avotu klāstu ar vēl vienu atjaunojamās elektroenerģijas ieguves veidu. Galveno enerģijas ražošanas avotu skaits un iedalījums Valkas novadā ir dots 20. tabulā.

20.tabula Enerģijas ražošanas avotu raksturojums Valkas novadā 2021. gadā

Nr.	Avota veids	Skaits	Pagasts/pilsēta	Avota īpašnieks
1	Katlu mājas(CSS)	4	Valkas pilsēta un Ērgemes pagasts	siltumapgādes uzņēmums/pašvaldība
2	Vietējās katlu mājas	15	Valkas pilsēta, Ērgemes, Kārķu, Valkas, Vīciema un Zvārtavas pagasti	pašvaldība
3	Koģenerācijas stacija	1	Valkas pilsēta	privāts
4	HES	3	Valkas pilsēta, Vīciema pagasts	privāts

Valkas novadā centralizētās siltumapgādes sistēmas (turpmāk tekstā-CSS) ir Valkas pilsētā un Ērgemē, nodrošinot iedzīvotājus gan ar apkuri, gan karsto ūdeni. Ērgemē karstais ūdens tiek piegādāts tikai apkures sezonas laikā. Ārpus apkures sezonas lielākā daļa iedzīvotāju karsto ūdeni sagatavo individuāli, visbiežāk izmantojot elektriskos boilerus.

VALKAS NOVADS

Kopējā uzstādītā siltuma jauda Valkas novada CSS ir 21,5 MW. Katlu māju atrašanās vietas un uzstādītās jaudas 2021. gadā ir apkopotas 21 un 22. tabulā.

21.tabula Valkas novada CSS raksturojums 2021. gadā

Nr.	Siltumenerģijas avots	Siltuma jauda, MW	Kurināmais	Piezīmes
1	Biomases koģenerācijas stacija Rūjienas ielā 5, Valkā	10	šķelda	Karsto ūdeni nodrošina daļā ēku
2	Katlu māja Raiņa ielā 12b, Valkā	6.9	šķelda, dīzeļdegviela	Rezerves KM
3	Katlu māja Varoņu ielā 39, Valkā	3.5	šķelda	Karsto ūdeni nodrošina daļā ēku
4	Katlu māja Ērgemē	1.1	Malka, granulas	Karsto ūdeni nodrošina tikai apkures sezonā

22.tabula Vietējie siltumenerģijas avoti Valkas novadā 2021. gadā

Nr.	Pagasts/pilsēta	Skaitis	Uzstādītā jauda, MW	Kurināmā veids
1	Valka	1	0,1	granulas
2	Ērgemes pagasts	2	0,18	granulas, malka
3	Kārķu pagasts	6	0,28	granulas, siltumsūkņi, elektrība
4	Valkas pagasts	3	0,38	granulas
5	Vijciema pagasts	2	0,46	malka, granulas
6	Zvārtavas pagasts	1	0,35	granulas

Valkas pilsētā 2017. gadā tika optimizēta esošo katlu māju darbība – izbūvējot atzarus uz Domes bulvāra katlu māju, Puškina ielas 10 katlu māju un veco depo ēku Raiņa ielā 25A, attiecīgām katlu mājām pievienotās ēkas turpmāk tiek nodrošinātas ar siltumenerģiju no centralizētās siltumapgādes sistēmas. Projekta kopējās izmaksas bija 214 653 euro. Katlu mājai Varoņu ielā 39, Valkā, tika veikta vecā apkures katla ar jaudu 2 MW, demontāža, nomainot to ar diviem 0.95 MW jaudīgiem automatizētiem apkures katliem, kas kopā sniedz līdzvērtīgu jaudu (1.9 MW) un kā kurināmo izmanto šķeldu. Projekta kopējās izmaksas sasniedza 667 783 euro. Laika posmā no 2015. gada līdz 2020. gadam Valkas pilsētā ir nomainīti 338 metri siltumapgādes cauruļu un 120 metri ir izbūvēti no jauna.

VALKAS NOVADS

Ērgemes ciemā, līdzīgi kā citos Ērgemes pagasta ciemos, darbojas neliela lokālā apkures sistēma, kas nodrošina ar siltumu pamatskolu, pirmsskolas izglītības iestādi un vienu daudzdzīvokļu māju, kurā atrodas arī Ērgemes pagasta pārvalde. 2018. gadā tika veikta Ērgemes ciema katlu mājas pārbūve un katlu rekonstrukcija, kā rezultātā tika nomainīts ar malku kurināmais apkures katls, uzstādot automatizēto granulu apkures katlu ar jaudu 0.5 MW.

Kārķu pagastā centralizēta siltumapgāde netiek nodrošināta, jo centralizētā siltumapgādes sistēma ir likvidēta. Daudzdzīvokļu mājās Kārķu pagastā, kuras tika būvētas līdz 1970. gadam, ir izbūvēti dūmvadi lokālai apkurei. Trīs ēkas, kas būvētas vēlāk tika pieslēgtas pie centrālās apkures sistēmas, bez alternatīvām apsildes iespējām, tādēļ šobrīd šo māju iedzīvotāji, izbūvējot lokālo apkuri, izmanto ventilācijas šahtas dūmu izvadīšanai, radot ugunsdrošības riskus. Pašlaik esošās apkures sistēmas ir lokāla rakstura un lielākoties nodrošina publiskās apbūves ēkas (vecu skolas ēku, brīvprātīgo ugunsdzēsēju depo).

Valkas pagastā Sēļu ciema centrā ir lokālā siltumapgāde, kas nodrošina divu daudzdzīvokļu māju apkuri. Pagasta pārvaldes pārziņā ir katlu māja un apkures sistēma Sēļos, kas tika pārņemta no SIA „Lugaži” 1993. gadā pēc tās likvidācijas. Katlu mājai nepieciešamā rekonstrukcija tika realizēta 2018. gadā, nomainot ar malku kurināmo apkures katlu uz automatizēto granulu apkures katlu ar jaudu 0.25 MW. Lugažos daudzdzīvokļu dzīvojamo māju centralizētā apkure ir pašu mājas iedzīvotāju pārvaldīšanā, kā kurināmo izmantojot malku. Saieta namā Lugažu muižā ir uzstādīts granulu apkures katls.

Vijciema pagastā daudzdzīvokļu un individuālajām mājām ir autonomā siltumapgāde ar malku. Vijciema pagasta pārvaldei un tautas namam ir kopīga katlu māja. Vijciema pamatskolā 2009. gadā ierīkota centrālā apkures sistēma, kura apsilda skolas ēku, internāta ēku (bibliotēka, bērnudārzs) un skolas amatu mācības darbnīcu.

Zvārtavas pagastā nav izbūvētas centralizētas siltumapgādes sistēmas, iedzīvotāji, institūcijas un uzņēmējdarbības izmanto lokālās vai individuālās apkures sistēmas. Stepu ciemā projektētās katlu mājas celtniecība nav pabeigta.

Nozīmīgu lomu energoefektivitātes uzlabošanā ieņem arī publisko ēku energoefektivitātes uzlabošana, kas ļauj samazināt publisko ēku enerģijas patēriņu un samazināt nepieciešamās jaudas siltumapgādes nodrošināšanai. Laika posmā no 2015. gada līdz 2021. gadam ir realizēti pašvaldības ēku (galvenokārt, skolu infrastruktūras) energoefektivitātes uzlabošanas un siltināšanas projekti, kā rezultātā 4 pašvaldības ēkās Valkā tika uzlabota energoefektivitāte. Vairākām publiskām ēkām energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi vēl ir veicami.

1.4.7.3. Ūdensapgāde un kanalizācija

Valkas pilsētas, Valkas pagasta ciemos, Kārķu, Ērgemes un Vijciema ciemu iedzīvotājiem ir pieejami centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi. Stepu ciema iedzīvotājiem pieejama ir tikai centralizētā ūdensapgāde.

Ūdensapgādes sistēmai Lugažu un Sēļu ciemā pieslēgts viss dzīvojamais sektors (privātmājas un daudzdzīvokļu ēkas).

Ērgemes pagasta Turnas ciemā esošais artēziskais urbums apgādā tikai Turnas tautas nama un vietējā veikala ēku, bet mājsaimniecības ūdensapgādei izmanto individuālās akas. 2019. gadā Turnā ir uzstādīta ūdens sagatavošanas iekārta. Ciemā nav centralizētas kanalizācijas sistēmas, tiek izmantotas individuālās nosēdakas (notekūdeņu krājrezervuāri)

VALKAS NOVADS

Ērgemes un Kārķu ciemu iedzīvotāji lielākoties ir nodrošināti ar centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu pakalpojumiem. Ērgemē 2019. gadā ir veikti uzlabojumi ūdens sagatavošanā, uzstādot atdzelžošanas iekārtu, kā arī ir veikti uzlabojumi notekūdeņu attīrīšanas sistēmā, pārbūvējot sūknētavu un izbūvējot uzkrājrezervāru, lai optimizētu notekūdeņu plūsmu bioloģiskās attīrīšanas iekārtām.

Zvārtavas pagasta Stepu ciemā nav centralizētas kanalizācijas sistēmas, tiek izmantotas individuālās nosēdakas (notekūdeņu krājrezervuāri). Lai gan iepriekš ciemā tika plānots izbūvēt notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, ierīkot artēzisko urbumu un uzstādīt dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtas, pārbūvēt un paplašināt esošos ūdensapgādes un kanalizācijas tīklus, līdz šim ir izdevies uzstādīt ūdens sagatavošanas iekārtu (2016. gadā), tās uzstādīšanai pielāgojot ūdensapgādes tīklus.

Vijciemā, Stepu ciemā un Turnas ciemā līdz šim nav piesaistīts ES struktūrfondu finansējums ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībai. Vijciema ciema infrastruktūras attīstībai nepieciešams izbūvēt jaunas vai pārbūvēt esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, pārbūvēt esošos un paplašināt ūdensapgādes un kanalizācijas tīklus. Vijciema ciemā nepieciešams veikt Pārupes ielas ūdensapgādes un kanalizācijas rekonstrukciju.

Valkas pilsētā 2017.-2018. gadā tika realizēts ES līdzfinansētais projekts "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Valkā, III kārtā", kura ietvaros tika izbūvēti ūdensapgādes un kanalizācijas tīkli vairākās Valkas pilsētas ielās (Ceriņu, Domes bulvārī, Ērgemes, Kūru, Merķeļa, Poruka, Smilšu, Strautu, Zvaigžņu). Kopumā tika izbūvēti kanalizācijas pašteses tīkli 3171 m apjomā, spiediena kanalizācijas tīkli 154 m apjomā, bet ūdensapgādes tīkli – 3396 m apjomā, kopējām projekta izmaksām veidojot 1 167 065 euro (bez PVN). Projekta rezultātā tika radīta iespēja 260 iedzīvotājiem pieslēgties centralizētajai ūdensapgādes un notekūdeņu novadīšanas sistēmai.

Ūdensapgādes un notekūdeņu sistēmas pieejamība attēlota 23. tabulā. Kopumā, ir vērtējams, ka centralizētās ūdensapgādes pakalpojuma pārklājums Valkas pilsētā un Valkas novada pagastos lielākoties ir labs vai ļoti labs, tomēr, tīklu kvalitāte ir ļoti atkarīga no tīklu nolietojuma. Piemēram, Valkas pilsētā pastāv posmi, kas nebija iekļauti ūdensapgādes tīklu modernizācijas projektos, kā rezultātā to nolietojums ir salīdzinoši liels. Centralizētās kanalizācijas pakalpojumu pieejamība ir zemāka, nekā ūdensapgādei, kā ļoti augsta tā ir vērtējama tikai Valkas pilsētā.

23.tabula Ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas pieejamība novadā

<i>Apdzīvota vieta</i>	<i>iedzīvotāju skaits, kam pieejami ūdensapgādes pakalpojumi %</i>	<i>iedzīvotāju skaits, kam pieejami kanalizācijas pakalpojumi %</i>
Valka	97%	95%
Lugaži	85%	70%

VALKAS NOVADS

Sēļi	95%	85%
Vijciems	95%	70%
Ērgeme	85%	54%
Kārķi	86%	74%
Stepi	92%	-

Valkas novada pašvaldībā kopš 2019. gada ir spēkā decentralizēto kanalizācijas sistēmu jomu reglamentējošie 2019. gada 30. maija saistošie noteikumi Nr.9 "Par decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību Valkas novadā". Noteikumi paredz decentralizēto kanalizācijas sistēmu īpašnieku pienākumus reģistrēt savas sistēmas vienotā reģistrā, kā arī regulāri (vismaz reizi gadā) nodrošināt decentralizētās kanalizācijas sistēmā uzkrājušos notekūdeņu un nosēdumu izvešanu, izmantojot asenizācijas pakalpojumus. Noteikumi attiecas ne uz visu Valkas novada teritoriju – tie darbojas tikai Valkas pilsētā, kā arī piecos ciemos: Lugaži, Sēļi, Vijciems, Ērgeme un Kārķi. Vidējais izvesto notekūdeņu apjoms no decentralizētām kanalizācijas sistēmām 2015.-2020. gadu posmā ir 741 m³ notekūdeņu.

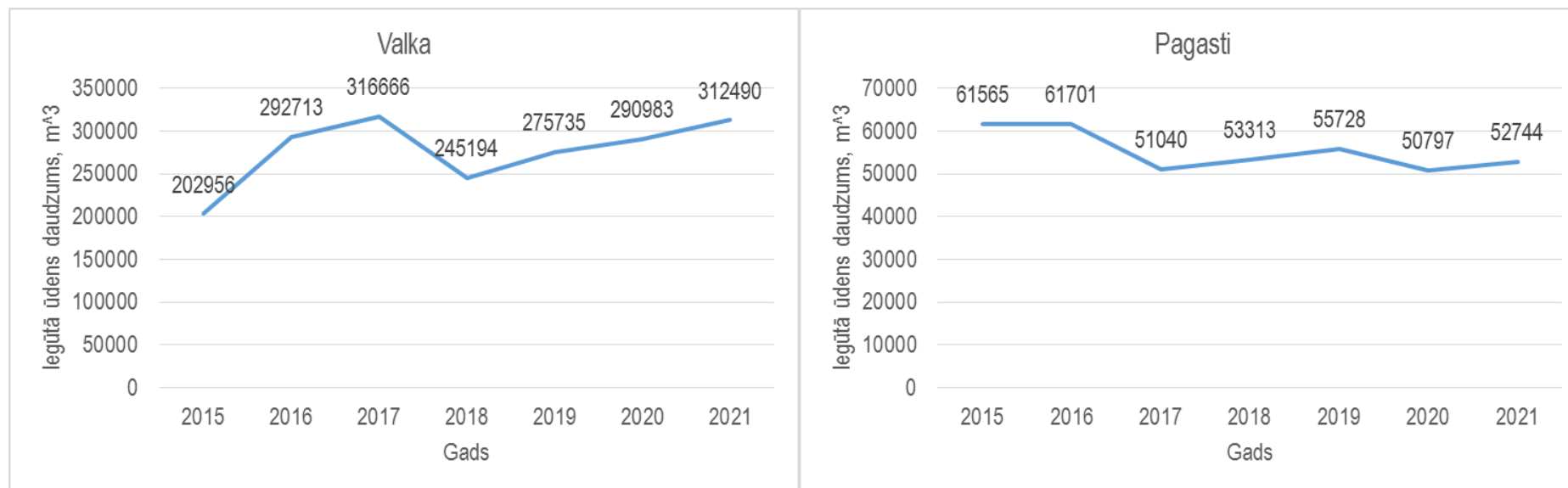
Lielākais ūdens patēriņš un radīto notekūdeņu apjoms ir Valkas pilsēta, pagastu ietvaros lielākais patērētājs ir Lugažu ciems. 2015.-2021. gadu periodā ūdens patēriņš Valkas novadā kopumā ir pieaudzis par vairāk nekā 100 000 m³. Ja salīdzina Valkas pilsētas un Valkas novada pagasta ciemu patēriņu (skat. 13. attēlu), tad Valkas pilsētā tas pieaug, neskatoties uz 2018. gada krasi ieguves kritumu, savukārt pagastos iegūtā ūdens apmērs kopš 2017. gada atrodas vienā patēriņa līmenī.

VALKAS NOVADS

13. attēls Ūdens ieguves apmēri Valkas pilsētā un Valkas novada pagastos

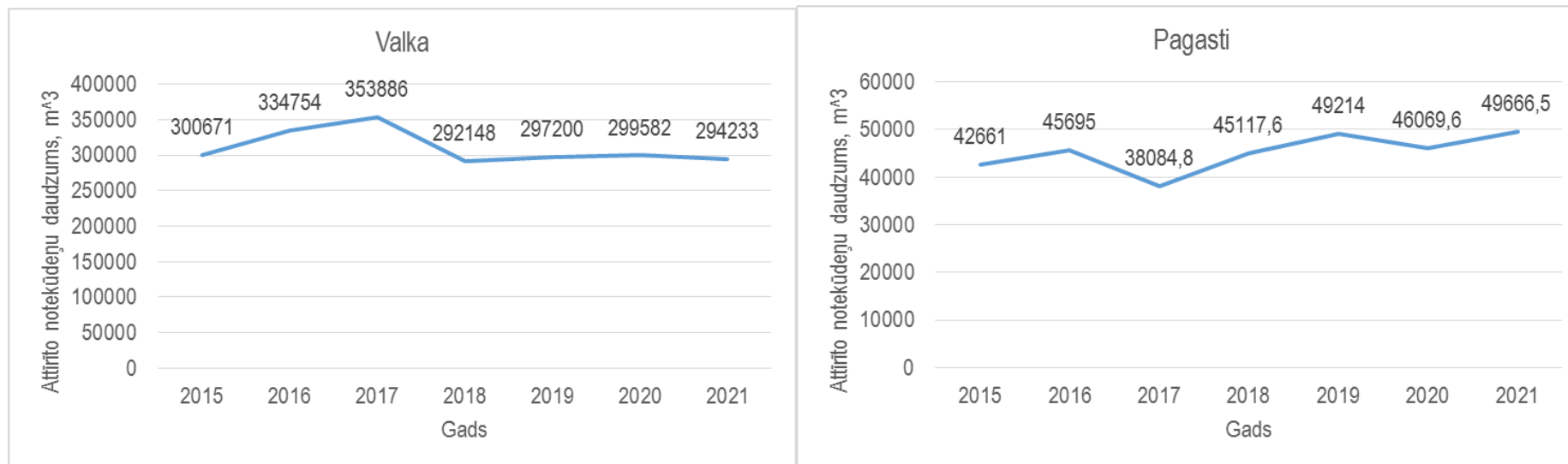
Pēc attīrīto notekūdeņu apmēriem Valkas pilsētā un pagastos ir novērojama pretēja tendence (skat. 14. attēlu) – Valkas pilsētā attīrīto notekūdeņu apmērs kopš 2018. gada krituma ir palicis vienlīdzīgā līmenī, savukārt pagastos ar kritumiem 2017. gadā un 2020. gadā, attīrīto notekūdeņu apjoms palielinās. Pagastos novērojamās tendences ir vērtējamas kā atbilstošas un norāda uz arvien zemāku neuzskaitīto notekūdeņu īpatsvaru (ņemot vērā, ka ūdens ieguvē tiek uzskaitīts Stepu ciems, kur netiek nodrošināta centralizētā notekūdeņu attīrīšana, un, tā kā decentralizētās kanalizācijas noteikumi neattiecas uz šo ciemu, tas norāda uz riskiem, kas pastāv attiecībā uz neattīrītu notekūdeņu novadīšanu dabā), lai gan šajā gadījumā ir jānorāda, ka divi ciemi (Lugaži, Sēļi kopš 2018. gada), kā arī, no 2021. gada vidus, arī Kārķi, pielīdzina attīrīto notekūdeņu apmēru iegūtā ūdens apmēram. Savukārt, Valkas pilsētā novērojamās tendences attiecībā uz iegūtā ūdens/attīrīto notekūdeņu attiecību nav viennozīmīgi vērtējamas – neskatoties uz iegūtā ūdens apmēra pieaugumu, notekūdeņu apmērs mainījies minimāli, lai gan likumsakarībai starp pieaugušo ūdens ieguves un attīrīto notekūdeņu apmēru vajadzētu pastāvēt tendenču līmeni, kas Valkas pilsētas gadījumā kopš 2018. gada nav novērojams.

VALKAS NOVADS

14. attēls Novadīto notekūdeņu apmēri Valkas pilsētā un Valkas novada pagastos

Apskatot Valkas pilsētas ūdenssaimniecības rādītājus, tostarp, ūdens zudumu īpatsvaru (iegūtā ūdens apmērs pret izrakstīto rēķinu apmēru) (skat. 24. tabulu), redzams, ka ūdens zudumu īpatsvars no kopējā iegūtā apjoma veido ievērojamu daļu (vidējais īpatsvars – 46%). Pieņemot, ka ūdens sagatavošanas procesā ūdens zudumi veido 10 %⁴³ no iegūtā ūdens apmēra, vidējais ūdens zudumu īpatsvars 2015.-2019. gadu periodā bija 36 %, kas salīdzinājumā ar citiem ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem, ir lielāki.

Ņemot vērā iepriekš minētos faktoros, ūdenssaimniecības nozarē būtu nepieciešams veikt ūdens zudumu rašanās cēloņu izpēti un to novēršanu, kā arī izvērtēt ūdens zudumu un infiltrāta ietekmi uz iegūtā ūdens/attīrīto notekūdeņu attiecību.

⁴³ Rokasgrāmata pašvaldībām par ūdenssaimniecības pakalpojumu organizēšanu, VARAM, 2011.

VALKAS NOVADS

24. tabula. Ūdens zudumu īpatsvars pret kopējo iegūto ūdens apjomu 2015-2019. gadā

Gads	iegūtais ūdens	Ūdens zudumi, %	Ūdens zudumi, atskatot ieguves zudumus (10%)	Ūdens zudumi citās pašvaldībās ⁴⁴
2015	202956	32,97	22,97	-
2016	292713	49,86	39,86	-
2017	316666	56,43	46,43	-
2018	245194	42,45	32,45	Alūksne (SIA RŪPE) – 21,7% Smiltene (SIA Smiltenes NKUP) – 16,4% Rūjiena (SIA RŪJIENAS SILTUMS) – 11,9%
2019	275735	48,76	38,76	Alūksne (SIA RŪPE) – 17,7% Smiltene (SIA Smiltenes NKUP) – 17,5%

1.4.7.4. Sabiedriskā kārtība un drošība

Sabiedriskās kārtības uzturēšanai Valkas novada administratīvajā teritorijā un Valkas novada pašvaldības saistošo noteikumu izpildes kontrolei Valkas novadā ir izveidota Valkas novada Pašvaldības policija (turpmāk tekstā – VNPP). VNPP personālsastāvu veido trīs štata vietas: pašvaldības policijas priekšnieks, pašvaldības policijas vecākais inspektors un inspektors. Valkā ir arī Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valkas iecirknis.

VNPP galvenais pienākums ir nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību novadā, aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības, īpašumu, sabiedrības un valsts intereses no prettiesiskiem apdraudējumiem. Darba organizācijas jautājumos VNPP sadarbojas ar Valsts policiju, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu un citām institūcijām.

Analizējot sabiedriskās kārtības statistiku pēc konstatētajiem administratīvajiem pārkāpumiem, visvairāk pārkāpumu konstatēti par atrašanos ar atvērtu alkoholisko dzērienu iepakojumu publiskā vietā, par dzīvnieku turēšanas un labturības noteikumu neievērošanu, par privātipašuma nesakopšanu un atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu, par obligāto zemes aizsardzības pasākumu nepildīšanu, par trokšņošanu, kas traucē apkārtējiem, kā arī par apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu.

Lai paaugstinātu VNPP rīcībspēju, veicinātu sabiedrisko kārtību un drošību novadā, ir nepieciešams paplašināt personālsastāvu un turpināt pilnveidot videonovērošanas sistēmu, kā arī turpināt uzlabot materiāli tehnisko bāzi un paaugstināt darbinieku kvalifikāciju.

⁴⁴ <https://www.sprk.gov.lv/content/nozares-raditaji-0>

VALKAS NOVADS

Civilā aizsardzība ir tādu organizatorisku, inženiertehnisku, ekonomisku, finansiālu, sociālu, izglītojošu un zinātnisku pasākumu kopums, kurus īsteno valsts un pašvaldību institūcijas un sabiedrība, lai nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību, kā arī īstenotu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā. Nozīmīgu lomu civilā aizsardzībā ieņem preventīvas pasākumi, kas novērš vai mazina katastrofu riskus, atvieglojot katastrofas rašanās gadījumā radīto noslodzi uz atbildīgiem dienestiem un sabiedrību, kā arī veicina sabiedrības izpratni par veicamajām darbībām katastrofu iestāšanās risku mazināšanai, kā arī veicamajām darbībām to iestāšanās rezultātā.

Valkas novada civilās aizsardzības plāns izstrādāts saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likumu, Ministru kabineta 2017. gada 10. novembra noteikumu Nr.658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju" un atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 29. septembra Nr.582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām" prasībām.

Civilās aizsardzības plāns pieejams publiski Valkas novada pašvaldības mājaslapā⁴⁵.

Saskaņā ar iepriekšminētajiem MK noteikumiem plāns precizējams vienu reizi gadā. 2021. gada 30. septembrī ar Valkas novada pašvaldības protokolu Nr.14 apstiprināts Valkas novada Civilās aizsardzības komisijas nolikums.

Katastrofu pārvaldīšanā iesaistāmie resursi:

- ✓ Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Vidzemes reģiona brigādes Valkas daļa;
- ✓ Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valkas iecirknis;
- ✓ Valkas novada pašvaldība;
- ✓ Valmieras reģionālās vides pārvaldes Valkas daļa;
- ✓ Valsts meža dienesta Valkas mežniecība;
- ✓ Pārtikas un veterinārā dienesta Ziemeļvidzemes pārvalde;
- ✓ A/S "Sadales tīkls" Ziemeļu reģions;
- ✓ Zemessardzes 22. kājnieku bataljons;
- ✓ SIA "Vidzemes slimnīca";
- ✓ Valsts robežsardze;
- ✓ SIA „Latvijas propāna gāze”.
- ✓ Vidzemes reģionālais NMP dienests

⁴⁵ Valkas novada Civilās aizsardzības plāns <http://valka.lv/lv/valkas-novads-1/pasvaldiba-1/civila-aizsardziba/civila-aizsardziba-plans>

VALKAS NOVADS

1.4.7.5. Atkritumu apsaimniekošana

Atkritumu apsaimniekošanu Valkas novadā nodrošina SIA "ZAAO", ar kuru ir noslēgts līgums par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanu Valkas novada teritorijā. Atkritumu savākšanai tiek nodrošināta šādos veidos:

- Šķīroto atkritumu savākšanas laukumi (EKO laukumi) – Valkas novadā tāds ir viens, atrodas Austras ielā 10;
- Atkritumu dalītās savākšanas punkti (EKO punkti) – Valkas novadā tādi ir 31, kas atrodas Valkas pilsētā (15) vai pagastu ciemos (Kārķos (4), Lugažos (2), Ērgemē (2), Vijciemā (2), Omuļos (1), Turnā (1), Sēļos (1), Miekalnā (1), Zaķos (1A0, Stepsos (1)));
- Nešķīroto sadzīves atkritumu konteineri (katrs atkritumu radītājs slēdz līgumu);
- Priekšapmaksas atkritumu maiši;
- Atkritumu konteineri, kas paredzēti Liela izmēra atkritumiem, būvniecības, māsaimniecībā radītiem būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumiem;
- Citi veidi un paņēmieni, ko nosaka atkritumu apsaimniekotājs dalīti savāktu atkritumu uzkrāšanai.

Valkas pilsētā ir izveidots šķīroto atkritumu laukums Austras ielā 10, kur var nodot dažāda veida šķīrotos atkritumus⁴⁶, tostarp, metālu, plēves, sadzīves elektrotehniku, baterijas un akumulators, motoreļļas u.c., bez maksas un par maksu. Laukumā par maksu var nodot arī lielgabarieta atkritumus, turklāt, Valkas novada iedzīvotājiem pašvaldība nodrošina 50 % atlaidi no summas par šāda veida atkritumu nodošanu. Papildus tam, Valkas pilsētas privātmāju iedzīvotājiem, noslēdzot līgumu, ir iespēja bez maksas iegūt dalīto atkritumu konteinerus, kuru apkalpošanu SIA "ZAAO" arī nodrošina bez maksas. Valkas novadā nav neviena aktīva atkritumu poligona.

Viena no atkritumu apsaimniekošanas prioritātēm valstī ir materiālu atgūšana no kopējās atkritumu plūsmas, tādējādi samazinot atkritumu noglabāšanas īpatsvaru. To ir plānots panākt ar papildus dalīto atkritumu savākšanas iespēju izveidi, piemēram, bioloģiski noārdāmo atkritumu šķīrošanas iespējas, tekstilatkritumu šķīrošanas iespējas, kā arī sadzīves bīstamo atkritumu šķīrošanas iespējas. SIA "ZAAO" pašlaik veic darbu pie bioloģiski noārdāmo atkritumu (BNA) pārstrādes rūpnīcas izveides, kas ir pirmais solis, lai Vidzemes reģionā nodrošinātu iespējas nodalīt no sadzīves atkritumu masas bioloģiskos atkritumus.

Lai arī lielākai daļai no Valkas novada iedzīvotājiem ir noslēgti līgumi par atkritumu izvešanu, arvien pastāv problēmas ar videi draudzīgu atkritumu apsaimniekošanu, piemēram, atkritumu noglabāšana neatļautās vietās, kā arī sadedzināšana, kas ir viens no galvenajiem kaitīgo vielu rašanās avotiem. Galvenais uzdevums atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanai ir panākt, lai visi iedzīvotāji, uzņēmēj sabiedrības pilnībā iekļautos ZAAO, lai tiktu savākti un apglabāti visa veida atkritumi, netiktu pieļauta nesankcionēta atkritumu apglabāšana, apkārtējās vides piesārņošana.

⁴⁶ https://www.zaao.lv/lv/eko_punkti/valkaaustras-iela-10

VALKAS NOVADS

1.4.8. Ceļu infrastruktūra

Kopīgais ceļu garums Valkas pilsētā, Ērgemes, Kārķu, Valkas, Vijciema un Zvārtavas pagastos ir 491.696 km, no tiem 223.47 km ir valsts galvenie autoceļi un 268.226 km ir pašvaldības ceļi (skat. 25. tabulu). Valkas novada teritorijā meža ceļu kopējais garums pēc AS „Latvijas valsts meži” datiem ir 247.64 km. Ņemot vērā lielo teritoriju platību, mežu masīvus, ceļu blīvums ir neliels – 0,54 km uz kvadrātkilometru. Šis rādītājs divas reizes atpaliek no Latvijas vidējā rādītāja (1.097 km uz 1 km²) teritorijas.

25.tabula Autoceļu garums novada teritorijā

Novada teritorija	Autoceļu kopgarums pašvaldībā, km	No tiem		Kopējais ceļu blīvums, km / 1 km ²
		Valsts galvenie autoceļi, km	Pašvaldību autoceļi, km	
Valkas pilsēta	44.83		44,83	3,14
Ērgemes pagasts	110.335	42,7	67.635	0,62
Kārķu pagasts	79.71	46,8	32.91	0,64
Valkas pagasts	123,143	65,74	57.403	0,44
Vijciema pagasts	59.228	35,2	24.028	0,42
Zvārtavas pagasts	74.45	33,03	41.42	0,44
Kopā novadā	491,696	223,47	268,226	0,54

Ceļu tīkls novada teritorijā ir nevienmērīgs – Ērgemes un Kārķu pagastos, kur vairāk prevalē lauksaimniecības zemes, ceļu blīvums ir lielāks, savukārt Valkas, Vijciema un Zvārtavas pagastos, kur lielākā daļa no zemes aizņem mežu teritorijas, ceļu tīklojums ir zemāks. Kopumā, Valkas novada pagastos ceļu blīvums ir zems, savienojumu kvalitāte starp pagastu centriem ir laba vai normāla, tomēr, ceļu savienojumi ar mazākiem ciemiem un blīvi apdzīvotām vietām ir sliktāki.

Valkas pilsētas un Valkas pagasta teritoriju šķērso valsts galvenais ceļš A3 (Inčukalns-Valmiera-Igaunijas robeža), kas ir Eiropas nozīmes ceļš E264 (Inčukalns-Valmiera-Igaunijas Republikas robeža). Valkas pagasta teritorijā šī ceļa garums ir 12 kilometri un 5,7 kilometri iet pa Valkas pilsētas ielām. Pa minēto ceļu iet arī tūrisma maršruts VIA Hanseatica. Ceļa posmam, kas atrodas Valkas novadā, 2017., 2018. gadā un 2021. gadā tika veikti remontdarbi, kas saistīti ar ceļa seguma atjaunošanu un infrastruktūras uzlabošanu, kā arī ar ceļus satiksmes drošības uzlabošanas pasākumiem. Piemēram, 2018. gadā no Valkas pilsētas robežas līdz Zemgales ielai tika veikta ceļa rekonstrukcija, kuras ietvaros tika pilnībā rekonstruēts Rīgas ielas posms no rotācijas apļa līdz pilsētas robežai – veikta ceļa segas rekonstrukcija, izbūvēta apgaismota ietve un velosipēdistu celiņš, uzstādītas autobusu pieturas un LED apgaismojums. Līdz ar to,

VALKAS NOVADS

ceļa stāvoklis ir vērtējams kā diezgan labs, tomēr, uz 2022. gadu ir izveidojusies bedru koncentrācija Valkas pilsētas apvedceļa posmā no Zemgales ielas krustojuma līdz Varoņu ielas krustojumam⁴⁷.

Novada teritoriju šķērso šādi valsts reģionālie autoceļi:

- P22 Valka – Rūjiena;
- P23 Valka – Vireši;
- P24 Valka – Smiltene.

Ceļš P22 šķērso trīs pagastus Kārķu, Ērgemes un Valkas pagastus. Šis ceļš savieno Valku ar Rūjieni un iet cauri diviem pagastu centriem Kārķiem un Ērgemi. 2015. gadā tika pabeigta ceļa posma rekonstrukcija no Kārķiem līdz Naukšēniem, kur vecā grants seguma ceļa vietā tika uzbūvēts asfalta ceļš.

Ceļš P23 Valka-Vireši šķērso Valkas pagasta lielāko ciemu Sēļi un iet arī caur Zvārtavas pagasta centru Stepi. Asfalts ir tikai posmā Valka-Gaujas tilts, t.i., 14 kilometri. Zvārtavas pagastā asfalts ir tikai caur centru Stepi 730 metru garumā. Lai uzlabotu saikni starp Valku uz Zvārtavas pagastu, ir nepieciešams noasfaltēt ceļa posmu Gaujas tilts-Stepi. Ceļam vairākos posmos 2020. un 2021. gadā ir veikti remontdarbi:

- Ceļa posmam no krustojuma ar valsts reģionālo autoceļu P24 Valka-Smiltene līdz Gaujas tiltam tika veikti darbi – iesēdumu un ceļa profila labošana, ar sekojošu virsmas apstrādi;
- Ceļa posmam no Gaujas tilta līdz Zaķiem ir veikti grants seguma atjaunošanas darbi.

Ceļš P24 ir ar melno segumu un tas šķērso Valkas pagastu un Vijciema pagastu attiecīgi 10,9 kilometru un 15,9 kilometru garumā.

Pagastu teritorijas šķērso šādi valsts vietējie autoceļi:

- ✓ Valka – Pedele – Ērgeme (V236);
- ✓ Valka – Dadži (V258);
- ✓ Ausekļi – Burga (V259);
- ✓ Cirgaļi – Palsmane – Ūdrupe (V248);
- ✓ Vecbilska – Cirgaļi (V229);
- ✓ Ērgeme – Turna – Daksti (V237);
- ✓ Ērgeme – Omuļi – Igaunijas robeža (V256);

⁴⁷ https://vceli.lv/#_bedres

VALKAS NOVADS

- ✓ Piksāri – Veckārķi (V180);
- ✓ Burtņieki – Ēvele – Daksti – Veckārķi (V231);
- ✓ Kārķi – Upeslejas (V257);
- ✓ Puikule – Rencēni – Vēveri (V112);
- ✓ Naukšēni – Omuļi (V230);
- ✓ Cempi – Brenguļi – Trikāta – Vijciems (V182);
- ✓ Strenči – Vijciems – Mežmuiža (V240);
- ✓ Lipši – Spicrāmis (V261).

Ērgemes, Kārķu, Vijciema un Valkas pagasta centrus ar Valkas pilsētu vieno asfaltēti ceļi. Pagastu ceļi ir ar grants un grunts segumu, ar asfalta segumu ir tikai daļa no ciemu ielām. Pagastu ceļi lielākoties ir sliktā stāvoklī, jo pašvaldībai trūkst līdzekļu to remontam un uzturēšanai.

Novada teritorijā pavisam darbojas 4 degvielas uzpildes stacijas 1 dabas gāzes uzpildes stacija un 1 elektrozlādes stacija, kas lielākoties ir koncertētas Valkas pilsētā, vienai degvielas uzpildes stacijai atrodies Ērgemē.

26.tabula Attālumi pa autoceļiem, km un pavadītais laiks, min

Ceļa garums	Valka	Ērgeme	Kārķi	Stepi	Vijciems	Smiltene	Valmiera	Laiks, min	Valka	Ērgeme	Kārķi	Stepi	Vijciems	Smiltene	Valmiera
Valka		13	29	36	24	45	48,5	Valka		14	28	37	21	41	47
Ērgeme	13		17	49	36	57,5	48	Ērgeme	14		16	51	33	56	51
Kārķi	29	17		66	53	55	43,5	Kārķi	28	16		60	49	53	46
Stepi	36	49	66		27	35	67	Stepi	37	51	60		35	40	63
Vijciems	24	36	53	67		22	37	Vijciems	21	33	49	35		22	41
Smiltene	45	57,5	55	35	22		35	Smiltene	41	56	53	40	22		33
Valmiera	48,5	48	43,5	27	37	35		Valmiera	47	51	46	63	41	33	

VALKAS NOVADS

1.4.9. Tūrisma infrastruktūra

Valkas novadā ir plašas iespējas veidot daudzveidīgu tūrisma piedāvājumu, sākot no dabas tūrisma līdz aktīvajam tūrismam, izmantojot katra Valkas novada pagasta un Valkas pilsētas specifiskās priekšrocības, ko sniedz daba, teritorijas izvietojums un esošā infrastruktūra. Potenciāls tūrisma resurss Valkas pilsētā ir militārie pazemes bunkuri, to attīstība nākotnē varētu kļūt par savdabīgu starptautiskas nozīmes tūrisma objektu. Potenciāls tūrisma resurss Valkas novadā ir arī Ērgemes pilsdrupu renovācija un teritorijas attīstība, kas šobrīd pakāpeniski tiek realizēta, veicot pilsdrupu renovācijas darbus. Liela loma tūrisma attīstībā ir mājražotāju iesaistei tūrisma maršrutos. Katrai novada teritorijai piemīt savas īpatnības, lai novadā izveidotos plašs tūrisma piedāvājums.

Galvenie tūrisma produkti, ko Valkas novadā var piedāvāt ir:

- Kultūrvēsturiskais tūrisms, tostarp arī izziņas tūrisms;
- Aktīvais tūrisms (tajā skaitā arī sporta tūrisms) – slēpošana, slidošana, braukšana ar velosipēdu, skriešana, pastaigas;
- Dabas tūrisms, tostarp ekotūrisms (dabas izziņošana);
- Lauku tūrisms, t.sk. ģimenes atpūta laukos (ogošana, sēņošana, medības u.c.), potenciāli iekļaujot mājražotājus un zemnieku saimniecības.

Lauku ainavas veidošanai, aizsardzībai un apsaimniekošanai ir svarīga loma, lai tiktu saglabāta daudzveidīga un pievilcīga ainava, kas veicinātu iedzīvotāju piesaisti laukiem, līdz ar to arī tūrisma attīstību. Ainavu veidošana ir cieši saistīta ar dažādu nozaru attīstības plāniem (lauksaimniecības, mežsaimniecības, ūdenssaimniecības, tūrisma u.c.), tāpēc, saskaņojot to savstarpējās intereses ar ainavu aizsardzības mērķiem, ir iespējams saglabāt ainavu bioloģisko daudzveidību, to estētisko un kultūrvēsturisko vērtību. Novada bagāto kultūras vidi veido dažādi festivāli, izstādes, koncerti, aktīvās atpūtas pasākumi, starptautiski sporta pasākumi, aktīva sadarbība pierobežas pasākumu rīkošanā ar Igaunijas pilsētu Valgu.

Ņemot vērā pašreizējo situāciju ar COVID-19 pandēmiju un tās radītiem ierobežojumiem, būtisku nozīmi tūrisma jomā ieņem objekti, kas ir apskatāmi dabā, ārpus telpām. Katra no Valkas novada administratīvām teritorijām ir spējīga piedāvāt šāda veida tūrisma iespējas, izmantojot savu dabas liegumu, Gaujas, kā arī kultūrvēsturisko objektu un ainavu potenciālu.

Tūrisma pakalpojumi novadā

Valkas novadā darbojas divi tūrisma informācijas sniedzēji: Valkas Tūrisma un informācijas birojs (turpmāk tekstā TIB) un Kārķu pagastā – Tūrisma informācijas punkts (turpmāk tekstā TIP). Visā Valkas novadā, izņemot Kārķu pagastu, kur 2014. gadā ir uzstādītas jaunas kartes, pakāpeniski tiek liktas jaunas un atjaunotas esošās kartes, kā arī norāžu zīmes uz tūrisma objektiem. Ekspedīcijām pa Valkas novadu var izmantot gida pakalpojumus.

Valkas novadā ir pārstāvētas četru veidu apmešanās vietas – septiņi viesu nami, trīs brīvdienas – lauku mājas, vieni apartamenti un divi hosteļi. Kā papildus servisu naktsmītņu pakalpojumu sniedzēji piedāvā telšu vietas un traileru vietas. Ēdināšanas pakalpojumu serviss ir svarīgs ne tikai tūristiem, bet arī vietējiem iedzīvotājiem, tomēr, šajā jomā Valkas novadā nav plaša izvēle – Valkas pilsētā ir piecas ēdināšanas iestādes: trīs kafējnīcas, viena ēdnīca un viens

VALKAS NOVADS

bistro, bet pagastos šādi pakalpojumi netiek sniegti. Izklaides iespējas pamatā tiek nodrošinātas novada kultūras un tautas namos, kur tiek rīkoti dažāda veida pasākumi. Valkas novadā nav pieejams neviens nakts klubs vai bārs.

Tūrisma resursi ir dabas un cilvēku veidotu faktoru un norišu kopums, kas piesaista tūristu garīgās, emocionālās, fiziskās un dziednieciskās intereses. Zemāk tekstā, apakšnodaļās ir sniegts Valkas novadā pieejamo tūrisma resursu raksturojums.

Valkas pilsēta

- ✓ Valkas Novadpētniecības muzejs;
- ✓ Valkas Lugažu Evanģēliski Luteriskā baznīca, skatu tornis;
- ✓ Kultūras un atpūtas parks ar brīvdabas estrādi un skulptūru „Koklētājs”;
- ✓ Jāņa Cimzes piemineklis Cimzes kapos;
- ✓ Piemineklis Kārlim Ulmanim;
- ✓ Vācu karavīru kapi;
- ✓ Tiesas (Bijusī baronā fon Vrangeļa dzīvojamā māja, celta 1845. gadā);
- ✓ Vienīgā Jūgendstila ēka Valkā (Sākotnēji ēkā atradās Valkas apriņķa valde, tagad šeit atrodas Latvijas Valsts policija);
- ✓ Brāļu kapu memoriāls Otrajā pasaules karā kritušajiem cīnītājiem;
- ✓ “Senlatviešu karavīrs” – piemineklis 1919. gada brīvības cīņās kritušajiem;
- ✓ Valkas pilsētas kultūras nams;
- ✓ Pareizticīgo baznīca;
- ✓ Valkas dižakmens;
- ✓ Līgavu akmens;
- ✓ Pedeles dabas taka ar lapeni;
- ✓ Valgas – Valkas Dvīņu pilsētas centrs;
- ✓ Monuments “Veltījums Latviešu Pagaidu Nacionālajai padomei”;
- ✓ Vides objekts “Burti Valka”;
- ✓ Sarkanās klintis;
- ✓ Valkas dzelzceļa stacija Valka II, aktivitāte brauciens ar sliežu velosipēdu;
- ✓ Alus darītava “Vōru ūlletehas”, kas atrodas uz divu valstu robežas;
- ✓ Stipro alkoholisko dzērienu ražotne “WALK handmade”

Valkas pilsētā ir iespēja iepazīties ar Valkas novadpētniecības muzeja daudzveidīgo krājumu. Muzejs, kas atrodas vēstures pieminekļī – bijušajā skolotāju seminārā, ir vienīgā vieta, kur vēsturiskajā vidē var iepazīties ar Jāņa Cimzes un draudzes skolotāju semināra audzēkņu daudzveidīgo darbu. Te arī 1868. gada 21. maijā notika Indriķa Zīles organizētā Dziesmu diena – pirmā Valkas novadā un Latvijā. Arī politiskā ziņā Valkai ir liela nozīme valsts vēsturē – 1917. gadā te sanāk Latvijas Zemnieku savienības dibināšanas kongress, pēc pusgada te dibina Latviešu Pagaidu Nacionālo padomi, bet 1918. gada 15. novembrī Valkā tiek nolemts proklamēt Latviju kā neatkarīgu demokrātisku republiku. Nozīmīgs ir arī fakts, ka Valkas pilsētā pirmo reizi atklātībā plīvo Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs un pirmo reizi tiek nodibināta vidusskola ar latviešu mācību valodu.

Pilsēta ir viena no pirmajām, kurā tiek uzcelts piemineklis I Pasaules karā un brīvības cīņās kritušajiem varoņiem. Valkas Evanģēliski luteriskās baznīcas skatu tornī ir iespēja iepazīt dvīņu pilsētas no cita skatu punkta. Valkas pilsētā ir plašas iespējas aktīvi atpūsties, izmantojot Valkas ģimnāzijas sporta halli, Valkas pilsētas stadionu, skeitparku, un BMX trasi. Aktīvi atpūsties var arī pie pilsētas ezera „Zāģezers”, kur var nopeldēties, smilšu pludmalē uzspēlēt volejbolu, kā arī izbraukt ar SUP dēļiem, pastāv iespēja iznomāt kajakus. TIB ir iespējams iznomāt velosipēdus, izmantot aktīvās atpūtas piedāvājumu – braucienu pa

VALKAS NOVADS

mūsdienās neizmantotajām dzelzceļa sliedēm. Pie Valkas-Valgas robežas ir izveidota Pedeles dabas taka un Putras kalnā uzstādīta lapene, kur paveras skaists skats uz abām pilsētām.

Ērgemes pagasts

- ✓ Ērgemes pilsdrupas;
- ✓ Ērgemes baznīcas drupas
- ✓ Cepurkalns (Garais kalns);
- ✓ Viesu nams "Ausmas";
- ✓ "Saulainā ieleja";
- ✓ Mūrbūdu sidra darītava.

Ērgemes pagastā ir nepieciešamie priekšnosacījumi dabas tūrisma un specifisku interešu grupu tūrisma attīstībai, jo pagasta dabas resursi izceļas ar ainavisko pievilcību un daudzveidību. Tūristu piesaistes objekti ir arī bagātais kultūras un dabas pieminekļu klāsts. Kopumā vērtējot pagasta dabas objektu potenciālu izmantošanai tūrismā, tas uzskatāms par pietiekami bagātu, daudzveidīgu un unikālu. Teritorijas ainaviskās vērtības, augstā bioloģiskā daudzveidība un samērā labā ceļu infrastruktūra var būt tūrismu veicinoši faktori. Šī iemesla dēļ teritoriju var izmantot arī vides izglītības mērķiem.

Viens no nozīmīgākajiem dabas tūrisma resursiem ir liegums „Sedas purvs”. Tā ir teritorija ar lielu ainavu, biotopu un bioloģisko daudzveidību. Sedas purvs piesaista daudzas putnu sugas, īpaši pavasara un rudens migrāciju laikā. Tas ir piemērots laiks putnu vērošanai. Kā dabas tūristu piesaistes objekti pagastā ir: Sedas purva ainava (izstrādātā un izstrādē bijusī purva daļa un daļas, kurās cilvēka darbība ir bijusi minimāla); apkārtnes meži, palieņu pļavas, fauna (galvenokārt putni), flora. Nozīmīgs rekreācijas objekts ir daudzās ūdenstilpnes. Speciālas atpūtas vietas ir ierīkotas pie Suķiera un Valža ezeriem. Tajās tiek plānots turpināt labiekārtošanas un uzturēšanas darbus – inventāra izvietojumu un uzturēšanu, sakopšanu un atkritumu savākšanu. Pagasta teritorijā atrodas vairāki nozīmīgi kultūras tūrisma resursi, kā, piemēram, Ērgemes pilskalns, Ērgemes viduslaiku pils, Ērgemes baznīcas drupas.

Ērgemes viduslaiku pils ir attīstāmais kultūrvēsturiskais tūrisma objekts. Attīstības koncepcija paredz pakāpenisku pilsdrupu atjaunošanu, paralēli ieviešot kultūrvēsturiskas aktivitātes pilsdrupu teritorijā, piemēram, bruņinieku turnīrus⁴⁸. 2021. gadā tika pabeigti Ērgemes pilsdrupu Ziemeļu torņa atjaunošanas darbi. Tam ir izbūvēta jauna jumta konstrukcija un dakstiņu jumts, iebūvētas jaunas galvenās ieejas durvis, kā arī izbūvēta grīda 4. stāvā un uzstādīta zibensaizsardzība. Pagaidām ar tūrismu saistītas ekonomiskās aktivitātes gan neieņem būtisku lomu. Lauku māju un tūristu apmetņu tīkls pagastā attīstīts daļēji, tomēr tam varētu būt nozīmīga loma tradicionālo nodarbinātības veidu ieņēmumu papildināšanai, it īpaši vasaras sezonā.

Kārķu pagasts

- ✓ Briežu dārzs "Jasmīni";
- ✓ Zemnieku saimniecība "Rudzīši";
- ✓ Kārķu baznīca (pozicionējas arī kā laulību baznīca);
- ✓ Spiģu ala un avots „Rūceklītis”;
- ✓ Dabas taka "Lustiņdruva”;
- ✓ Vēsturiska ekspozīcija Informācijas punktā;

⁴⁸ Ērgemes viduslaiku pils attīstības stratēģija, http://valka.lv/wp-content/Valka/Strat_Ergemes_pils_25_05_2017.pdf

VALKAS NOVADS

- ✓ Veckārķu pils;
- ✓ Strautmaļu dižliepa;
- ✓ Naglu dižvītols;

- ✓ Bezdibeņa purvs un ezers;
- ✓ Dižkoki, kultūrvēsturiskie un īpatnējie koki.

Galvenie tūrisma attīstības veidi un vērtības Kārķu pagastā ir kultūrvēsturiskais (izziņas) tūrisms – ainavu, kultūras, vēstures un dabas pieminekļu apskate, kā arī lielu, vērienīgu kultūras pasākumu apmeklēšanas iespējas, lauku tūrisms – ģimeņu atpūta laukos, ogošana, sēņošana, makšķerēšana, medību tūrisms – organizētas medības. Lustiņdruvās dabas taka atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Kārķu pagastā uzsākts Latvijas mērogā jauns tūrisma veids – talku tūrisms. Tas notiek Meža dienu laikā, kad tiek rīkotas arī koka auto sacensības. Šim tūrisma produktam ir arī potenciālas iespējas kļūt starptautiski atpazīstamam. Pagasta teritorijā ir valsts mēroga arheoloģijas piemineklis – Smilškalnu (Zviedru) senkapi.

Pagastā infrastruktūrai ir potenciālas iespējas dažādu sporta, mākslas, kristīgu, izglītojošu u.c. nometņu, plenēru rīkošanai. Šādu pasākumu dalībnieki parasti ir arī potenciāli tūristi, kuri iepazīst pagastu, novadu. Kārķu pagastā uz Valkas un Naukšēnu novada robežas, Kārķu ciema centrā un karšu paviljonā pie Lustiņdruvās izvietotas 8 dažādas kartes – Kārķu pagasta, Valkas novada, Ziemeļu stīgas ceļa kartes ar tūrisma objektu aprakstiem latviešu, igauņu un angļu valodā. Tas veiksmīgi palīdz tūristiem arī bez gida orientēties apkārtnē. Tūrisma informācijas punktā iespējams maršrutus sastādīt individuāli, atbilstoši grupas interesēm.

Valkas pagasts

- ✓ Rakstnieces Velgas Krīles memoriālā istaba (pašvaldība V.Krīles piemiņai veltīto muzeju plāno ierīkot netālu no Lugažmužas esošajās mājās "Šautras");
- ✓ Z/S „Krašiņi”
- ✓ Lauku sēta „Jaunāres”;
- ✓ Piemājas saimniecība „Kalnbundas”;
- ✓ Zīles dabas taka;
- ✓ Vekšu dabas taka;
- ✓ Burgas paliņu pļavas;
- ✓ Lugažu muiža un parks;
- ✓ Jaunvīndedzes, piemineklis ģenerālim Pēterim Radziņam;
- ✓ Pīnas kapi.
- ✓ Kokšu ezeru dabas taka.

Valkas pagastā divas saimniecības piedāvā aktīvo tūrisma veidu – izjādes ar zirgiem („Kalnbundas” un „Jaunāres”). Valkas pagastā atrodas trīs dabas takas – Kokšu, Zīles un Vekšu, kas iepazīstina ar daudzveidīgo Valkas novada dabu. Dabas takas atrodas Ziemeļgaujas aizsargājamo ainavu apvidū. Apkārt Kokšu ezeriem izveidota dabas taka 2,7 km un 4,5 km garumā, velobraucējiem 7 km garumā, kā arī ir iekārtotas Latvijas Valsts mežu atpūtas un ugunsкура vietas. Pie Gaujas krastiem ir divas labiekārtotas atpūtas vietas, kurām ir nodrošināta ērta iebraukšana ar auto.

Vijciema pagasts

Pagasta centrā saglabājušās daudzas 19. gadsimtā celtās muižas ēkas. Vijciemā ir vismaz 7 unikāli objekti, kas pelna ievērtību arī šodien:

VALKAS NOVADS

- ✓ Vijciema Evaņģēliski Luteriskā baznīca;
- ✓ Vijciema Celītkalns;
- ✓ Kankarišu iezis;
- ✓ Vijciema Čiekurkalte;

- ✓ Bergervilla;
- ✓ Etnogrāfiska sēta „Ielīcas”
- ✓ Bītarīnkalns

Kā iecīnītākā pagasta teritorijā tūristu vidū ir Gaujas upe (ūdenstūrisms) un tās apkārtnē. Pagastā atrodas vairāki valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi – senkapi. Vijciema pagastam ir labas tūrisma attīstības iespējas. Pagasta teritorijā ir pietiekoši daudz skatāmu dabas un kultūrvēstures pieminekļu. Vijciema Evaņģēliski Luteriskā baznīca ir celta 1852. gadā – viena no astoņām Latvijā, kas pilnībā celta no koka ar īpašu dēlīšu apšuvumu. Ceļa posmā Vijciems-Valka atrodas etnogrāfiskā sēta „Ielīcas”. Šeit tika filmētas divas Latvijas populārās filmas – "Pūt vējiņi" un "Vilkaču mantinieci". Šī vieta sniedz ieskatu, kā latvieši dzīvojuši pirms aptuveni 100-150 gadiem. 5 km no Vijciema, Mežmuižā, atrodas Čiekurkalte, kas celta 1895. gadā. Tā joprojām darbojas, pildot gan pamatfunkciju, gan arī muzeja funkcijas. Celiškalns – pilskalns, kas ir viens no lielākajiem novada pilskalniem, kā arī Bītarīnkalns ar saviem svētakmeņiem.

Zvārtavas pagasts

- ✓ Cirgaļu skatu tornis;
- ✓ Cirgaļu iekšzemes kāpas;
- ✓ Salaiņa ezers;
- ✓ Atpūtas bāze "Mednieki";
- ✓ Viesu nams "Salaiņi";
- ✓ Jāņa Lūsēna mūzikas nams "Ozolu skola".

Cirgaļu skatu tornis un stāvlaukums, ceļa Valka-Vireši malā – aizsargājamo ainavu apvidus „Ziemeļgauja” teritorijā izbūvēts skatu tornis, no kura 27 metru augstumā paveras skats uz Gauju, tās līkločiem un apkārtnes pļavām un mežiem.

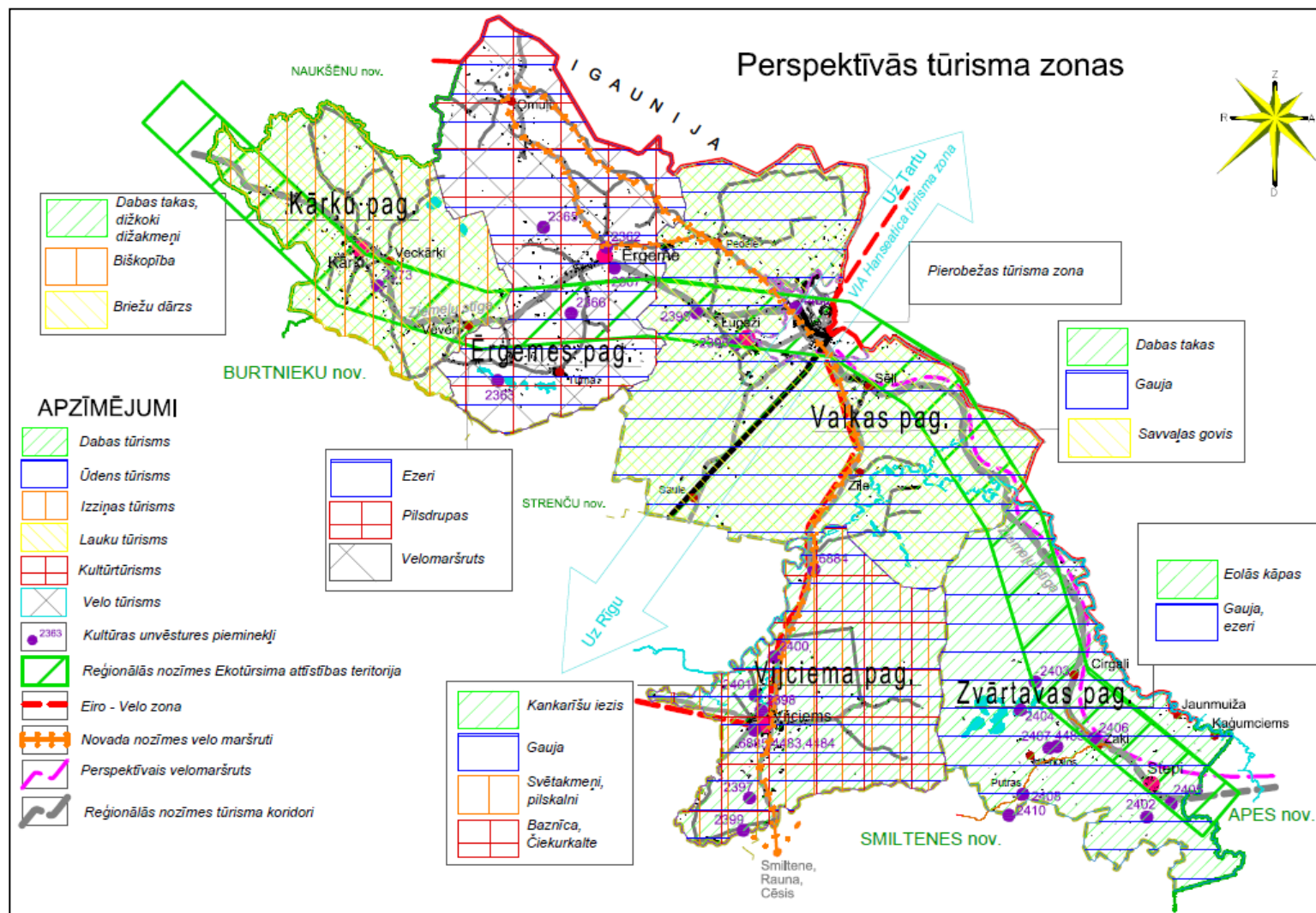
Pagastā ir potenciāls tūrisma attīstībai, kas nav pilnvērtīgi izmantots. Zvārtavas pagasta reljefs, kas nav tipisks Valkas novadam kopumā, kopā ar Gaujas līkločiem, rada labu potenciālu dažādu pastaigu un pārgājienu maršrutu izveidei ar neredzamiem sarežģītāku smaguma pakāpi, nekā citās Valkas novada teritorijās. Pagasts ir bagāts ar ūdeņiem. Te var ceļot ar laivām pa Gauju vai atpūsties pie kāda no novada lielākajiem ezeriem. Pagastā ir divas viesu mājas "Mednieki" un "Salaiņi", kas piedāvā nakšņošanu gan telpās, gan telšu vietās un atrodas Salaiņa ezera krastā, kā arī atpūtas vietas „Rozītes”, Gaujas upes krastos. Pagastā ir arī Otrā pasaules kara Brāļu kapi, kas ir iekļaujami tūrisma maršrutos.

VALKAS NOVADS

18.attēls. Tūrisma zonas

2.SVID analīze

2.1.Pašreizējā situācija

27.tabula Pašreizējās situācijas SVID analīze

<p style="text-align: center;">Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daudzveidīgas vispārējās un profesionālās ievirzes izglītības pieejamība, sakārtots skolu tīkls; • Drošas satiksmes attīstība; • Uz inovācijām tendēti uzņēmumi; • Dažādas lauksaimniecības nozaru produkcijas ražotāji; • Veiksmīga sadarbība ar NVA (tostarp, bezdarbniekiem pieejama profesionāla apmācība, kvalifikācijas paaugstināšana); • Nav bīstamu ražotņu, kas radītu draudus iedzīvotāju veselībai un dzīvībai; • Laba IT infrastruktūra Valkas pilsētā (optiskais kabelis); • Laba sadarbība ar Valgas pilsētu (Igaunija). 	<p style="text-align: center;">Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazinājums; • Bezdarba struktūra; • Nepietiekami izmatota esošā infrastruktūra; • Nepietiekama pakalpojumu pieejamība (Banka, viesnīcas, u.c.); • Kvalitatīvu cilvēkresursu un tiem aktuālā piedāvājuma trūkums; • Nepietiekami sabiedriskā transporta pakalpojumi saiknei ar Valkas pilsētu; • Koplietošanas infrastruktūras kvalitāte un uzturēšana; • Ierobežots pieejama dzīvojamā fonda piedāvājums.
<p style="text-align: center;">Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piesaistīt ES fondu un programmu, kā arī citu resursu finansējumu novada teritorijas vienlīdzīgai attīstībai; • Turpināt uzlabot novada infrastruktūru; • Sabiedrības aktīvāka iesaiste pašvaldībai aktuālo problēmu risināšanā; • Jaunu darba vietu veidošanas veicināšana; • Iedzīvotāju motivēšana iesaistīties kvalifikācijas paaugstināšanā, pielāgojot apmācību programmas darba tirgus un iedzīvotāju vajadzībām; • Darba devēju iesaistīšanās bezdarbnieku apmācībās; 	<p style="text-align: center;">Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jauniešu aizplūšana uz reģionālajām pilsētām, vai ārzemēm; • Darbspējīgo iedzīvotāju emigrācija; • Cilvēkresursu nespēja pielāgoties tirgus izmaiņām; • Infrastruktūras degradācija; • Iedzīvotāju nespēja pielāgoties pašvaldības ieviestajiem pakalpojumu jauninājumiem (atstumtības drauds); • Iedzīvotāju pasivitātes saglabāšanās pašvaldības attīstības jautājumos.

VALKAS NOVADS

- Mērķēts atbalsts ģimenēm ar bērniem;
- Sadarbības stiprināšana ar Valgas pilsētu (Igaunija), kopīgu projektu realizācija;
- Kvalitatīvu cilvēkresursu piesaiste, radot tiem pievilcīgu piedāvājumu;
- Trūkstošo pakalpojumu attīstības veicināšana;
- Esošā pakalpojuma modeļa pārskatīšana, padarot to elastīgāku;
- Pašvaldības pakalpojumu digitalizācija, viedo risinājumu ieviešana.

2.2.Zemes izmantošanas struktūra

28.tabula Zemes izmantošanas struktūras SVID analīze

<p style="text-align: center;">Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sabalansēts teritorijas plānojums un zonējums; • Zemes pieejamība dažāda veida saimnieciskās darbības realizācijai; • Novadā nav izvietoti izteikti vidi piesārņojuši ražošanas objekti; • Zaļo zonu un parku īpatsvars un to attīstība; 	<p style="text-align: center;">Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nekoptas meliorāciju sistēmas; • Zvārtavas pagasta nelīdzenais reljefs; • Sedas upes piesārņojums; • Vijciema HES; • Zemes gabalu sadrumstalotība; • Degradēto teritoriju apmērs.
<p style="text-align: center;">Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Attīstīt dabas tūrisma, t.sk. dabas teritorijās veidojot atbilstošu infrastruktūru; • Labiekārtotu atpūtas zonu izveide; • Pilsētas un piepilsētu mežu un meža parku veidošana un izmantošana iedzīvotāju aktīvai atpūtai; • Degradēto teritoriju revitalizācija un atgriešana ekonomiskajā apritē. 	<p style="text-align: center;">Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ainavas degradācija lauku teritorijās; • Ar lauksaimniecību radītais dabas piesārņojums; • Zemes izmantošanas attīstības cieša atkarība no publiskās infrastruktūras kvalitātes.

2.3.Uzņēmējdarbības vide

29.tabula Uzņēmējdarbības vides SVID analīze

<p style="text-align: center;">Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piemērotas teritorijas un infrastruktūra uzņēmējdarbības uzsākšanai vai paplašināšanai; • Novada ģeogrāfiskais novietojums; • Mežiem bagāta teritorija; • Nozīmīga ceļu infrastruktūra (atrašanās uz E264); • Dzelzceļa pieejamība; • Pašvaldības atbalsts ES līdzfinansējuma projektu realizācijā. 	<p style="text-align: center;">Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mazs iedzīvotāju skaits; • Neattīstīts preču pārvadāšanas infrastruktūras potenciāls; • Attālums līdz ekonomiskajiem centriem (Rīga); • Mainīgas kvalitātes ceļu tīkls ārpus pilsētas robežām; • Ierobežots cilvēkresursu piedāvājums.
<p style="text-align: center;">Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktūras attīstība; • Informācijas tehnoloģiju un inovāciju ieviešana uzņēmējdarbībā; • Sadarbība ar uzņēmējiem nepieciešamo cilvēkresursu piesaistē; • Degradēto teritoriju revitalizācija un pielāgošana uzņēmējdarbības vajadzībām. 	<p style="text-align: center;">Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valsts likumdošanas izmaiņas; • Ekonomisko tendenču izmaiņas; • Attīstības potenciāla trūkums.

2.4.Infrastruktūras attīstība

30.tabula Infrastruktūras attīstības SVID analīze

<p style="text-align: center;">Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pilsētā ir pieejama kvalitatīva inženiertehniskā infrastruktūra; • Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība Valkā un pagastu centros; • Informācijas tehnoloģiju pieejamības dažādība; • Ir nodrošināta kvalitatīva sporta infrastruktūra lielākā daļā no novada teritorijas; 	<p style="text-align: center;">Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nesakārtoti daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pagalmi; • Ūdenssaimniecības infrastruktūras kvalitātes problēmas pagastos, centralizētās kanalizācijas pieejamība; • Publiskās infrastruktūras uzturēšana un attīstība. • Sporta infrastruktūras trūkums Zvārtavas pagastā.
---	--

VALKAS NOVADS

- Katrā pagastā ir pieejamas kultūras iestādes (bibliotēka, kultūras nams);
- Labiekārtotu vietu pieejamība brīvdabas pasākumu organizēšanai.

- Nepietiekams sabiedriskā transporta savienojuma tīkls starp pagastiem un Valku;
- Neizmantoti tūrisma resursi, tajā skaitā labiekārtotu atpūtas vietu trūkums vairākās novada teritorijās;
- Nepietiekams veloceļu tīkls;
- Nepietiekams, novecojis ielu apgaismojums.

Iespējas

- ES fondu piesaiste dažādu infrastruktūras objektu attīstībai;
- Sabiedriskā transporta attīstības veicināšana, ieviešot viedus risinājumus sasniedzamības nodrošināšanai;
- Uzlabojumi gājēju un velobraucēju drošībai;
- E-vides pakalpojumu attīstība;
- Potenciāla izmantošana dabas tūrisma attīstībā;
- Investīciju piesaiste tūrisma pakalpojumu attīstībā;
- Publiskā apgaismojuma atjaunošanas un attīstības turpināšana.

Draudi

- Resursu ierobežojums publisko pakalpojumu attīstībai;
- Iedzīvotāju ierobežotā maksātspēja;
- Neskaidri ES fondu projektu konkursu kritēriji;
- Nepietiekama cilvēkresursu pieejamība kvalitatīvu projektu ģenerēšanai un finansējuma piesaistei;
- Publiskās infrastruktūras degradācija.